



Свеска II.

Сарајево, Фебруар 1892.

Год. VI.

Власник: АЕМ. Консисторија.

Уредник: Ђ. Петровић, свештеник.

Четврта заповијед црквена.

„Исповиједати гријехе и причешћивати се уз годишње посте.“

Како је наступио најстрожији и највећи годишњи пост, тако звани „Часни пост“ или „велики пост“, гдје ће се свака побожна душа хришћанска „исповједити“ и причестити, треба да овом приликом предочимо нашем народу оне дужности, прописе и преданија, које ваља испуњавати свима нама, ако хоћемо, да достојно приступимо светој Тајни причешћа, те да нам она буде *на исцјеленије душе и тијела*, а не на суд и осуђење.

За свету причест морамо се *достојно приправити*. А шта је приправа за причест? — Приправа за причест, или условија, која морамо испунити, да смијемо причести приступити, јесу: *постење, покајање* (измирење с Богом и с људма) и *молење* наше Богу, и то уеугубљено уз пост. Сва ова три услова чине једну цјелину, те једно без другог није угодно.

Постење. *Шта је пост. Особине, установа, разлика и корист од поста.*

Пост је пријатна жртва Богу, коју чинимо кад се уздржавамо од извјесних јела и пића. То је тјелесни пост. Но како се човјек из тијела и душе састоји, имамо и *душевни* пост; а тај је, да тијем постењем желимо угодити *Богу* (Исх.

58. 5.). Пост није дакле жртва, кад га држимо само из обичаја, или под морање, или кад немамо шта јести, него уздржавање при изобиљу. — Пост води почетак свој од самога Бога. Тако је још у земаљском рају *забрањено* Бог, да не једу прародитељи наши од извјесног плода. (Бит. II. 17.) Па и Израилци су постили, кад су их невоље какве снашле, те су постењем желили умилостивити Бога; постили и под гором Синајском итд. Потврдио је пост и сáм Христос Спаситељ, кад је у пустињи постио четрдесет дана и ноћи без престанка. Постили су и апостоли.

Посни дани нијесу сви једнаки, једни су строжији, други лакши; оне прве држимо у туги и кајању за тешка безакоња наша, а ове друге држимо из радости за примљена благодјејанија божја, као: *госпојински*, у знак захвале наше пречистој Богоматери, што нам је родила Спаситеља; *божикњи*, да очистимо и „ошербетимо“ храмину душе наше, тијело, радујући се доласку најмилијег госта нашег, Искупитеља, Господа Исуса Христа; *петровски*, у славу богомудрих другова Христових, и из захвале за труде и подвиге њихове, и у спомен њиховог постења, што су га држали прије него ће се на проповијед

разићи „ко кљ зѣмљу“. — Корист је од поста велика и неисказана, јер колико души годи та служба Богу, тјеша је, храбри је у невољи, а и радост долази последице поста, кад се човјек омреи, — та и Шилер је рекао: „*који не пости, не зна шта је то милина*“, дакле душу снажи, толико пак пост тијело слаби, да ово вештаственим појудама својим не спречава душан рад, да је не загуши, јер „*тијело трулежно оптерећује душу*“ (Прем. Солом. IX. 15.). И пост чисти тијело од разне нечистоте у храни и пићу. Та и сам Богочовјек рекао је за ону тешку болест младићеву: „*Тај се род болести ничим не лијечи, до ли постом и молитвом*“ (Мар. IX. 29.).

Покајање. *Појам, потреба и дијелови Тајне покајања.*

1. Човјек је, обманут ђаволом, преступно заповијед, коју му је Бог предложио, услијед чега је нарушен онај зајет, који га је са Творцем његовим тако тијесно екопчаво. Па да би се тако грјешни род људски опростио свога грјеха, да би се могао у благонаклоност божју повратити, нужно му је било умилити се Богу, требала је задовољштина за ту уврједу, и то с оне стране, од куда је потекла уврједа. Али је за ову човјек, према коме је пожалио Бог, што га је створио, сам по себи немоћан био: требало је дакле, да мјесто човјека сџм Бог удеси нужну задовољштину; услијед чега је и послао Бог последице толико тисућа година, од како је обећао био кајућим се прародитељима. свога јединородног Сина да нас искупи. — Дакле друго лице пресвете Тројице, који је са Оцем и с Духом од искона заједно, у времену постаде човјек, да пострада и умре за нас, јер иначе нити би страдати ни умријети могао; а нужно је било, да Богочовјек пострада за нас и умре, јер би иначе људски род под проклетством умро. Христос је страдањем и распећем својим искупио јадни род људски, повратио је Богу оно, што је било изгубљено, успоставио је што је било пропало — *обновио зајет* човјека с Богом. Но да би та бескрајна милост свима нама осигурана била, т. ј. да би сви ми њени учасници били, установио је Христос Тајну крштења, у којој се човјек водом и Духом (божијим) чисти од свакога грјеха, и као ново чедо у Христу на ново рађа и освећује за вјечни живот.

Но последице крштења опет ерђа човјек у брлог грјеха људскога; па зар човјек, као та-

кав, ипак да пропадне и најпослије? — ни пошто! Бескрајна је милост божја нове милости одредила јадном човјеку, а за њихово оруђе установила је тајну покајања, *исповијед*, на којој добива грјешни човјек опроштење грјехова, које је и последице крштења учинио, разрешењем од свештеника, кога је црква на то опуномоћила, *ако само грјешник исте скрушено и одлучно исповједи и тврдо обећа, да ће се поправити* — т. ј. ако се поуздано одважио, да од сад сваковрстни грјех и грјешну прилику избјегава — *па што и одржи*.

2. Лако је дакле појмити нужност ове Тајне. Није мање нужна наиме ова Тајна за спас онијех, који су последице крштења пали у који смртоносни грјех, него сама Тајна крштења за спас онијех, који се још нијесу на ново родили „*код о њ и Духомъ*“ (Јов. III. 5.). Ако дакле помислимо на наше обичне грјехе, па колико нас напора стаје, да се од њих одучимо; посао је мучан и горак, али кад помислимо на слатко воће, које се из покајанија рађа; кад помислимо да смо пропали, ако *скрушено и право покајање не учинило*: није могуће, да чим осјетимо да нам душу нашу ма и један само смртни грјех притискује, а да томе благом извору пребогате милости божје не похрлимо. — Ако изгубимо срца нашег „*ризу свијетлу*“, ако нам је нарав необуздана, ако нам покој без правца тумара, па још и онда, ако би о спасењу своје скоро већ и очајавали: не губимо из вида божју милост и љубав! Та милостиво срце и благост Богочовјека пружа нам ерества и начине за бољитак наш, основао нам „*Цјелитељни дом*“, „*витезду*“, свету цркву и у њу је смјестио благодатна ерества, а именовито *Исповијед*, у којој нам повраћа душе наше изгубљени мир и осигурава нам вјечни живот.

3. Тајна покајања има пет дијелова: *а) Испитивање своје савјести*. Да се који чисто и право исповједи, без сумње мора се за то пристојно спремити, призвавши понајприје у помоћ св. Духа, да му просвијетли ум, да га подејети на све грјехе, било учином или пропустом проузроковане; за тијем слиједи потпуно испитивање савјести. А да ти се то испитивање савјести олакша, о грјешни човјече! прочитај ниже стављена питања, која ти могу као упуство послужити, па размишљавај о њима, па им смисао удеси према свом душевном стању. Но ни близу



не помисли, да више и другијех гријехова не можеш имати, него на које те у тијем питањима потејећамо, та ти питања само у главном споменуемо. У прочем, који су нам и какви гријеси, сваком ће од нас савјест наша, попут тужиоца, рећати, ал само треба да је *слушам*, да се она не оглуши у нама.

б) *Кајање*. Када смо гријехе своје сазнали и припознали, ваља нам супрот њих чувство кајања у срцу нашем узбудити. Кајање нека нам буде *изнадприродно*, т. ј. ваља нам се због гријеха наших кајати за то, што смо њима безграничну доброту божју увриједили, и заслужујемо каштигу; и кајање нека нам је *свеобимно*, наиме нека се распростре и на смртне и на простителне наше гријехе. Тек такво кајање можемо *правим кајањем* назвати.

в) *Тврди завјет*. Оваквим завјетом одважимо се ми, да више нећемо бити робови гријеха, већ да ћемо само Богу служити. Ваљда не треба ни да ти кажемо, да и завјет, као и кајање, има бити *најсвесрднији*, ал' и *сталан*, непопустљив.

г) *Исповијед*. Само кад смо се тако приправили за исповијед, можемо к њој приступити. Исповијед нека ти је свагда: **цијела**. Цијела ће бити онда, ако сваки поједини гријех наш, кога се само ејећамо, признамо и *искажемо*, ређајући по могућности и број и околности њихове; **искрена**, т. ј. исповиједајмо се тако, како смо у гријеху судјеловали, не уљепшавајмо себе, не правдајмо се, као 'но Ева, која но се изговарала на ђавола, и Адам, који је Еву кривио; најпослије нека је **разумљива**, т. ј. не околишимо са побраним ријечима, општег смисла изразима да казујемо кривицу нашу, — но нека нам буде исказ такав, из кога ће духовник прави појам добити.

д) *Задовољштина*. Задовољштином за гријехе, зовемо ми епитимију, т. ј. казну духовну, коју духовник покајнику наложи, да је прије него се може причестити изврши.

Упуство за испитивање своје савјести.

I.

Заповиједи божје.

Прва заповијед: „**Ја сам Господ Бог твој, да немаш другијех богова осим мене једног.**“

Друга заповијед: „**Не прави себи кипа ни идола, да му не служиш као Богу.**“

Вјера.

Знам ли најглавније истине (догме, чланке) православне вјере?

Вјерујем ли све то чисто и право, што нам св. црква прописује?

Нисам ли злонамјерно посумњао кад у коју истину вјерску, или да сам такво што ширио међу друговима мојим?

Нисам ли се кад застидјео вјеру моју пред другима изјавити?

Јесам ли бранио свагда вјеру и цркву нашу, ако је који иновјерац напао или је ружио?

Држим ли уза се, нисам ли читао таквијех књига, које нам св. црква наша забрањује читати?

Кад сам био пошљедни пут на исповиједи?

Је ли ми мирна савјест, да сам онда све моје гријехе исповједио?

Јесам ли испунио наложену ми епитимију?

Јесам ли имао у животу такву исповијед, а да сам при њој хотимично који гријех пред духовником затајио?

А за што сам затајио гријех? није ли од стида?

Нисам ли се кад причестио неисповјеђен — крадом?

Надежда.

Јесам ли се у свим приликама свога живота, само у једног Бога уздао?

Нисам ли кад из шпекулације на велику милост божју, непрестано гријешећ одлагао побољшање своје?

Па јесам ли очајавао о спасењу свом, у том грјешном стању?

Јесам ли се посумњао у милосрђе божје?

Нисам ли у болести или у којој невољи мојој више се уздао у земаљску, људску помоћ, него у божју?

Нисам ли се кад послужио у незгоди мојој каквијем чаролијама, картама, саповницима, бајалицама, или „Записима“?

Љубав.

Имам ли у срцу свом праве наклоности, привржености к Богу?

Да ли према томе свршавам редовно молитве своје Богу?

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Можда сам цијеле дане, недјеље, мјесеце проводио, угађајући себи, а да нијесам на Бога мислио?

Нисам ли равнодушан био према свим уредбама божјим?

Јесам ли са стрпљењем подносио болест и друге земаљске невоље, којима ме је Бог походио?

Нисам ли роптао на Бога, говорећи: „Бог је неправедан“?

Трећа заповијед: „Не употребљуј име божје у залуд.“

Богмим ли се често у лудо?

Кунем ли се свецима и светим причешћем и т. д.?

Нисам ли се када заклео, Богом, часним крстом, којим свецем, а у лажној намјери?

Нисам ли када коме опсовао пост, ког свеца и т. д.?

Немам ли обичај, да потврдим коју лажну изреку, говорити: „црко да Бог да,“ „очи ми искочиле,“ „здравља ми,“ „скаменио се ако ти истину не говорим“ и т. д.?

Нисам ли коме што обећао, без да ми је намјера била то испунити?

Нисам ли се завјерио када, да ћу ма и добро чинити, али сам за то грјешна средства употребио?

Јесам ли испунио Богу учињени завјет, или свецу?

Нисам ли се обвезао на какво грјешно дјело?

Можда сам званичну заклетву моју погазио?

Нисам ли кога на лажну заклетву навео?

Нисам ли кога навратио, да закониту заклетву погази?

Четврта заповијед: „Сјећај се седмог дана, да га светкујеш!“

Да ли по пропису и чисто светкујем недјеље и празничне дане?

Идем ли уредно на те благодане у цркву на богомољу?

Пазим ли охотно на оно, што се ту чита и поје?

Нисам ли кад кога ту узнемирио у побожности, па можда и увриједио?

Нисам ли ишао кад у цркву из себичних интереса, само да се тамо с ким састанем, или да се хаљином својом подичим?

Нисам ли кад ту измијевао обреде, или свештенослужитеље?

Писам ли кога одвраћао од богослужбе, или од поста ил' од вјерских благих обичаја?

Држим ли све оне вјерске обичаје, које смо од предака наслиједили?

Нисам ли кад уз свечан дан радио, или се опцио, свађао, ил' уз пост играо, те тиме свечан дан обесветио?

Пета заповијед: „Поштуј оца и матер, да срећан будеш и дуго поживиш на земљи.“

Брачна лица.

Влада ли међу нама потпуна слога, повјерење, вијерност, и међусобно искрено потпомагање?

Нисмо ли кога саблазнили нашом свађом: дјецу, комшије и т. д.?

Нисмо ли потајно расинали наше имање? Јесмо ли супрот клеветника једно другом част бранили?

Нисмо ли кад просјача са прага нашег одбили?

Држимо ли се тврдо завјета при вјенчању учињеног?

Муж.

Јесам ли свагда вјеран и искрен жени својој?

Нисам ли кад према њој њечовјечан, или сувише попустљив био?

Нисам ли кад жену, дјецу, слуге огорчио са банчењем и раскаланим животом, да су у невољу пали?

Жена.

Јесам ли се свагда трудила, да мужу сјету разгоним?

Држим ли кућу у реду, чисто? пазим ли на чистоту јела?

Ширим ли побожност у кући нашој?

Прислужујем ли сваког благодана кандило пред икону?

Родитељи према дјецу.

Како дјечије васпитање од колијевке почиње, јесам ли доста пазио (пазила), да се наша дјеца тјелесно здрава развијају?

Да ли пазим на храну њихову? чувам ли их од оштра пића?

Одијевам ли их пристојно? одучавам ли их од раскоша?

Пазим ли тачно на њихову тјелесну чистоту? Бринем ли се савјесно о њиховој будућности?

Васпитавам ли у духу народном, учим ли их поносу српском?

Учим ли их нужним молитвама? водим ли их у цркву?

Одучавам ли их од рђавих навика: лажи, свађе, крађе, зависти, клевете, псовке и куњења и т. д.?

Нисам ли их приморао (— ла), на такав позив, на што нијесу склоност имала?

Јесам ли које од њих присилио (—ла), да узме, или да пође за онога, кога не трпи?

Примједба. Особито очух и мађија, нека добро савјест своју испитају, да ли им је мирна према држању својих пасторчади.

Дјеца према родитељима и кумовима.

Да ли од срца волим и почитујем родитеље и кума свог?

Да ли се молим Богу за њих?

Нисам ли што против њих пред ким гогорио?

Нисам ли их кад грдно увриједио? јесам ли их молио за опроштење?

Нисам ли их кад клео?

Јесам ли их у болести вјерно подворио?

Нисам ли им кад смрти пожелио, само да час прије до напљедства дођем?

Јесам ли се свагда наредби њиховој покоравао?

Јесам ли захвалан на храни и његи њиховој?

Јесам ли их кад преварио, или слагао им?

(Ако су умрли.) Спомињем ли их у молитви?

Чиним ли им „опијела“? да ли сам им пошљедње завјештање извршио? похађам ли гроб њихов? браним ли им част и послужење смрти њихове?

Газде и служинчад.

Бринем ли се доста о здрављу слугу мојих?

Дајем ли им пристојно одијело и храну?

Нисам ли им када штогод закинуо од плате и заслуге?

Јесам ли их подворио и лијечио у болести?

Нисам ли их кад за маленкоост ружио (— ла)?

Пазим ли доста на њихово поштено владање?

Опомињем ли их на побожност?

Шиљем ли их у цркву, и на причест?

Нисам ли им кад заповиједао, да раде уз свечан дан?

Нисам ли им заповиједао, да које безаконо дјело учине, по хатору, или да се криво зақуну?

Нисам ли им кад здрављу шкодио каквим тешким послом?

Служинчад.

Јесам ли газди свом био (— ла) свагда вјеран (— рна)?

Можда сам се кад брцао на њихов налог?

Јесам ли пазео на иметак наше куће?

Нисам ли потајно, или из пизме какву штету учинио?

Нисам ли коме што невјерно издао из куће?

Нисам ли кад издавао тајне кућне? срамотио газду или газдарицу?

Јесам ли им увријеђену част бранио?

Јесам ли кад, гдје шпијунисао, гласове преносио?

Нисам ли кад у договору био са непријатељем газде свога?

Шеста заповијед: „Не уби!“

Према тијелу.

Јесам ли чувао свагда своје тјелесно здравље?

Нисам ли кад у лудо живот свој рескирао?

Нисам ли кад себи болест наукао, у прекомјерном пићу, јелу, тучи, сувишном игрању, назебу?

Нисам ли кад зажелио себи смрт, и можда покушао?

Држим ли доста чисто тијело своје?

Нисам ли сујетан, или „гизда“ у одијелу?

Нисам ли толико шкрт, да жалим храну и одијело?

Јесам ли се лијечио, кад сам био болестан?

Према души.

Имам ли довољно љубави, уважања према самом себи?

Но можда сам кадгод сам себе прецијенио?

Јесам ли у границама пристојности трудио се, де себи углед и поштење стечем?

Јесам ли увријеђену своју част кротко и смјерно бранио?

Нисам ли кад био раскалашан, да сам се гријесима својима разметао и хвалио?

Јесам ли се трудио науке стећи за позив, који сам себи изабрао?

Нисам ли на непоштен начин до звања, одличја свог дошао?

Бринем ли се, да ми је савјест умирена, дјелателна?

Слушам ли свагда глас савјести своје, кад ме одвраћа од зла?

Укроћавам ли плаху нарав своју?

Знам ли чувати тајне, које су ми повјерене?

Радујем ли се, кад могу коме помоћи?

Осећам ли тугу, кад коме зло учиним? жалим ли?

Према другоме.

Нисам ли био кад неправедан према другоме?

Нисам ли осветљив, завидљив, чангрисало?

Јесам ли имање своје праведно стекао?

Ако сам кога закинуо у чему, преварио, јесам ли му отишао да му накнадим и молим га за опроштење?

Нисам ли кога потајно убио, или му болест проузрочио? или то преко другог ког учинио?

Није ли ко са мене тавнице допао, или љебац изгубио?

Нисам ли кога наговорио или натјерао, да дијете у зачетку етамани, или растјера?

Нисам ли био кад с лоповима и јатацима у дослуку о чијем животу им имању?

Нисам ли коме и савјета само дао, да које зло дјело учини?

Јесам ли кад слагао?

Обећах ли што, што нисам никад мислио извршити?

Јесам ли био кад *претваралица*, лицемјер? а особито, да сам богат, само да више новаца издрамчим у зајам?

Јесам ли био кад *улизница*, само да измамим новца, одличја, љубави и т. д.?

Титрам ли се кад *са шупом части*: јесам ли сумњичио кога, ширио чије тјелесне ил душевне мане?

Нисам ли био *клеветник*: наметао коме гријехе, ил дјевојци којој срећу покварио, жени којој углед убијо?

Нисам ли *измјисљивач*, издјевач имена, или да сам кога ружио у пиему или новинама?

Седма заповијед: „Не чини прељубе!“

Јесам ли се наслађавао кад нечистим мислима?

Можда сам се ријешо на гријех, па сам само згоду вријебао, што више и тражио је?

Држим ли уза се срамне слике, љубавна писма, или друге спомене, што би ме на блуд опомињало или наводило?

Јесам ли читао (— ла) раздражљиве књиге? или сам можда таквијех и другима давао (— ла)?

Јесам ли слушао (— ла) бестидне разговоре или пјесме, па да сам у томе уживао (— ла)?

Можда сам и сам скаредно говорио, пјевао? па можда из нечисте намјере, да женске на гријех распалим?

Јесам ли могао видјети, да ће се други с тога саблазнити?

Јесам ли се тако кретао, да су се други стидјели?

Јесам ли којој ласкао цвијећем, посласлицама, даровима, да је само на срамно дјело наведем?

Јесам ли с тијелом тако што учинио (— ла), са чега би се морао (— ла) пред другима стиђети.

Да ли сам дјелом збиља згријешо (— ла)?

Можда сам мрзила на гријех, но пропустила сам одупрети му се, да прекинем са љубазником?

Јесам ли живио с којом (— ла с киме) безаконо?

Осма заповијед: „Не кради!“

Нисам ли коме проузрочио штету, што нисам ријеч своју одржао?

Јесам ли преварио кога? у колико?

Дали је богат, или сиромаш, кога сам преварио?

Као трговац, нисам ли хрђаву под добру робу продавао?

Јесам ли сметао другоме, да своју робу не прода?

Нисам ли примао такве ствари од кога, које нису његове?

Као званичник, или чиновник, нисам ли незаслужно побирао плату?

Нисам ли кад марву своју у забрану угонио?

Нисам ли кад одорао од комшијинске њиве?

Јесам ли преко другог што украо?

Нисам ли кад гдје ватру подметнуо, да се упали? или млађе своје наговорио на то? Или воду одгатио?

Нисам ли цркви, школи итд. штету какву учинио?

Нисам ли у свези с каквима што новце праве, и са јатацима?

Јесам ли кад варао у мјери, или квариро робу?

Девета заповијед: „**Не свједочи лажно на другога!**“

Нисам ли се кад лажно заклео на кога из освете, из користи?

Јесам ли то по наговору другога учинио?

Нисам ли кога облагао, да је за то страдао, пропао?

Нисам ли кога завађавао, да у томе уживам?

Десета заповијед: „**Не пожели ништа туђе!**“

Не крије ли се каква нечиста жеља у мом срцу?

Чистим ли срце своје од свију страсти?

Јесам ли посветио срце своје Богу?

Држим ли у уму завјет мој при крштењу учињени?

II.

Да узможеш грјешничке исправљати живот свој, размишљавај надаље о заповиједима црквеним, и о врлинама хришћанским, које се нарочито садрже у добрим дјелима милосним, према тијелу, и према души ближњих наших.

III.

О грјесима.

Да би се могао чувати од грјешења, знај грјешничке, да по науци свете наше матере цркве све грјехе наше можемо у главном овако подијелити: грјех, који нашћеђујемо (прародитељски), емира се крштењем; и наши властити грјеси. Ови су према величини и тежини својој, или *лаки*, или *тешки* грјеси. Лакима називамо оне, које на сваком кораку, или по незнању чинимо; по и ове нам ваља што чешће и брже лијечити, да не пријеђу у теже грјехе, гдје се наине навикнемо на њих, или се пак сваки час тјешимо и правдамо, да то није Бог зна какав грјех, па се тако отупљујемо о савјест своју. А тешке грјехе дијелимо у четири врсте: 1) *Главни* или *изворни* грјеси „смртни“, који нам и рану тјелесну и смрт наносе, ако се не трудимо да их се опростимо, а то су: гордост, среброљубље, блуд, завиест, прекомјерно уживање јела и пића, мржња (освета), и лијеност. 2) *Ватњући на небо*: злонамјерно убијство (особито над родитељима својим, браћом, сестрама, владаром и свештеним лицима), содомија (противприродан грјех), угње-

тавање сирочади и удовица, закидање надничарске плате. (А ја бп још додао: крађа с погорјеле зграде, с потопљеног брода, крађа из цркве, болница, пљачкање мртваца, криво заклетство, самоубиство, итд.). Ко такове страхоте почини, тај на мах пада у такво мучно стање, да бјега од самог себе, плаши се и сијенке своје, не може на миру ни да једе ни спава, избјегава друштва и весеље, и најпослије страшно сконча. 3) *Гријеси против Духа светог*: гордо уздање у милост божју, и непрестано грјешење, очајавање о милости божјој, противљење јавној истини, завиђење туђој срећи, непримање добра савјета, и упорно пребивање у непокајању, — и у опште спадају овамо сва она богомрска дјела наша, којима вријеђамо ми православну вјеру и цркву нашу. И најпослије 4) *Гријеси са туђина*, тј. када ми злочинства преко других починимо, та се онда и нама и њима урачунавају.

IV.

Сад, кад си тако приправљен, грјешни човјече, за свету Тајну покајања, приступај у име божје одважно к исповиједи. Не устручавај се, не стиди се пред својим духовником открити своје јаде; знај, да се он заклео, да ће те тајне твоје „до издиханија свог“ чувати; да је он на то постављен од самога Бога и Христа Господа (Мат. XVIII. 18.); да је црква „дом исцјеленија“, чисти нас и освећује; да си ти „храм Духа живећег у нама“ (I. Кор. III. 17.); да је то на твоју корист, јер ако ти је лакше, кад се ком пријатељу потужиш, изјадаш муке и невоље своје, скидаш терет са срца, како ти неће олакшати срцу, кад га у *цркви* изјадаш, та она је нама највећа утјешница, спасилица (попут Нојеве лађе) и силоамска купјел и витезда, гдје вида и здравља добијамо!

Боже мој, Боже! какве ли су будале они људи, који само из обичаја, адета, долазе на исповијед, и неће на питање духовника да искрено одговарају, па само нешто, и помање грјехе исказују и признају! Зашто дакле идемо на исповијед? Зар не, да *све* грјехе сперемо, те тако оправдани да се опет с Богом сајединимо? Како се може онај испод грјеховног терета ослободити, и с Богом сајединити, који се лажи својом баш у оном тренутку сваљује још у већи грјех, кад жели очишћења? Таква му је исповијед *ништава*, то је Искарјотски пољубац, то је грјех против Духа светог! Ако се нијесмо

стидјели учинити гријех, немојмо се стидјети ни изјавити га пред духовником, да нас може лијечити, јер и лијечник лијечи те онако и од онога, како си му се и од чега патиш, тужио. И духовник даје само на оно разрјешење, што је чуо, што си признао.

Много наш народ пати са разних невоља, зла се умножавају, крађе, убијства, невјерства, разблуд, пијанства, сиромаштва, крива заклетва и безброј безакоња; а цркве све празније; јереси се шире, варанције множе, тавнице цвјетају. Па

кад ће се изтријезнити из тога грјешног мамурлука? Ко да му помогне? — једино црква и свјесна школа — свештеници и учитељи?

Исповијед је најљепша прилика и најприкладније мјесто за то, да се појединци посавјетују и увиде своје погрјешке. Сви дакле на исповијед, али на *искрену исповијед!*

Дела браћо на рад, тако вас Бог помогао!

У Сарајеву, о Бијелим покладама 1892.

Гаврило Бољарић,
свешт. и гим. вјероучитељ.

Појам о цркви.*)

Црква је, посматрана са историјске тачке каноничког права, Богом уређено друштво људи, што вјерују у Господа Исуса Христа. Они су сједињени један с другим општом духовном везом, заједничким исповједањем вјере, коју освећује благодат Духа светог у тајнама. Под невидљивом главом Исуса Христа, апостола и њихових посљедника управљају тим друштвом људи вјерних власти духовне ради њихова вјечна спасења. Такав појам морјмо имати о нашој православној цркви, а он је понајтачнији од свију других одредаба.

Христос је основач цркве.

Познато је оно мјесто у светом Пијему, гдје се вели: „кад се наврши вријеме, посла Бог сина својега јединороднога, који је рођен од жене и покорен закону; да искупи оне, који су под законом, да примимо посинаштво.“ (Гал. IV. 4—5.). А нико не сумња о томе, да је Исус Христос тај једнородни син Божији, о коме су пророци предсказали. Он је свршио наше спасење као дјело Божије. Да је Исус Христос први основач цркве и њеног јединства, држимо за нужно ради потпуности наше каноничке науке, да наведемо неколика доказа из светог писма, те да ту истину са свим утврдимо. То се потврђује:

1) Молитвом Христовом, управљеном Богу Оцу за себе, ученике, цркву и друштво вјерних: „Оче! дође час, да прославиш сина својега, да и син твој прослави тебе. Ја тебе прославиш на

Благо онима, који слушају ријеч Божију и држе је (Лука XI. 28).

земљи, послао сврших, који си ми дао да радим. Ја јавих име твоје људима, које си ми дао од свијета; твоји бијашу ти си их мени дао, и твоју ријеч одржаше. Ја се за њих молим. Не молим се за сав свијет, него за оне, које си ми дао; јер су твоји. Ја им дадох ријеч твоју и свијет их омрзну; јер нису од свијета, као и ја што нисам од свијета. Оче праведни, свијет тебе не позна, а ја те познах, и ови те познаше, да си ме ти послао. И показах им име твоје и показаху, да љубав, којом си ме љубио, у њима буде, и ја у њима. (Јов. XVII. 1, 4, 6, 9, 14, 25—26).

2) Тиме, што је Исус Христос изабрао себи 12 апостола и 70 ученика (Мат. X. 1—5. Лук. X. 1. и след.).

3) Тиме, што је Исус Христос дао ученицима својим власт, да везују и дријеше људе од грјехова, учињених овдје на земљи, а то се посвједочава овим ријечима: „што год свезаште на земљи биће свезано на небу, и што год раздријешите на земљи, биће раздријешено на небу (Мат. XVIII. 18.)

4) Тиме, што је Исус Христос заповједио својим апостолима, да цркву његову по цјелом свијету распростру. „Идиш — рекао им је — и научите све народе, крштећи их у име оца и сина и светога Духа.“ (Мат. XXVIII. 19.)

5) Тиме, што је Исус Христос разаслао своје апостоле, да поучавају и крштавају све народе. (Мат. XXVIII. 19.)

*) Из каноничког права, в. лист „Православље“ 1871.

6) Тиме, што је Исус Христос установио свега причешће (Мат. XXVI. 26—28. Мар. XIV. 23. Лук XXII. 19. Јов. VI. 31—55). на тајној вечери, а тако исто и тајну покајања својим ријечима апостолима: „што год свежете на земљи, биће свезано и на небу, а што год раздријешите на земљи биће раздријешено на небу.“ (Мат. XVIII. 18.)

И сами су апостоли исповједили, да је Исус Христос основач цркве.

Да су и сами апостоли признавали Исуса Христа за основача цркве, види се:

1) Из ових ријечи апостола Павла к Јефесцима: „За то се опомињете, да ви, који сте негда по шијелу незнабошци били и називани необрезање од оних, који су се звали по шијелу обрезање, које се руком радило. А сад у Христу Исусу, ви који сте негда били далеко, близу постадохте крвљу Христовом. Назидани на темељу апостола и пророка, гдје је камен од угла сам Исус Христос, на коме сва грађевина састављена расте за цркву свету у господу, на коме ћете се и ви сазидати за стан божији у Духу.“ (Ефес. II. 11, 13, 20—22.)

2) Из ријечи истог апостола Павла, које изговара Јефесцима: „Христос је поставио једне за апостоле, а друге за пастире и учитеље, да се свети приправе на дјело службе на сазидање шијела Христова.“ (Еф. IV. 11—12.)

3) Из посланице истог апостола Павла, управљене к Јефесцима, у којој каже: „да је друштво вијernih покорно Христу, као глави цркве.“ (Еф. I. 22.)

4) Из ријечи истог апостола Павла к Јеврејима: „Бог мира, који изведе из мртвијех великога пастира овцама, крвљу завјешта вјечнога, Господа нашега Исуса Христа, да све сврши у свакоме дјелу добром.“ (Јевр. XIII. 20—21.)

Христос је глава цркве, а црква је тијело Христово.

Да је Христос глава цркве, а црква да је тијело Христово, о томе се увјеравамо из самог светог писма. Тако пише апостол Јефесцима: „Бог је сва створења покорио Христу под ноге његове, и њега даде за главу цркви над свима, која је тијело његово, пунина онога, који све испуњава у свему.“ (Еф. 21—23.) а Колошанима: „Сад се радујем у својему страдању за вас, и довршијем недослашак невола христовијех на шијелу својему за тијело његово, које је црква. (Кол.

I. 24). Даље говори исти апостол: „Он је — ш. ј. Христос — глава шијелу цркве, који је почетак и прворођени из мртвијех да буде у свему први“ (Кол. I. 18.), а послје: „У љубави да у свему узрастемо у ономе који је глава Христос“ (Еф. IV. 15.). На другом мјесту опет говори исти апостол Павле: „У њему — ш. ј. Христу — живи свака пунина божанства тијелесно. И да будете испуњени у њему који је глава свакоме поглаварству и власти.“ (Кол. II. 9—10.)

Основна начела цркве: вјера љубав и нада.

Да су основна начела цркве: вјера, љубав и нада, дознајемо:

1) Из ријечи Спаситељевих, кад је одговарао једном јеврејском законозналцу на питање: „која је прва и највећа заповијест у закону?“ На то питање он му је казао: „Љуби Господа Бога својега свијем срцем својијем, и својом душом својом и својом мисли својом. То је прва и највећа заповијест. А друга је као и ова: Љуби ближњега својега као самога себе. О овима дјвјема заповијестима виси сав закон и пророци.“ (Мат. XXII. 37—40.)

2) Из ријечи Спаситељевих, које је он изговорио апостолима својима, прије него што ће се вознијети на небо, које гласе овако: „Идиш по свему свијету и проповиједаште јеванђеље свакоме створењу! Који узвјерује и покрсти се, спашиће се; а ко не вјерује, осудиће се.“ (Марк. XVI. 15—16.)

3) Из ријечи Спаситељевих, које је казао ученицима својим на тајни вечери: „Нову вам заповијест дајем да љубите један другога. Као што ја вас љубих, да се и ви љубите међу собом. По том ће сви познати да сте моји ученици ако узимате љубав међу собом.“ (Јован. XIII. 34—35.)

4) Из ријечи апостола Павла Јеврејима: „Без вјере није могуће угодити Богу; јер онај који хоће да дође к Богу, ваља да вјерује да има Бог и да плаћа онима, који га траже.“ (Јевр. XI. 6.)

5) Из ријечи апостола Петра, који каже: „Запрегнувши бедра својега ума будите трезвени, и за цијело се надајте благодати, која ће вам се примијети кад дође Исус Христос. (I. Пет. I. 13.)

6) Из ријечи апостола Јована: „Сваки, који ову наду има на њега, чисти се, као и он што је чист.“ (I. Јован. III. 3.)

7) Из ријечи апостола Тимотеја: „Имај у памети образ здравијех ријечи, које си чуо од

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

мене, у вијети и љубави Христа Исуса.“ (I. Тим. I. 13.).

8) На посљедку из ријечи истога апостола, који каже: „Сад остаје вијера, нада и љубав, ово троје; али је љубав најска међу њима.“ (I. Кор. XIII. 13.)

Црква је једна.

Кад је један Христос и кад је он глава цркве, а црква његово тијело, онда је сасвим природно, да је и црква једна, коју је Христос основао. То јединство цркве доказује се:

1) Ријечима самог Исуса Христа, који је проповједао сваком датом приликом о *једној цркви* (Мат. XVI. 18), о *једним овцама* (Јов. X. 16.), о *једном чокошу* (Јов. XV. 1—6.), о *једном небесном царству* (Мат. XIII. 24.), о *једном крштењу и свештом причешћу*.

2) То се доказује још и науком апостолеком. Ево како пише апостол Павле Јефесцима: „на Христају — вели — сва грађевина састављена расте за цркву свешту у господу, на коме ћете се и ви сазидати за стан Божији у Духу.“ (Јефес. II. 21—22.), а Коринћанима вели: „*еда ли се Христос раздијели? еда ли се Павле разате за вас? или се у име Павлово крстиш??*“ (I. Кор. I. 13.)

Црква је распрострањена по свијету.

Сам је Исус Христос претеказивао, да ће се његова црква распространити, па је упоређивао с небесним царством и зрном горушичним, које узме човјек и посије на њиви својој. Оно је истина најмање од свију сјемена, али кад узрасте, веће је од свега поврћа (Мат. XIII. 31—32.). Даље Исус Христос упоређује цркву с киселим квасцем, који узме жена и метне у три копање брашна, док све не ускисне (Мат. XIII. 33.). И на посљетку упоређује цркву с мрежом, која је бачена у море, како би се о њој свакојаке животиње ухватиле (Мат. XIII. 47.). Даље читамо у посланици апостола Павла Римљанима, како се њихов глас и њихове ријечи распространише по цијелом свијету. Од туда излази, да су се ријечи Исуса Христа обистиниле, које је казао апостолима, да ће се његово јеванђеље провијети по свима крајевима свијета. (Рим. X. 18.). На основу тога пише апостол Петар вјернима Хришћанима ово: „*Као препорођена не од сјемена које трудне, него од онога које не трудне, ријечју живог Бога, која остаје до вијека; јер је свако тијело као трава, и свака*

слава човјечија као цвијет травни: осуша се трава и цвијет њезин ошпадне, али ријеч Господња остаје до вијека, а ово је ријеч, што је објављена међу вама.“ (I. Петр. I. 23—25.).

Црква је друштво васељенско.

Из предходног говора нашег види се, да је карактер цркве новог завјета васељенски. Јер је она тијело Христово, а Христос глава њена. Па кад је она једна и као таква по цијелом свијету распрострањена, онда њено унутрашње уређење не може бити једнообразно. То се види из светих тајана црквених и из молитве, коју је Господ препоручио свима исповједницима своје науке да се моле: „*Оче наш, који си на небу.*“ Даље, то се исто засвједочава и апостолским и саборским правилима, која су обавезна за све Хришћане без разлике рођења, стања, околности мјеста и времена. Затим, кад је по науци апостола Павла црква тијело Христово, и ако оно више удова има (I. Кор. XII. 20—22—23), који један другог не сметају, него се узајамно помажу, и кад по ријечима истога апостола имамо једнога Господа, једну вјеру, једно крштење, једнога Бога над свима нама, који је свима хришћанима, онда из свега тога излази, да је карактер цркве Христове васељенски, и да су чланови новог завјета, који припадају тој цркви, вијерни јој до сада остали и да ће и у напредак остати вјерни науци Господа нашег Исуса Христа.

Какав је задатак цркви?

Црква има свој задатак, да спреми на земљи све своје чланове, да задобију царство Божије и да их просвети науком Христовом, како би разумјевајући смисао њен тражили прије свега царство Божије и правду његову (Мат. VI. 33.). Они треба да су чисте и праве побожности; јер неће сваки, који каже само: „*Господе! Господе! дођи у царство небеско, него онај, који врши вољу оца мојега, који је на небесима*“ — говори Спаситељ (Мат. VII. 21). Они треба да знају, да у царству Божијем нема јела и пића, него правде, мира и радости у светоме Духу (Рим. XIV. 17). Они треба да љубе Господа Бога свим срцем и свом душом, а ближњег као себе саме (Мат. XXII. 37—40). Они треба да вјерују и да се крсте; јер ко вјерује и крсти се, биће спасен, а који не вјерује и неће да се покрети, биће осуђен (Марк. XVI. 16.). Они треба да знају, да

Св. Саво, први архиепископ српски.

Са кратким прегледом историје српске цркве до XII. вијека.

Говорио поп **Јован Гргуревић**, на првој светосавској бесједи у Љубушком 14. јануара 1892. год.

Поштована господо!

Данас ми, Срби славио свога светитеља Саву Немањића и од ове славе немамо значајније ни милије. Славећи св. Саву славио нашу народну свијест, која није од вазда била овака, као што је данас, јер има важан и за нас поучан свој историјски развитак. Никаква се истина није развила ни усавршила без борбе и притиска, па тако исто и наша народна српска свијест није олако прошла, него је кроз многе вијекове, многе и неисказане борбе поднијела и претрпела. Као што је Бог, Отац наш небески спремио Свога јединца, Исуса Христа, да преко Њега утврди на земљи своју небеску Истину, исто је тако и св. Саво родио се међу Србима на то, да утврди у своме роду српску народну мисао и идеју. Св. Саво, међу нама Србима установио је народну црквену јерархију, подигао многе цркве и уз њих осногао српске школе, а то су огњишта, на којима се народна свијест распирује, или баште, у којима се исте најбрижљививије његује и усавршује. Овакова црква и школа у исто доба је и најјачи бедем народне свијести, противу које војевати била би лудорија, јер се никид и никаква успјеха учинити не би могло. На српску народну свијест много стотина година ратовао је Исток и Запад, т. ј. Цариград и Рим; из Цариграда јуришало се највише на политички живот српскога народа, а из Рима на црквено-просвјетни. И тек у XII. вијеку кад бијаше највиша бојазан овладала, да нејака и малена српска струја на вијекове не распрене се о огромне цариградске и римске брјегове, Бог даје Србима два човјека, оца и сина, Немању и св. Саву, да први утврди српску државу, а други српску цркву. Са св. Савом у XII. в. помоћу цркве и школе српска народна свијест излази на поприште као побједитељица, и то је најзнаменитији чин у свој историји српскога народа.

П. г. Овђе је ево вечерас прва прилика, у којој овако опште и свечано скуписмо се да прославимо овога нашег великог светитеља Саву Немањића и примјернога богоугодника, па за то сам и одредио коју проговорити вам о Њему; али како га не бисмо могли разумјети без претходног прегледа српске цркве до XII. в. то ћу вам

коју о том проговорити, али у кратко, молећи вас да будете стрпљиви послушати ме.

Српски народ грана је великога словенскога стабла; из најпорије живио је у заједници остале браће Словена тамо ка на сјеверозетоку од нас, у предјелима ријека Висле и Дњестра. У вријеме великих народних сеоба прије петнајест и више вијекова многи Словени почеше продирати западно у Панонију, данашњу Мађарску, а одавде крајем шестог вијека стално се размјестише по Балканском полуострову, у земљама источне римске империје.

Источни дио овијех Словена врло рано, још у VII. в. прозове се Българима и то овијем случајем: једно племе турско-татарског поријекла именом Българи освоје источне Словене и ш њима се помијешају. Словени су од Българа били далеко културнији народ за то и претопе их у се, т. ј. одрже свој језик и обичаје, и само име Българи над свима одржи се. Средњи и западни Словени још за дуго остану, као Словени и тек доцније међусобним борбама одрже се средњи под именом Срби а западни — Хрвати.

Словени нијесу сви на један пут заједно дошли у земље римске империје, него за читава три столећа долазило је племе по племе и покоравало се под власт византијских царева. Долазећи у нову постојбину затјецали су старосједиоце Трачане и Илирце, народе римскога поријекла, од којих један дио претопи се у Словене, а добар дио исели се у Дакију.

Још из старе постојбине Словени су се дијелили на племена, у којима управљаше кнежеви и жупани. Врло марљиво радили су о земљи и занатима, а ратовали би само онда, кад би их каква велика невоља нагнала. Вредноћа Словена византинским царевима бјеше добро дошла, јер помоћу ње издржаваху најамничке војске и подмириваху огромне државне трошкове. Међу Словенима византински цареви држали су своје чиновнике, који су са народом немилостиво поступали и односили му и пошљедње средство за живот. Тешко је ово било Словенима подносити за то се стану комешати и по гдје који кнез и одупирати цариградском господству. Него како је у источној империји било доста Словена, Ви-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

зантија од њих стане зепети и нађе начина да за дуго још над њима продужи своје господство. Латинска пословица: *divide et impera* овђе је играла главну улогу. Лукава Византија стане подизати једна племена словенска противу других, а кнежевима и жупанима давати сад једнима, а сад опет другима више или мање повластица и тиме међу самим Словенима створи дуге и ужасне борбе.

Византија је одма у почетку водила Србе противу Блгара, а Блгаре опет противу Срба и ова сва еродна племена толико завадила да се још и данас помирили нијесу. Кроз многе вијекове између Срба и Блгара бивала су страшна и многа крвопролића и готово непрекидне војне, које су пуне „трагичног ужаса и вјероломства“, и које не служе на част данашњем времену, јер увијек распириваху међусобну мржњу и презирање. Византија је држала за принцип по што, по то у потчињености имати Словене и у томе није бирала средстава док најзад и себи није главе дошла. Борба Срба са Блгарима подијели их на два потпуно непријатељска табора и утврди у њима јача осјећања народности српске и блгарске.

Срби су водили готово непрекидне војне осим Блгара и са свима околним државама, а највише са Византијом и при многим тим незгодама природно долазити до мисли о своме уједињењу. Али је до тога врло тешко могло се доћи једно, што сваки властелин тежаше да се одржи у власти и потчини себи друге, а друго, што околне државе настојаху да их опет себи присвоје. Велики жупан Чеслав Клонимировић бјеше у томе најбоље успио. У X. в. он бијаше под своју власт ујединио све Србе и непријатељи тада тек осјетише, шта вриједи српски народ у једном цјелини; о чему нам најбоље и свједочи арапски писац Ал-масуди, који, живећи у том времену, о Србима вели: „Овај је народ веома страхан из узрока, кога наводити било би дуго и с тога, што близу њега нема државе, којој би се покоравао.“ Али Срби не уживаше дуго ту снагу и величину; ако и добише политичко уједињење немадоше још црквеног уједињења, са којим тек држава чини једну потпуну и правилну цјелину државну. По смрти Чеслављевој Србија се распадне опет на ситне племенске државице и дође под власт Византије.

И српски краљ Бодин бијаше прилично при крају XI. в. ујединио Србе, али и то би за кратко. Тек у XII. в. Велики жупан Немања уједини Србе и то уједињење потраја на 200 г. и српски народ учини значајним у историји свијета. Но судећи по првим временима и ово уједињење не би дуго потрајало, да се Божијим провиђењем тада није Србима родио св. Саво, који је томе политичком јединству додао црквено јединство, са којим Србија доби потпуно правилни и народном духу одговарајући државни облик. Св. Саво довео је у ред српску цркву, а уз њу основао српске школе; п ове двије Божанствене кћери сјединише српски народ у душевну заједницу, која се никад и ни чим раскинути неће, јер почива на урођеном духу народном. Свако друго народно јединство без правилног душевног нестално је и не вриједи ништа. Црквено просвјетно јединство свакога народа најсигурнији је пророк његове будућности. Док у једном народу црква и школа не почива на духу народном дотле се о будућности или каквој срећи тога народа говорити не може. О овоме имамо јасне доказе код свију народа на свијету, а нарочито за нас и код нас Срба до XII. вијека.

П. г. Ја се до сад прилично забавих око политичког живота српскога народа, а то вам у напријед не обећам. Молим вас извините ме, јер то учиних да би боље схватили важност рада св. Саве код нас Срба.

У напријед споменули смо да је политичка надмоћност над Трачко-Илирским Словенима била на страни Цариграда, и сада к томе додајемо да је црквена била на страни Рима. У Тракији и Илирији Хришћанство је проповједао св. ап. Павле и до доласка Словена оно се тамо већ било одомаћило и утврдило. Римски цар Теодосије пред своју смрт — 395. год. подијели државу на источну и западну империју. Источној империји припадне Тракија и један дио Илирика, а остало западној. По другом члану васионског сабора и црквена подјела требало је сада да се подудари са политичком и онај дио Илирика, који припаде источној империји требао је и у црквеном смислу да дође под патријарха цариградскога, но папа се томе одупре. Спор овај између папе и патријарха продужи се за дуго и најзад да би се ријешно, грчки цар Јустинијан 535. г. у Тракији и Илирији постави засебну

префектуру и у њој независну архиепископију се столицом у Старој Србији, тамо негђе око Скопља и назове је „Јустинијанском архиепископијом,“ којој су доцније границе зависиле од политичког стања на Балканском полуострову. Но ни при овој установи папа нехтједне се одрећи права врховног господства над Јустинијанском архиепископијом.

Словени већ су се у велико наумножавали по балканском полуострову, у земље источне римске империје. Долазили су са многобожачком вјером међу Хришћане, који су одавна били покрштени; били су културан народ, те је хришћанство на њих врло брзо успливило; али се врло тешко одомаћило и утврдило, јер је предавано на грчком и латинском језику, који Словени не разумјеваше. Ово принуди моравскога кнеза Ростислва, те, пошто са свога народа збаци туђе господство, пошаље посланике грчком цару Михаилу III. 861. год. и замоли га да му пошаље за учитеље вјере људе, Словене, који ће познавати словенски језик, да народ уче. Грчки цар радо се одазове овој молби и пошаље међу Словене два брата Словенина из Солуна Ђирила и Методија, мужеве изучене Божијој Премудрости и пуње Божанскога Духа за проповијед св. Еванђеља. Кад Ђирило и Методије отвореше проповијед на словенском језику, Словени се изнова стану покрштавати и за кратко вријеме ови свети људи у своме рођеном народу учине велике успјехе.

Чули смо већ напријед да су св. оци: римски и цариградски ступили у распру око тога, који ће имати право врховног господства у Тракији и Илирији. Цариградски патријарх оснивао је своје право на политичке границе Цариграда, а папа римски тражио је своје неториско право, што је тамо од вазда управљао. Кад римски папа виђе, да Ђирило и Методије долазе Славенима за учитеље вјере из Цариграда са знањем и благословом патријарха цариградскога, уплаши се да ће му се тиме укинути уплив међу Словенским народима, омрзне на њих и стане их гонити, а са патријархом ступи у већу распру. И што је доцније бивало мржња између истока и запада непрестано је бивала већа и напомињала грдни и велики расцјеп у хришћанској цркви. Римски папа, имајући врућу жељу противу цариградскога патријарха одржати своју власт над Трачко-Илирским Словенима, противио се

се тамо сваком реду и установи, необзирући се на правила св. отаца па ни на самога Спаситеља и његову св. науку.

Блгарски цар Борис, који се кршћеним именом звао Михаил имао је под својом владом један дио земље, који је спадао јустинијанској архиепископији; затражи се да тај дио потпадне под блгарску архиепископију 865. год. чему се папа одупре. Грчки патријарх Фотије устане противу пана на одбрану права грађанскога потчињавања. Уз пркос томе, папа опет стане се противити превађању св. писма на словенски језик, необзирући се ни на ријечи самога Господа и Спаситеља нашега Исуса Христа, који је рекао ученицима, растајући се од њих: и проповѣдајте ко њима ѿгво покајниѿ и ѿпшћениѿ грѣхѿъ ко кѣхъ ѿзмиѣхъ (Лука 24. ст. 47.). По мишљењу папе за св. Писмо сви су језици били погани, осим латинскога, грчкога и јеврејскога. Патријарх Фотије мушки се одупре и овој западној новотарији и дозволи Словенима св. Писмо преводити на свој језик и тако преко Ђирила и Методија створи словенску службу и азбуку.

Сад римско свештенство на све стране устане противу словенства и словенске апостоле Ђирила и Методија стане оптуживати да су јеретици. Успљед овога римски папа Никола I. позове словенске апостоле у Рим на одговорност. Кад Ђирило и Методије дођоше у Рим затекоше другога папу Андријана II., који је за постигнуће жеља римске столице имао начела блажђија и углађењија. Андријан II. прими Ђирила и Методија пријатељски, рад им одобри, али намисли обадвојицу код себе задржати и тако њихов рад затријети тим прије, што је тада тек у зачетку био. У томе у Риму умре Ђирило 869. год. Моравски кнез Ростислав, видећи, да из Рима не долазе словенски апостоли, стане сумњати и удружи се са панонским кнезом Коцелом, те замоле папу да им поврати Методија.

Методије поврати се у Панонију 870. год. постане епископом и отпочме уређивати словенску службу. Римско свештенство опет устане на Методија и стане га оптуживати као јеретика због чега дође под суд и у затвор, у којем је двије године тамновао. Народ је жалио свога доброго пастира и учитеља Методија, јер је видио да невин страда, за то се стане бунити и немире стварати. Пана Јован VIII. бојећи се каквих већих и неугоднијих пошљедица нареди, те се

Методије пусти из затвора, и дође опет на своје мјесто.

За ово вријеме док је Методије био у затвору српски кнез Мутимир одцијени се од панонске цркве и пристане уз цариградскога патријарха. Патријарх Мутимиру спреми учитеља вјере Словене и ови у српскоме народу отпочеше ширити словенску литературу.

И у Хрватској словенска црква трпела је жестоке ударе од Рима. Хрвати покрштавајући се са осталим Словенима имали су учитеље вјере Словене и словенску службу и књижевност. Но будући далеко на западу имали су међу собом и добар дио Латина и јако латинско свештенство, које никако није могло трпјети никакве словенштине. Па како су Хрвати у почетку подпадали под политичку власт Византије и патријарси су захтјевали над њима своју власт црквену, а латинско свештенство опет на против гледало је да их са свим од истока оцијени. За постигнуће своје цијељи пође му за руком, те наговори једног хрватског племића именованом Бранимира, који уби хрватског жупана Здјеслава 879. год. и сам завлада независно од Византије, предавши се потпуно у руке римскоме свештенству. Овај случај окуражи и друге, те опет оптуже Методија, да је јеретик, ради чега старац и по други пут 880. год. мораде ићи у Рим на правдање.

Противу латинскога свештенства у Хрватској устане нински владика Теодосије и мушки стане бранити народно право и светињу, независно управљајући у својој дијецези, а преко ње упливишући и по свој Хрватској. Латинско свештенство опет жестоко је нападало на Теодосија и код папе енергично захтијевало да Нин у црквеним пословима призна власт спљетскога архијепскопа, ради чега папа Стеван VI. и изда наредбу нинскоме владици да своју власт ограничи у својој дијецези.

По смрти Бранимировој у Хрватској завлада Мутимир, који жељаше проширити и границе државе. Држећи за ову мисао, да ће му најбоље потпомоћи латинско свештенство удружи се с њим противу свога народа и народне светиње. Умре и честити старац Теодосије, а наслиједи га Алфред, који настави његову борбу. Алфред завади се са Спљетом и око неких црквених добара, која је оставио Теодосије, а архијепскоп спљетски присвојио их. Спор је овај ријешило Мутимир,

но са свим криво у корист спљетскога архијепскопа, и неслутећи, ваљда, да ће тиме велики морални удар нанијети народу и словенској мисли.

Опет сада бацимо поглед за један часак на Моравску и Панонију, да видимо што се и тамо ради. Методије умре 885. год. Умрије и Светоплук, кнез моравски, а држава му се распаде на неколике државице. У Панонију са истока навалише Угри и освоје је 899. год. Латинско свештенство користило се овим метежом и подигне хајку на мртвога Методија и његове ученике. Папа Стеван VI. за наслједника Методијева постави туђина, а његове ученике проћера у Бугарску и Маћедонију, гдје ови отпоћну ширити словенску службу и књижевност.

Успјех овај латинскога свештенства у брзо и жестоко осјетио се и у Хрватској. Тамо је непрестано пламтила борба између народне и латинске мисли. Свака народност тражила је своје народно право. Жали Боже, латинско свештенство непрестано је јачало, а томе идоше им на руку највише хрватски владоци из политичких разлога. Хрватски краљ Томислав желећи у потчињености одржати приморске латинске градове, настане да измири латинштину са словенштином. Због овога и буде сазван сабор у Спљету 925. год. на коме се ријешило, да *Хрватска пошпадне под славенску латинску архијепскопију и да њени владоци са властелом не смију ширити словенство ниши пошпамагати нинску словенску епископију; даље да се у Хрватској не смије служити на словенском језику ниши смије бити Словенин произведен у чин свештеника*. Овим се ријешењима мушки одупре нински владика Григорије и не хтједне их признати. Ради тога двије године доцније буде опет састављен сабор у Спљету, на којем предејдаваше римски легати и на коме се пронађе да од почетка није ни постајала нинска епископија и по томе да нема никаква права на живот. Успљед овога она се укине и тако у Хрватској сасвим нестане словенске службе и хрватске јерархије, а на њено мјесто завлада латинштина. Због овога тамо се створе велики метежи. Народ је тражио своје народно право и није га могао добити. Метежи ови продуже се за дуго и у њима Хрватску затече 1102. год. тада је освоје Маџари, који и данас тамо владају.

Док овако по Хрватској, Моравској и Панонији жарише римски попови догле цариградски патријарси настојаше да међу Бугарима и Србима

увуку и учврете свој господарехи уплив, а уз то, премда су дозвољавали словенску службу, ако би увукли и грчки језик није им било на одмету. У овој борби блгарске и српске вође биле су много енергичније и патријотичније од хрватекијех, јер нећемо наћи да су народ за круну продавали. При крају X. в. осили се блгарски цар Самујило и ослободивши се од Грка подигне блгарску патријаршију, под коју подпадно и српске земље. Године 1014. умрије Самујило, а Византија се опет подигне и цар Василије освоји Блгарску и Србију; а да би јаче у тим земљама одржао грчки уплив, обнови јустинијанску архијепископију у оним правима и границама, које јој даде Јустинијан 535. год. Овај случај био је велики пораз Словена у Византији. До сад Срби и Блгари имадијаху тамо своје

учитеље вјере и чиновнике, а сада њихова мјеста заузеше Грци. Међу Србима и Блгарима на епископске столице дођоше људи из непријатељске и осветљиве земље, а мјесто словенскога језика у црквама зачује се грчки, који је напомињао пораз Славена. Грчки чиновници и свештеници циједили су народ српски и блгарски и односили му и пошљедње средство за живот. Најбољи је примјер овога тиранисања био један солунски владика, у кога је грчки цар Михаило Пафлагон, кад га је са столице збацио нашао у тајности 3300 литара злата награбљена, а то би у данашњој вриједности изнашало 20 милијуна фор. а. вр. Оваково нечовјечно поступање Грка више се није могло подносити и само се чекала згода па да се проћерају. Први Срби устану под Доброславом 1040. год. и ослободе се овога тиранисања.

(Свршиће се.)

Српски народни обичај на Божић у Бос. Крајини.

На селу. Написао: Петар С. Иванчевић, српски учитељ.

„Ал је ова слава одвојила
Са простотом и са веселашћу,
Ватра плама боље него игда,
Прострта је слама испод огња
Прекрићени на огњу бадњаци,
Пушке пучу, врте се пецива
Гусле гуде, а кола пјевају
С уличићи дједови играју.“

П. П. Њ.

Живећи у милом ми и витешком српском народу, као син Босне поносне — односно љуте Крајине — много пута крваве „халине,“ и као потомак српскога попе, имао сам срећу готово све наше обичаје упознати и проучити.

— И збиља ја мислим, да нема ни један народ од силнијех Словена тако лијепих, красних и значајних обичаја и народних умотворима, као *српски народ*, који се је пошље оног чемерног дана Видовадне 1389. на све стране разишао, али ипак остаде увјек (ако не баш сви) вијеран својој прадједовској вјери, српском имену и српском поносу.

— Е, па Србадијо мила! кад имамо тако лијепе наше српске обичаје, за што би се лаћали што чијег: „мајмунисања,“ та за Србина мајмунисање није, а он се мајмунисању до сад ни научио није (бар поносни Србин Босанац и и лахки Херцеговац); па за што Србадијо мила, да се сад од окупације лаћамо мајмунисања? —

Јемуж е чест, чест,“ — али Србадијо своје чувајмо, бранимо, поштујмо и цијенимо, а туђе одбацимо и клонимо се, штоно има ријеч „као враг од крета.“

— Између многијех српских народни обичаји лијеп је и обичај на Божић, али пошто га е дана у дан нестаје, то ево латих се пера, да исти по могућности опишем, те да се тако бар у српској књижи нађе.

* * *

Чим се запости, одмах се старијешине појединих породица стану бринути о набављању овог или оног за своју чељад, па да тако ником не буде криво од стране кућног старијешине. Млађарија весели се, како ће се око Божића изиграти и испјевати. Ту ти се драговићу мој прави озимаће (свечано) одијело. Друга дружи долази, да заједно сигурају (направе) зубун, кошуљу, прегачу, каницу, аљину и т. д.; па још

стане се једна другој фалити, како су јој код куће обећали купити каишли опанке, а у новије вријеме појавише се и кундуре, нарочито у оним селима, која су ближе вароши. Особито онај момак или дјевојка, који први пут у свечаном руху на збор излазе, одријеше се спремајући, а сад ће момче први пут изаћи на збор, па би срамота била, кад не би све наперно било. Док гођ дјевојка има пред собом старију сестру, или ти момак старијег брата, то се онда брат или сестра не јажми ићи на збор, а не ће никад љецпег одијела обући, него старији брат или сестра, они све њима намичу. А чим се ови ожене, то ти онда побро мој онај брат или сестра, који су по годинама одмах до њи, почну се гиздати и на збор ићи.

— Српски гуслар још зарана стане јавор-гусле и струну на њима поправљати, момчадија набавља барут, поправља пушке и чисте их; печенице се затварају, пере се и чисти шеница. Мала Српчад запиткују своје миле родитеље колико има дана до Божића? Српске мајке тјеше своју дјечицу, говорећи: „Ако будеш душо добар, мајка ће теби на Божић свашта доста дати и волиће те мајка.“ А невина дјечица пливају, пливају у радости; а чим се Божић примакне, они стану пјевуцкати ону познату цјесмицу:

„Божић, Божић бата,
На обоја врата,
Отвор'те му врата.
У Божића три ножића:
Једним реже чесницу,
Другим реже заоблицу,
Трећим реже гибаницу.“

* * *

Кад бадњи дан дође, онда се почну клати: кокоши, гуске, патке, туке, туку се крмци итд. До бадњег дана буде све остало готово, као: наведено доста дрва, намљевено и накувано хљеба, купљено пића и друге маловарице (маленкости).

За печеницу највише се туку крмци, а гђе-ђе кољу се бравад (козе или овце). Имућнији убиће крмче и опет заклати бравче. Они, који туку крмче, они онда одмах на бадњи дан и пеку. Печенице се већином пеку по шумама, да се тим уштеди дрва, а и само месо слађе је кад се на пољу испече. Бравад се кољу у очи Божића пошље вечере, а пече се пред саму зору, да за ручак вруће буде.

На бадњи дан ништа се до ноћи не једе, и то се зове сушити или једно-личити. Нарочито чобани изим блага на бадњи дан суше, и онда тврдо вјерују, да ће им благо цијеле године бити здраво. Неваља се на бадњи дан љагати (тући) због чирева. На бадњи дан дијели се сиротињи, јер и сиротина мора на Божић свега изобиља имати. Згоднији људи закољу по читаво бравче, те раздијеле сиротињи, која се у њихову комшилuku налази. На мјестима дијеле живо бравче. Трефљава се, да један сиромашак добије што-оклен по петеро-шестеро бравади. Осим бравади или меса дијели се сиротињи и жито, сваковрени мре, а гђе-ђе и самог пића.

* * *

На многим мјестима — нарочито у околици Бањелуке — уносе бадњак из јутра рано на бадњи дан, а таки је бадњак грана или прут од овог или оног дрвета; а текар побро си мој у вече пред сами сутоп уносе тако звану „бадњачу“; (што је погрјешно речено, јер то је баш прави бадњак, као што се и у околици Шехер-Бишћа зове).

Кад се изјутра уноси грана, онда ће ти онај, који уноси стати пред врата, па повикати велегласно: „Ко има тамо?“ Из куће повичу: „Чељад“, а он опет повиче: „И шта још тамо има осим чељади?“ Тад му опет повићу из куће: „Ама драги мој брате Србине има: напретка, здравља, весеља, а понајвише среће и Божијег благослова.“ Сад ће ти овај испред куће: „Е, а шта нема?“ Ови му из куће одговоре: „Нема муха, буха, ушпију, стијеница, рђавштине, неслоге, беспослице.“ Сад овај уђе у кућу рекавши: „Помози Бог браћо и сестре!“ Сви, који се у кући у тај мах налазе, поскачу на ноге, па весело повичу: „Бог ти помогао Србине и српски синне!“ Онај, који унесе грану прекрети ш њом тамо и тамо по кући, па ју онда изнесе надво и метне на кућу. Исту грану и како народ вели бадњак, чувају до иза малог Божића, а многи и даље.

У вече кад се почне сутоп хватати уносе бадњачу или боље рекавши бадњак. За бадњачу изберу лијено и равно дрво, а гђе-ђе читаву кладу, па ју на воловима у кућу увлаче, те исту метну на пријеклад, а дебело горе окрену. Прије него што у кућу унесу бадњачу или ти тако увуку, говоре исто онако, као што сам мало прије споменуо.

Кад у кућу унесу, онда ће ти један, који је већ ријечит и вјешт, рећи: „Добро вече!“ Сад му одговоре: „Дао бог добро!“ А први ти онда почне говорити: „На добро нам Божић дошао, да Бог да и света Тројица и сви свеци и угодници, који се моле код пријестолоа Бога јединога, да Ристово Рождество у здрављу, рачатлуку, веселу, свакој срећи, благослову и задовољству дочекамо и прославимо у слози, миру и љубави као права и честита браћа Срби.“ Остали вичу: „Амин! амин! чуо те Бог и сви свеци Божији!“

* * *

Старина г. Љубомир П. Ненадовић, ерпски пјесник и књижевник, описује бадњак код наше јуначке и витешке браће Црногораца, па он вели у својој књизи „О Црногорцима“: „Године 1857. на бадњи дан био сам у двору кнеза Данила кад су се налагали бадњаци на ватру. То је лена свечаност. Било је преко педесет војвода и владара. Кнез Данило погледа по свима, па онда ману руком на Стевана Перкова, да он први бадњак говором поздрав и на ватру положи. Сви смо устали на ноге. Стеван узне бадњак зави га у струку и принесе га огњишту. Књегинја Даринка кропила је вином бадњак и бацала жито и ловрово лишће по њему. Стеван Перков држи бадњак и с њиме чудесно разговара; пита га: зна ли где је никао и где је порастао? пита га, је ли видео и упамтио како се муче и гину Црногорци, да обране овај аманет Српства. Ке-зао му је да ће сада на јуначком огњишту куће Петровића у славу Христова рођења изгорети; па онда рече: „Твој ће дим у небо да се дигне и кад сјутра код сунца буде, нека му каже: да се и оно у својој борби са помрчином, сваке ноћи одмара, а Црна Гора никада.“ — Па онда благосиљајући Србе, а проклињући Турке спусти бадњак на ватру и викну: „Црногорци, да Бог да сјутра чули, да је Дервиш-паша са свом турском војском кренуо на Црну Гору!“

„Та његова жеља брзо се испунила. После четири месеца по свој Црној Гори славила се велика победа на Граховцу, где је турска војска сва уништена.“

Ријеч бадњи — вели наш уважени филолог и честити Србин г. професор Ј. Живановић — долази од коријена „бад“ а старословески гла-

гол гласи бједјети. Од истог коријена долазе ове ријечи: бадар, бадњи, бадњак, бадњачица, будан, будити се. Бадњак постаје од придјева „бадњи“ наставком „ак.“ Бадњак значи оно, што даје свијетлоет и поред чега се „бди“, поред чега је инсан будан.

* * *

Кад се бадњак унесе и на ватру положи, то се онда донесе сламе и по свој кући простре. Слама се чупа из више стогова, да буде роднија година. Кад се слама стере, онда ћа старијешина или ко други узети ораха, љешника, па по кући бацити, гдје-ће умијешају и који новчић, а једно чељаде стане сламу разгртати. Разгрћући виче: „Кво! кво!“ А онда онај, који просипа орахе и љешнике, виче: „Пиле! пиле!“ А дјеца хоће да се подаве јагмећи се за орахе и љешнике.

Пошто се је бадњак унио и на ватру положио, те слама прострла и у опће конак спремио; онда се меће софра и почне се вечерати. За вечеру прихвати се домаћи уобичајни јела као: угњечена граха, каље (купус у главицама, па изрезан), ошафа, пилава, пите, уштипака (колачића), бакалара и тд., метне се на софру пуна здјела суви шљива, крушака, ораха, кестења и љешника. Од пића обично буде ракије, а на мјестима и вина. На неким мјестима одмах у вече доносе жита и метне у варињак. Гдје-ће мећу у решето. Обично доноси се зоб, те се у варињаку или решету метне на софру. Прије вечере на многим мјестима просипа се просо око штала, да бајаги врачарице не могу ништа благу учинити, јер веле очи Божића највише иду учињалице или врачарице, па учињају благу, као кравама одузимају млијеко, а то ове учињалице чине и око Турђева-дне. Прије вечере гледа се на дувару сјен своја, те ако је без главе, то ће онда дотични исте године умријети.

Пошље вечере иду људи клати бравад, а остали укућани припремају се за сјутра. Мало се те ноћи спава, а од пол ноћи већ је свак жив на ногама, а било и најмање дијете. Па ако у оком селу има црква, или је иста и у другом селу, само ако није одвећ далеко, то ти онда иде бар по једно чељаде из куће светој матери цркви, а који су ближе иде их и повисе из једне куће.

Кад се божествена литургија сврши, онда Србадија излази весела, те се мир-божи пријатељ

е пријатељем, кум е кумом, рођак е рођаком и у опће тад се и највећи непријатељ е непријатељем помири и изљуби. Како један другом иде, пружи му боцу или плоску е ракијом и повиче: „Ристос се роди!“ А овај му одговори: „Ваистину се Ристос роди!“ Сад се пољубе говорећи: „Мир божи Ристос се роди!“ А онда узме један од другог плоску е ракијом и потегне из исте ракије. Све до Богојављења поздравља се е ријечима: „Христос се роди и ваистину се роди, па кад се је родио и жито нам родило.“ Пред црквом мора макар мало ернеко коло заиграти и ернека се пјесма зацјевати, а и која се пушка изметнути.

— Ручак се врло рано меће. Чесница се мијеси изјутра на Божић, а мијеси ју мушко — обично онај, који увјек насијава и уопће око волова, плуга и брначе (зубаче) ради. Чесницу свака кућа мора укувати, ако који нема шенице (јер се од шенична брашна кува), то ће му други узајмити, или ако је сиромашан подијелити. Године 1890. био сам очевидца, гдје управа Манастира Гомонице раздијели 100 ока шенице уочи бадњег дана, а 1891. год. раздијелила је преко 90 ока и то међу најближе комшије.

Кад се чесница укува и запреће у ватру, (а под сачем или пеком никад се не пече, већ у лугу), онда ће ти онај који је кувао метнути оздго — кад је већ запрето чесницу — неколике хрпице живог угљења, а сваку хрпичу намјени на ово или оно жито. Н. пр. најпрво се метне јечам т. ј., прва хрпица значи јечам, а онда остала жита по реду. У средини буде здравље и благослов. На којој хрпици угљена буде највише пепела, онда ће оно жито, што га та хрпица означаје, најбоље родити. Ако на којој хрпици нема пепела, онда тврдо вјерују, да оно жито неће родити. Највећма се окаре кућна чељад, ако нема пепела на оној хрпици, што означаје здравље и благослов.

Прије ручка свак ће куснути граха, што је од вечере остао; а то се чини због свраба. На мјестима мажу воловима вратове са грахом од вечере, да их ко чоуче Божи не убије јарам.

Прије сунца пуца се преко блага — због звијерета; а гдје-ко пропушта благо прије ручка кроз свијећу, т. ј. стане двоје чељади на стругу

или врата куд благо излази, па држе свијећу, а треће чељаде нагони. На неким мјестима то раде, кад почну ручати и онда међу тивсовине (врет дрвета) међу рогове или тољњамац, што звоно на бравчету држи. Тивсовина се меће, да врачарице не могу одузети млцјеко.

На Божић прије гранућа сунца сваки се посао почне радити, јер ако се који посао није радио прије сунца, онда тај посао не ваља радити међу Божићима, т. ј. међу великим и малим Божићем. Рубине (гаће и кошуља), које се на Божић изјутра свуку, оне се међу на дрвче од шљива и остану по вас дан, а то се ради, да коноцље буду боље.

Кад се лијепо софра постави и донесу се разна јела — као: цинвара, уштипци, нита, омач, кешке (шеница опрата и пробрана, па е месом кокошињим, гупчијим или тучијим сварена, али еа свим густо зове се „кешке“), млцјеко (кисело), вареника, сир, скоруп, разне чорбе и т. д. а међу свима цинвара првенство заузима. Елем драговићу мој, кад се је већ софра поставила, запале свијећу, метну ју у жито; а један од мушкараца поведе вола, као тобож, да во буде помажник, јер је веле он најеретнији; сад ти вола посну житом, даду му изобилја жита, да се наједе, а онда га изведу из куће и оћерају на његово мјесто. На мјестима покривају вола ткањем, па по цијели дан остане ткање на вољу.

Кад су већ вола извели, онда се моле Богу, а гдје-ће читају и славу. Ево таке једне славе:

„Васлава иже, во Тројицу славимо, Господа Бога и Спаса нашего Исуса Риста еина Божијег, премогле молитвице, благословене владичице и наше свете Богородице, присне дијеве Марије и Василије, часног славног пријерока (пророка), предиког (претече) Јована крститеља, ваславу Павлу, свети славни да се хвали пријестола апостола и осталих, Петра Павла во право пријестола, иже собор благодат Риста Духа нашего, Риста Бога нашего и четири еванђелиста: Марка и Матију, Луку и Јоана, који подрже општију, ведро небо и земљу, и нас грешне Божије не повиленији, свети во старника, Васелију великог, Глигорију богословца и Јоана милостивог, Јоана Златоуста и јерију (вјерују) Ристова Николу, во нижева, вонићију сабраше Санарију и Арију



безбожног изложише, а српеку вјеру утврдише¹⁾, нами закон указаше и ево га ми сви прави Срби и Рипшани почитујемо; свети древни пророка Мујасина (Мојсеј) и Илију, Вида и Давида, Еремију и Зарију, Данила и Ананију, архиђакона Стевана, почетивши књаза Лазара на Косову на Раваница, иже пострандавши пред свијем војницима. Иже са мести за 40 мученика, проидоше боси кроз огањ и воду. И во последње вријеме госпошту (госпоштину) и Богородицу и Анђелију свима на здравље и на спасовину дошло Ригово рождество, дому и домаћину, свој браћи Србима у опшину, Богу слава, нама здравље и од Господара Бога помиловање — амин! амин!

Пошље славе пљубе се у накрет, а гдје-ће метну неколика угљена на двије христе, па између тог угљена пролазе и љубе се. Том приликом иду увјек с' лијеве стране на десну и говоре: „Кроз огањ идемо; а од огња не лежимо.“ А у неким селима пролазе и око самог огњишта.

Најпрво се једе екришка јабуке умочивши ју у мед, а како који узима екришку јабуке иде и пољуби старијешину у руку; то се чини да буду боље челе, а тога у неким селима нема, него се најпрво једе цицвара и то сви се једном кашиком обреде, а говоре: „Једна жлица, једна тица, кљун у шуму а реп у њиву.“ Тако говоре, да тиге не једу кукуруза. А прије, него што се почне цицвара јести, свако ће се чељаде огледати у масти, што озго по цицвари плива. Па ако се не види, одмах се снужди, јер веле, ко се не види, тај неће дојдућег Божића дочекати.

Чесницу ломе двојица људи, обично старијешина и још један, који је у годинама најстарији. Код ломљења пазе, да не падне мрва и коме ће већи комад доћи. Кома већи комад дође, тај је веле еретнији, а ако паве мрва ломећи чесницу, онда тврдо вјерују, да ће неко од чељади до идућег Божића умријети.

Кад се свијена трне, пазе се на кога ће дим ићи, па на кога буде ишао тај казгу не ће другог Божића дочекати.

¹⁾ Приштившо сам казиваоца ове славе, ког он то мисли Арију и ко је тај Арија био? Па по његову казивању то је овај Арија, против ког је први Никејски сабор држан 325. год. за вријеме цара Константина. Н. С. И.

У бравећа плећа (гола кост), што се за Божић закољу много гатају и тврдо вјерују у све што у том плећу казиваоц види, те им предказује говорећи биће ово, бића оно. У опће прошти народ радо гата у свако плеће, али божићном плећу т. ј. оном плећу од бравета, што се на Божић закоље, највећу важност дају; веле: свако се бравче радује, које ће се на Божић заклати.

Дијелови плећа — по народном називу — јесу: „чашица“, а на чашици „јулар“, „сова“, „аман“ и „поље“ (лопатица). Сова кад је добра, онда ће драгане мој сва кућа напредовати; у чашици ако има пруга, то ће онда неко у кућу или из куће путовати. Ако је пруга пошла из чашице надво, онда ће бива неко из куће отићи, а ако је пруга пружица се до у чашицу, али још није сасвим стигла, онда ће неко у кућу доћи, као н. пр. неко се из куће оженити, или ће најамника добити. На арману, ако има доста пруга, онда ће бити кишна година. Јулар ако је добар, то ће бити коњи добри. И још се много којешта у плеће гата, као: хоће ли бити добар тор, хоће ли ко умријети, или се родити и т. д.

* * *

Полажњик (полазник) први је намјерник, па ко био да био. Кад полажњик дође, онда ће ти га, драговићу мој, лијепо посути житом, овај узме машу (ватраљ), па свом снагом креше бадњак (бадњачу) и виче: „Е, да Бог да и сви свеци угодници, колико гођ варица толико у овом честитом и благословеном српском дому било: оваца, коза, говеда, крмача, коња итд., а онда прође, па сједне, а станарица га огрне поњавом или биљем (хебетом), да тобож' буде дебљи и бољи скоруп на вареници, а гдје-ће неће да огрћу због болести. Ако је полажњик прије ручка дошао, то он остане на ручку, а свакако мора, макар шта јести. Она жена, која справља јело одмах укува колач, па запреће у ватру. Исти колач остави у средини пунаљ, како се може полажњику на врат натакнути. Кад полажњик пође, онда му се колач на врат натакне, а колач се окити, као са: вуницом, мавезом, предивом, комадићима од платна, па ти се још привеже: сира, сланине, сувог меса итд. Редуша т. ј. она жена, која те седмице кува, испрати полажњика по $\frac{1}{4}$ сахата хода, носећи за њим боду ракије, ако је комшија полазник, то ће га редуша до у кућу испратити. Полажњик дарује софру са 50 повч. до 1 ф., како је који кадар.

На Божић веле да је добро бљувати, јер кажу биће родна година и биће добре челе, а неваља спавати, јер ћеш цијеле године бити поспан.

— Одмах пошље ручка млађарија иде у српско коло, а обично се већ зна гдје се весела Србадија за коло скупља, — у сваком селу или боље рекавши махали има мјесто за српски састанак и скуп. На тај скуп дође и старија Србадија, па метне софру, и пријатељ с пријатељем, кум с кумом сједи, пије и сејпри како се млађарија весели играјући српско коло, а пјевајући

српску пјесму. Прије окупације метали су стари људи нишан, па се нишанали и надметали ко ће боље схватити.

— Ето тако је обичај мила Србадија код Срба — тежака у Крајини на Божић, — — — а врли мој пријатељ и честити учитељ госп. П. Мирковић или ти кршни мој земљак преч. госп. К. Ковачевић ваљда ће саопштити милом српском роду обичај Срба грађана, јер они ето баш сад живе у вароши.

У Ман. Гомионици, о Малом Божићу 1892.

Ријеч при ступању на парохију,

држана 14. јануара 1892. године у Босанско Градишкој цркви.

Благочестиви Хришћани и драга браћо!

При свршетку св. литургије сматрам за угодну и пријатну дужност проговорити вам неколико иекрени ријечи, зато молим послушајте ме.

Многима од вас сигурно биће познато, да није од овог мјеста далеко оно сеоце, гдје сам се ја родио; гдје сам први пут почео удисати овај атмосферски ваздух; гдје сам први пут угледао жарко сунце, јасне звијезде и плави свод небесни!

Не мање такође знаће те, драга браћо, да сам прва и основна знања у школи овога мјеста добио; да сам као ђачић у овом петом св. храму пјевао некада: „Господи помилуј“, облачио се у стихар, читао апостола и учио се у њему страху господњу.

Све ви то знате, а знате и то, да је то и доста давно било, и да од првог мога одласка одавде, па до данас, има читавих 25 година.

Истина је, од тога времена имају однасти двије године, које сам прије пробавио овђе као учитељ основне школе, али и те двије године кад се одбију, опет остаје дугачко вријеме од 23 године како одсуствујем тјелесно од свога рођенога мјеста, али увјерени будите, ипак сам духом више пута био с вама.

Но, ето, послѣ 23 године мога одсуствовања, ја се данас по вољи Божјој, по вољи своје највеће духовне власти, по вољи овдашње црквено-школске општине повратих у своје рођено мјесто, да му служим као парох, и да вршим дужности надзиратеља протопрезвитерата.

Запета; ако је игдје згодно и умјесно напоменути ријечи: Ко ће као Бог; ко ће као сила догађаја? то је баш код овога случаја мога повратка међу вас.

Ступајући дакле на парохију и управу протопрезвитератом, и прихваћајући се од данас вршења својих дужности код вас, имам рећи и то:

I. Уздам се, да ће пречасно свештенство и моја у Христу браћа, свагда тачно вршити своје свештено-пастирске дужности, и добрим примјером и савјетима предходити својој пастви у свему.

II. Рачунам на љубав овдашње црквено-школске општине, чија је поштеност и презвеност у раду на далеко чувена. Очекујем њихову братску слогу и јединодушност и на даље у свима пословима, а нарочито у пословима који се буду односили на највеће двије србинове светиње, — на цркву и школу, те онда могу рећи да сам сретан, јер смијем дакле напоменути оне ријечи апостола Павла, које је некад рекао у посланици Римљанима: „Радујем се што се у свему могу на вас ослонити.“ (Рим: 7, 16).

III. Овдашњем учитељу и учитељици српске школе обраћам се, да у повјереној им младежи и у будуће утврђују страх Божији као почетак сваке мудрости.

IV. Обраћам се тако исто и вама родитељи обојега спола, да ваше млађе подучавате у истинама Еванђелским, у колико вам је то могуће, да им препоручујете и усађујете у њихова срца послушност и покорност према старијима, и да



их по могућности гледате окитити свима оним врлинама, које данас треба да красе наш млађи нараштај.

Приликом дакле данашњег нашег првог виђења и састанка у овом св. храму, поздрављам вас све од великог до малог, и честитам вам празник св. Саву Немањића, првог архијепскопа и просвјетитеља српског, а уједно и највећег свеца у календару.

Завршујући мој говор, не могу, а да не напоменем, да ће ме особито веселити, ако вас

и у будуће будем увијек толико виђао окупљене на молитви, у недељне и празничке дане као, што је то данас случај.

На крају позивам вас све, да се уредно помолимо св. Сави Немањићу и винемо у мислима к престољу Свевишњег Творца, са тврдом вјером и надом на Њега, па ће нам молитва бити угодна Богу и свецима. Амин!

С. Бјелајац, парох.

Свечаност освећења нове цркве у парохији Факовића, протопрезвитерата Сребреничког, 6. октобра 1891.

Ова парохија, названа „Факовићи“ састављена је из трију пређашњих упражњених парохија „Млечва, Брежани и Враншевићи, које су бројале по 50—60 кућа, и 1889. године мјесеца септембра Високопречасном конзисторијом из Сарајева, према данашњем времену и устројству парохија, установљена је као једна под истим насловом, који значаја има. Тако је назвата због саме ријечнице, која се зове „Факовица.“ Такав су назив усвојили и политичка општина, постаје: финансијска и оружничка. Дакле прилично је да се према томе и парохија зове тако. Ова парохија броји 7 села, око 180 кућа. Парохија са селима својим лежи у виду полукружне периферије према цркви, која природним средиштем лежи у половици пречника. Само мјесто, гд је се црква налази, у врло је лијепом положају, романтички изглед има, налазећи се при подножју планинске косе „Корјена“, која се према валовитој Дрини у поље положито спушта и низива се „Погледиње“ — с пуним правом, јер се с њега виде с обје стране Дрине широка пространа поља, која својим богатим усјевима и околином очарвају око човјека.

Према Факовићима, с ону страну Дрине, постоји Србијанско село Бачевци, у коме живе све сами чисти Срби, који се и с говором и пјесмом и пошњом слазку са својом браћом Србима и сусједима из Босне.

На висоравни бријега Погледиња од неких по предању 200 година налази се стара црквица од брвана саграђена с округлим олтаријем. Ова

и ниска и тијесна простором црквица за невољу је служила овдашњим парохијанима, који су јој ипак радо долазили и Богу се молили. Не знајући за бољу у пређашњим кобним временима. Црквица је с унутрашњим потребностима својима врло сиромашна, а никаквих знакова, по којима би се могло судити, од кога је времена и кад је начињена, нема, као каквих старих књига, или печат, или повеље или потпис, ни по предању старих није се могло докучити, — све је тражено, да се прибере, али не бијаше, можда би било да вријеме није порушило и уништило. Прије 30 година ушли су неколики кордуни кроз прозорић у олтар, те хаљине подерали, књиге расконали и сагорјели, сасуде, иконе и крестове побацали. Па само се промислим и узданем, те рекнем: *Боже милостиви! шта српски народ није претрпио и опет у свима невољама и биједицама остао чист и вјеран вјери праћедовој.*

И тако су овдашњи парохијани с овом црквицом, с малим молитвеним домом задовољни били, док не сијну слобода. Добивши слободу покренуше мисао да се гради нова, боља богомоља. И прегеше, и многе драговољне жртве положише у име тога тако, да је лијепа еума новаца добивена, без великога напрезања. Али као што се при оваковим пословима и на другим мјестима појављују тешкоће и неприлике, које ваља савладати, тако је и овдје било много тешкоћа и неприлика, које су и проузроковале да је грађена црква око 3 год. а стајала саграђена 3 године. Али пословица народна вели: „док

се дима човјек не надими ватре се не може огријати.“ — Између осталих има се захвалити Неђи Стјепановићу, старатељу црквеном, који се својски заузимао око градње црквене, да изиђе по плану, да су рачуни чисти и убиљежени и сваку неприлику о проневјери вјешто је отклањао, а још бивши неписмен. Мислим, да је с тешкоћама скопчано било више но је требало, највише због тога, што као невјешти нису у средини својој имали стална свога свештеника, с којим би се договарали, који би их руководио и подучавао, па да се жељена намјера изведе што боље и брже.

Овај народни алем, благо народно, за које се не пожали ни жртава ни труда — ова ново саграђена црква, саграђена је ниже старе црквике у лијепој исушитој равници, која је разчишћена и проширена. Црква је од тврдог материјала сазидаана — све самим каменом, торањ је од седре; покривена је цријепом; има сразмјерна прама висини 4 прозора, а на торњу гдје ће бити звоно има 8 прозора. Црква је дугачка 17 метара, широка 10 мет., висока је 10 мет. Торањ је висок од подножја 20 м. Ова црква по изгледу свом и плану спољашњем и унутрашњем надмаша, смијем рећи, све цркве у овом протопрезвитерату.

Темељ ове цркве, по благослову и дозволи Његова Високопреосвештенства г. Митрополита Саве Косановића освештан је пречасним протом Алексом Поповићем из Сребренице на дан 20. маја 1884. г. у славу Сошествија св. Духа на Апостоле.

Уз пострекавање свештеника свог не хтједе народ даље одлагати трношење цркве своје, но с одборницима својим ријеши то извршити ове јесени, тим прије, што је милостиви Творац подарио добру жетву у свему свакоме, те се и уста на посао. — Прије свега, пошто је ту и граница са Србијом, па да би и Србијанци, као блиски сусједи, имали част доћи на ту светковину, замољена је висока земаљска влада, да би благоизвољела дозволити превоз — скелу привремену од 3 дана на самом мјесту, из разлога, што ће се множином народа умножити приходи сиромашној цркви. Поради тога висока земаљ. влада толико је милостива била те је учинила доброту, што је благоизвољела подарити дозволу за превоз на Дрини Факовић-Бачевци.

Затим је сљедовала прва дужност, уз вољу и особиту жељу народа позвати општељубље-

нога Србина архипастира Његово Високопреосвештенство г. Ђорђа Николајевића из Сарајева, да благоизволи доћи и храм освјештати, што је и учињено. Обећање је погодно стигло. На основи тих повољних обећања одмах су расписи учињени и послати, и с ову и с ону страну Дрине браћи Србима, да изволе доћи те присуствовати при освећењу нашега новосазиданог храма и добровољним прилозима потпомоћи. Према обичној радости народа за освећење цркве му, још више му се радост ускитјела, кад је дознао, да ће га његов архипастир посјетити.

Депутирци, Хаџи Димитрије Урошевић из Сребренице и Митар Симић из Станатовића, као изасланици црквенога одбора Факовићког предусрели су и дочекали Његово Високопреосвештенство с протођаконом на станици жељезничкој код Симића Хана у четвртак 3. октобра 1891. и здраво у Зворник на конач стигли.

У Петак 4. октобра и. г. порано је пошао наш мили гост из Зворника и рано у Љубовију дошао, гдје су га дочекали, предстојник Јакубовски, прото сребренички — неколико дружине пјевачког друштва „Омладине“ и околни сељаци. Ту се употребило мало времена за одмор и окрепљење за даљи пут, у Факовиће, новом цестом, којом је много отпора колима било, због скоро насутог дринскога шљунка. То је узрок био те је наш жељно очекивани гост с пратњом својом од свештенства и омладине стигао касно у петак у вече у 7 сати у Факовиће, но Бог је дао те је била топла и пријатна, јасном мјесецином огријана ноћ.

На главном улазу у Факовиће постављен је био лијеп славолук, окићен зеланилом и заставама, међу којима се вијала и српска тробојна а између њих натпис: „добро нам дошли“. Поред славолука с обје стране цесте стајали су у реду парохијани, па царски службеници, оружници и финансије, у униформама својим.

Испред парохијана и ту присутних, парох Факовићки, пољубивши у десницу Његово Високопреосвештенство, поздравео га је с' лијепим говором, истакнувши између осталог, да, нити је кад, ова парохија ни цијела околина имала срећу у средини својој виђети свога Србина архијереја, који у старачким својим, али још крјенским годинама не пожали труда у овом крају походити вјерно стадо своје, поучити га јеванђелском ријечи, охрабрити га на извршивање хришћан-

ских дужности, и архијерејски евој благослов, одавна жељени од стране народа указати му и дати. Послије тога поздрава присутни три-пут викнуше: „Живио!!!“

Сишавши с' кола сви присутни љубили су архијереја у руку и добијали благослов. При угодној мјесечини излишне би биле друге светиљке.

Уз пратњу радоснога народа допраћено је Његово Високопреосвештенство до у припремљени за Њега угодан квартир, да од дуга пута утруђен отпочине. — Одмах се у народу могла примјетити необична струја радости и весеља а сигурно зато, што су доживјели оваке госте причекивати. Опазило се, гдје један другоме говори: „Боже драги! како је г. Владика остарио, како ли се накани онакови стар доћи. Е, баш му високо хвала.“

Кроз мало вријеме већ и поноћ наста ради сна и одмора.

Сутра дан — у суботу — око 9 сати Његово Високопреосвештенство по пријатном уранку изволи разгледати околину и положај мјеста, које му се допало. — Прегледао је новосаграђену цркву, њен спољашњи и унутрашњи план; простор око цркве у порту ограђен; за освећење исте неопходно нужне потребе — ствари. Није жалио труда успети се мало уз брдо, те походити стару црквицу и прегледати је. Видивши је са свим просту, малену и ниску, по дрвеном њеном саставу ослабљену, сиромашну, без икаква накита — чисто му се на лицу могло примјетити неко сажаљење, које је ријечима и посвједочио: „Драги народе, мили народе, гдје си долазио и Богу се молио и опет вјеру одржао.“ — Прегледа часну трпезу, св. мошти у стубу не нађе, антиминос нов неосвећен узе, да га законитим учини за нову цркву.

По томе приспје и вријеме за ручак, који је нашим гостима, послије онога ходања и разгледања околине, пријатан био.

Након свега рада и после ручка одмора, задовољства и уживања тога дана приспје и вријеме да се вечерњим молитвама препоручимо Богу Творцу. Околним свештенством, које је већ приспјело, допраћено је Његово Високопреосвештенство до у цркву, која је била већ пуна страног народа, грађана и тежака. Пречасни прото сребренички Алекса Поповић с протођаконом Бошковићем, одслужио је вечерњу с де-

нијама, а за пјевницама појали су парох факонковићки и пречасни прото зворнички.

По свршетку вечерње и на благослов архијерејски отпјеваног „тон деспотин,“ гомилама народ приступаше десници Његова Високопреосвештенства, да је цјелује и благослов добије. Свако је рад да је ближе старца архијереја, да га јасније и боље види и у свијести упечати.

Те вечери је народ из свију крајева све већма придолазио, који се лако могао смјестити и преноћити због лијепе, топле и пуним мјесецом огријане ноћи. — И сву цијелу ноћ је народ врвио, долазио, док и зора не сијну, док и „приспје дан кѣтлагш торжестка“ — дан славе жељене. Румени сунчеви зраци јутрењи знака дадоше, да ће цио тај дан угодно и топло вријеме бити. Јутрењу зору у недостатку звона поздравиле звуци јасне гвоздене свечке и позваше народ на јутрењу молитву. При концу исте Његово Високопреосвештенство уз пратњу свештеника и народа дочекан је од неколико обучених свештеника пред црквеним вратима и пропраћен је с „достојним“ у цркву, у којој подјели благослов свештеницима, који ће служити. При облачењу архијереја „Славу и Цар небесни“ 8-ог гласа пјевао је г. Саво Дангић, парох слапашнички. Затим је настао чин освећења водике и освећења цркве, а по овоме служба Божија, коју г. Митрополит, са својим вриједним и некуеним у служби протођаконом и са још 8 свештеника одслужио. Од тијех били су као првенствујући Алекса Поповић прото сребренички, па прото зворнички Василије Остојић, затим парох те цркве Теодосије С. Поповић, Обрад Симић, Димитрије и Јосиф Блажић, Ристо Блажић, Тодор Марковић.

Између тијех било их је, који нису били вични служити при служби архијерејској; али је ипак склад био, јер општељубљени Србин архијереј настојао је за тим и у тишини неправљао.

И прва и хор пуни су страног народа били.

По Јевангелију изговорио је народу врли архијерарх врло дивну поуку, како се и као Срби и као Хришћани имају држати и владати у овоме свијету, истакнувши неке мане и пороке, који су народом владали и који могу владати, те да их се чува и клони, а препоручивши му врлине хришћанске, које су нужне човјеку хри-

шћанину, ради спасења и сјединења његова с Богом, те да их усвоји. Ту поуку, тако је народ помњиво слушао да се свака ријеч, која, и ако је слабачким тоном из старачких груди излазила, могла разумјети. Чувши ову поуку, пуну духовне хране, многи је од народа сузу пустио, или ваљда, што признају и плачу за своје почњене гријехе, или од радости, што су дочекали да виде архијереја и чују архијерејску ријеч.

За вријеме цијелога богослужења одговарало је службу с појањем српско-православно црквено-пјевачко друштво „Омладина“ из Сребренице на опште задовољство. Овим путем изриче се од стране ове цркве и народа „хвала“ младом друштву, које се потежило и дошло, те је својим појањем извело побуђење и свечаније богослужење.

Одмах по богослужењу позвати су гости првога реда, као чиновници и свештенство, за тим странци грађани и тежаци за приурочовљени објед на угодну и догледну мјесту.

При почетку ручка прву здравицу подигло је Његово Високопреосвештенство у здравље премилостивог цара нашега Франца Јосифа I, која је отпоздрављена с громким „живио!!!“

Другу здравицу наздравио је парох Факовићи од стране народа и црквене општине у здравље Његова Високопреосвештенства и та је отпоздрављена с „многаја љета“. Трећу здравицу наздравио је исти парох у част присутноме г. престојанику Јакубовскоме, који се живо заузимао, да се освећење цркве ове јесени предузме и изврши.

Четврту здравицу наздравио је исти парох свима гостима, који су ту били и захвалио им на њиховој братској посјети, захваливши уједно и браћи Србијанцима, који су сљедовали позиву те дошли и радост увеличали браћи својој.

При главним моментима богослужења и ручка грувале су прангије и с ову и с ону страну Дрине. При ручку су и свирачи свирали.

Послије ручка настало је опште весеље, које је најбујније текло, у пјевању и игрању итд.

Народа је било много до 3000 душа и све је било у миру и слози, дакле без икакве свађе и боја. Србијанскога народа било је на 500 душа, који је такође био радостан и весео, што је засвједочио и душевним осјећајима. За то им од наше стране велика хвала на искреној им љубави и саучешћу.

Да је пак ова светковина могла имати поредак свој, по ком ће се извршити, има се топло захвалити мудрој и разборитој браћи из Сребренице Хаџи Димитрији Урошевићу, Макси Мићићу и Стојану Ракићу, јер су без икаквих личних интереса неуморно радили, бринули се и трудили, да се народ задовољи у колико је могуће, да виши приход цркви створе, да се свему ред и поредак зна. Овим путем ердачна им хвала и признање од стране цркве и народа.

Хвала и оној браћи, која су тај дан и у цркви при богослужењу и ван цркве послуживали.

Хвала свој браћи и сестрама и с ову и с ону страну валовите Дрине, који су и најмањи дарак цркви приложили и даровали, ради ерђе своје, помена живих и уопшних својих.

А света мати црква тај дан освећења свога — дан св. апостола Томе 6. октобар 1891. г. по миња ће дуго и дуго, а у молитвама својима преблагоме Спаситељу молиће се да Он српскоме народу, њеним дароватељима и приложницима дарује миран и дуг живот, срећу, здравље и благослов свој, сад и вазда, амин.

Факовићи, 26./10 1891.

Теодосије С. Поповић,
парох Факовићи.

Из пастирске праксе.

(Питања и одговори).

Питање: Да ли при крштењу мушког дјетета треба кум, а женског кума; или може кум и мушком и женском дјетету бити?

В. С. И.

Одговор: По правилу црквеном, при крштењу једног дјетета, треба да буде један кум

или воспријемник, и то: за мушко дјетете — човјек, а за женско — жена (Гул. Еп. вјед. број 4. 1873. Хојнац. отд. V. стр. 25. §. 29. — Силч. стр. 26. „Прак. руковод.“ — Треб. чинов. кршт. — Књ. о долж. пресв. §. 80. — Вел. Треб. 7 лист на обор.). Тако је било и у древној цркви.

(Пост. апост. књ. 3. гл. 16.). Но на крштењу могу и више лица бити али не као кумови, него за увечање свечаности, и осим кума друга се лица као свједоци у протокол не уписују. — Кум и кума треба да су црквено пунољетни, „јер мала дјеца не могу бити воспријемници, почем ни сама још не знају главне истине наше вјере, нити разумјевају моћ тајне.“ (Књ. о дуж. парох. свешт. о кршт. § 80.). Дакле потребно је да воспријемник има најмање 15, а воспријемница 13 година. Исто тако забрањено је примати за воспријемнике јавне и велике грјешнике и сва у опште лица, која су у општем мњењу због својих рђавих дјела и због владања свог дубоко пала и безчешћена (Трб. Петр. могиле о воспријем. — Руч. свешт. књ. Митропол. Михаила стр. 14.).

Пишање: Кад се дијете на крштење донесе, а није назнаменовано, то треба ли га (одмах) само крстити; или треба пред крштењем назнаменовање и давање имена извршити?

В. С. II.

Одговор: У Требнику јасно стоји прописана: „Молитка ко еже назнаменати отроча приимљуци или ко огнии день рождѣна сконш.“ Допуштено је свештенику ово извршити и у први дан по рођењу, кад га позову у кућу да назнаменује дијете и да се новоређеном име даде; и овом приликом свештеник треба да прочита најприје „Молитку кь црквнн день, по книгди родити жнкѣ отроча.“ У кући свога парохијанина свештеник извршује овај обред оним редом како је у Требнику. Ако није дијете назнаменовано а донешено је цркви да се крсти, не смије свештеник пропустити да не прочита дијетету молитву назнаменовања а тиме да се даде име дијетету, које родитељи изабери. — Молитва назнаменовања и давање имена дјетету врши се пред западним вратима храма (или у кући пред иконом Богородичином). „Није дозвољено, кад се дијете ради крштења донесе, да се уноси унутра у храм, него бабица или ко други треба да стоји пред црквом са дијететом, и свештеника позове ради назнаменовања и давања имена дијетету“ (Пис. по пастир. Богослов. протојер. Евг. Попов. ч. II. стр. 72). У „Новој скрижаљи“ гл. II. § 1. стр. 390 стоји изрично ово: „**Назнаменати отроча.** Назнаменати, под именем кошараго, разумјешсја знамение креста и приѣшше христианскаго имена, ест приве-

дении младенца к оглашенију дѣла шого, чшоби, по некошором времени, преподати ему благодати крешченија. Ибо оглашение всегда присоединяеми били к цркви и пригштовляеми ко крешченију слушанием слова Божија и крештним знамением. В се мсмысле Августин шѣх же самих оглашениих увѣщчваети (в книгѣ о Симв. гл. I.): „*приимше ви, и мѣјушше печати вѣри, слово Божие, как сроднују вам пишу. Чрез него сам Господ содѣлает вам приращение. Ибо ви не отрождени еште свѣтшим крешчением, но шолко еште зачати знамением креста во чревѣ св. матѣри цркви.*“

— Симеон Солунски (гл. 59) говори ово: „У осми дан принаша се младенца Богу, — и пред дверима храма, — јер он није још освештан крштењем, — јереј га знаменује (крестом) на чело, уста и преи, и са молитвом даје му (дијетету) име, које родитељи зажељели буду; **с тим се именом дијете и крштава.**“ (Скриж. § 2. стр. 391). Иза знаменовања и нареченог имена дијетету, свештеник одма извршава крштење дијетета, т. ј. чита молитве: „С¹ оглашениихъ и послѣдование ка- тагш крщениа.“

Пишање: Колико година смије бити особи, којој се свршава мало опијело? Н. III.

Одговор: Мало опијело свршава се искључиво над дјецом (женском и мушком) до 7 година узраста по чину „погрѣниа младенцакаш“, као што је то прописано у Требнику. Преко 7 година узраста умрлу дјецу треба опојавати по чину „погрѣниа лиркихъ челоѣккъ“ (Види Треб. Петр. Могиле у почетку чина погреб. младен. — Пособ. к. изучен. прав. Босл. Николск. 750 стр.).

Пошење умрлога дјетета од куће у цркву и из цркве до гробља свршава се исто онако као и са одраелим.

Пишање: Треба ли новобрачне исповједити и причестити пред вјенчање? С. Р.

Одговор: Ако свештеник дозна да ни женик ни невјеста или једно од њих, нијесу се те године исповједили ни причестили, он ће им наредити да посте, па да се исповједе и прије бракосочетања причесте. У старија времена није се нико скоро вјенчавао, док се није најпре спремао за то, постом, исповјешћу и причешћем (Руч. свешт. књ. Митр. Михаила стр. 101). На жалост ово прекрасно и пуно значајно правило у данашњем времену на многим и многим мјестима ненабљудава се, премда има неких ста-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

рих свештеника, који се овог правила још држе и ново брачнике прије вјенчањ испитају да нису у сродству а по том их исповједе и причесте.

Питање: Може ли се вјенчавати после подне или у вече и ноћу? *Р. В.*

Одговор: Вјенчавање треба извршити по божественој литургији, т. ј. прије подне а никако у друго доба дана или у вече и ноћу (Посљед. биваем. обруч.). — „Дл не дрзнетъ никакоже ерїи подѣ практичноу казнио и подѣ грѣхолоу смртнѣмъ, никого же кѣнчати по обѣдѣ, ниже кечерѣ по по ранд ничтоже адшихъ, ниже: лѣте по кожѣткноу литѣрги, или поне по чѣскѣхъ, предѣготоклѣннихъ, и дже испокѣдѣннихъ гдѣцихъ дѣ кѣнчатѣ“ (Крмч. гл. 50). На основу овом и сабор архијерејски у Србији, у правилима за вјенчање под бројем 5-им рекао је ово: „Вјенчање се свршује из јутра, до пола дана, а не у вече, нити ноћу, — у цркви и у капели, а не у дому, осим кад архијереј одобри (Сион 1875. страна 167).

Питање: Може ли се причестити убица, пошто је издржао казан, који му је грађански суд одредно? *С. Д. П.*

Одговор: „Убица је вели Василије велики (пр. 43), ко нанесе ближњему смртни ударац, било да је он први ударио, било да се светио.“ Убиство се у опште дијели на *хотимично* и *нехотимично* и много је разлике међу једнијем и другијем (Вас. вел. пр. 8. и 11.); средства су пак разна, којима се убиство извести може (проч. Вас. вел. пр. 28. 11. 33. 52. 56. 57. ап. пр. 66; Григ. Н. пр. 5; Трул. саб. пр. 91; Анк. саб. пр. 21. 22. 23.). Убиство се казни са одлучењем од причешћа или од заједничке молитве на неко вријеме, које владика или свештеник може смањити или увећати према приликама и начину кајања грјешникова (Вас. вел. 54.). По св. писму и учењу црквених отаца пријеступника треба казнити: једно за то, *да и други имају страх* (I. Тим. 5. 20.), а друго за то, што треба узрок грјеха искоријенити (Авг. у књ. о догм. цркв. гл. 54.), и што нико, које неваљала срца, не може примити хљеба, јер ће пострадади, као и Јуда што је пострадао (Злат. у бесејди 83. на Матеја.)

Валсамон говори у тумачењу 66. апостолског правила, да се душевне ране боље лијече црквенијем лијеком, него ли грађанскијем (в. пр. моск.

св. I. стр. 143). Али по ријечима св. Писма, не треба *два пута* казнити за један пријеступ (прор. Наума 1. 9.) Аристен завршује своје тумачење на правило апостолско 25. овако: *двосирука је казан сасвијем противна човјекољубљу.*“ Осим овога види се и из неких правила, да су се патње људи у тамници узимале особито у обзир (н. пр. Петр. ал. пр. 1. 2.). — У књизи о дужностима парохијалних свештеника § 108. стоји: *И почем епитимија није задовољена Богу — јер је Христос задовољно Бога Оца за грјехе људске својом жривом* (Јевр. 10. 14.) — то се може и без епитимије отпустити покајник, ако је од срца и с плачем обећао, да се неће никад повратити ка грјеху.

У ручној књизи митрон. Михаила стр. 83. пише:

„И сабори и св. отци одредили су подробно казни духовне (епитимије) за различне грјехове. Ове казни састоје се у томе, да се одреди неко дуже или краће вријеме у течају кога грјешници се не могу причестити, док се за то вријеме по савјету духовника не очисте. На пр. — по правилу св. Василија великог, убица, који учини убиство хотимично, одбија се од причешћа на 20 година (пр. 56.), а убица, који није хотимично учинио убиство, него нехотице, одлучава се на 10 година (пр. 57.) и т. д. Овака је строгост због оновремених околности, у којима се налазила црква, била врло потребна и пробитачна зато, што у вријеме идолопоклонички и јазически саблазни и гонења, попуштање могло је чинити штету и дати повода да неки одпадају од цркве и да се каљају неваљалством, које је врло штетно срећи и цјелини цркве. Али таква непомична строгост, коју за грјехове опредјељују канони собора и отаца не сматра се таквом, да мора без сваке олакшице на сва времена и за све случаје остати. Него угледајући се на опцеве цркве, који су се примјењавали наравственоме стању кајућега се грјешника (Григор. Ниск. пр. 2, 3, 4, 5.) обраћали су пажњу и на спољашње његово положење (Вас. вел. пр. 34), па су дали савјет свакоме духовнику, да се не везује за изречена правила, која опредјељују мјере и границе епитимије, као за неизмјене догмате, него у примјени тих правила поглавито имати на уму спасеније душе и поступати благоразумно (VI. 102). Св. Василије вел. почем је изложио правила за епитимије, сам овако на крају вели: Све ово пишемо

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
ради тога, да се оцјене плодови покајања. Јер ми не судимо о томе само по једном времену, него гледамо на образ покајанија (пр. 84). А у 74 пр. пети вели: *кад пак ко у побројане од нас грјехове падне, па се за тим добром исповјешћу покаже да се поправио, тога духовни отац, који*

је примио од Бога власти да везује и разрјешава, узевши у обзир чисто кајање исповједајућега се, ако учини милости скративши му вријеме стишмије, неће заслуживати да се оговара и осуђује."
Према овоме треба сваки свештеник да поступа по својој савјести и увиђавности. Уред.

Здравица о слави крсног имена.

(коју је саставио и говорио Ђорђе Н. Милић, у очи Лучин-дана 1891., за вечером код свога побратима Луке Ј. Опачића, свештеника и надзиратеља протопрезвитерата прњаворског.)

Србадијо, браћо моја мила!

Да говорим, — дужност ми је света,
Да наздравим дома домаћину,
Да наздравим и да га поздравим:
Скромним низом братинскије рјечи.
Кад је тако, ево мене спремна,
Да изразим што на срцу лежи;
Да се винем у прошлости дане —
Нашом, српском славом овјенчане.
Нама прошлост треба да је мила,
Ма да се је с тугом братимила, —
Требамо је славит и узносит
И вовеки с њоме се поносит!
Ил' зар нисмо ми потомци вјерни
Цар Душана и цара Лазара,
И Уроша Душанова сина,
Зар нас њина не крјепи врлина?
Имадосмо владоаца славних,
И царева и краљева дичних,
Од Немање — па до кнез Лазара
Челичнијих не би господара!
У 'но доба — аох златно доба,
Српска срећа кад цвала бијаше,
Кад нам сунце јасније сијаше,
Кад нас слога ерцем састављаше,
Кад смо срећни и пресрећни били —
Туђини су нама завидили;
А од српског мача и јунаштва
Стрепили су душмани проклети!
С јунаштвом се слога сјединила
И државу српску раширила,
Па велика и славна бијаше,
Српском роду слобода сијаше!
То би тако за увјек остало
Царовање не би малаксало
Нит' би Српство раштркано било,

По широком и бијелом свјету.
Ал' зла судба друкчије је хтјела,
Па нам посла издајницу Вука,
Господским га опасала пасом,
Окити га драгијем камењем —
Па га засу у силно богатство
И још више даде му војводство,
Те му слава сва бијаше проста,
Ал му ни то не бијаше доста;
Проклетник је за круном тежио,
Не би ли се царем учинио.
Црна душа црне мисли снује
Своме тасту 'вако поручује:
„Ој Лазаре, господару мили,
Теби Милош о издаји чини;
Твоме царству ево пропаст спрема, —
Јунак Милош човјечности нема!“
То изрече издајница клета,
С ког трпимо ево пет сто љета;
Онда нас је јад и чемер срео,
Зао удес зар тако је хтјео:
Цар Лазар је Вуку вјеровало,
Издајцом Милоша назвао.
Јунак Милош трпљет немогаше.
Кад га Лазар тако називаше, —
Већ се диже са два побратима,
Каквих мало у свијету има:
Иван, Милан, вјерни му друзи,
Притекоше Милошевој тузи;
И одоше — весела им мајка —
Прије зоре, прије бјела данка;
Ај одоше ти узори врли,
Ти јунаци нигда неумрли,
Показаше јуначке деснице,
Да нијесу рода издајнице!
Херојском се снагом опасали

Душманима јаде задавали
Разчистише својој слави пута
Увјерише кнеза забринута :
Да су прави свога рода синци —
Дични синци, узор осветници!

*

Видовдан је крвав освануо,
И јуначким кликом одјекнуо ;
Стаде звека витешког оружја, —
Ломеше се копља убојита
Косово се крвљу натопило
Ситница се у крв преметнула
По вједи се узвик заорио :
Мурата је Милош распорио,
Десном ногом за врат му је стао, —
Ал је и сам на бојишту пао!
Паде Милош — аој Видов-дане,
Паде Милош — аој љуте ране ;
Изгибоше и друзи му мили
Иван, Милан подлегоше сили
Три сунашца са неба српекога,
Попадале један крај другога
Славни живот за род мили даше
Свој и српеки образ освјетлаше!
Паде Лазар и с њим Југовићи,
И сви редом косовски јунаци,
Изгубисмо царевину јаку
И слободу изгубисмо златну
Ах, тако је црна судба хтјела,
Изненада срећу нам помела!
Зацвилише пјесме тугованке,
Потавнише наше среће зраци,
Слободе нам потавнило сунце —
Ал нам слава потавнила није:
*Та Србин је као јунак пао
И тада је образ освјетљао!!*
Српека вила у хаљини црној,
Тужним лицем а тужнијим срцем:
Љетала је од горе до горе,
Проклињала Бранковића Вука ;
Проклето му: што год има било,
Тјело му се живо растворило
Проклет био докле траје сунца
Проклет био док год траје Срба! —
Ај, због Вука српеко царство паде,
Царство паде — проклет Вук остаде.
Српеког рода ој славног племена :
Настадоше ужасна времена
Настадоше доба јадовања,
Настадоше дани робовања . . .

Ми трпљасмо, истина је права —
У црвено кад се прели трава,
Врелом крвцом — браћо свеколика,
Наших пређа славних мученика!
Душмани се наши осилише,
Слободу нам у таму завише,
Српеке мајке коњима газеше,
Српеку дјецу на мачу дизаше.
Робовасмо ни дужни ни криви —
Али што још шер Србин живи;
Многе ј' горке чаше испијао
Па опет се мушки одржао!
*Крв је српска вашира пламениша,
Што се ничим угасити не може
Понос српски, то је горда стјена
Што се ничим разрушити не да!*
А, шта нас је браћо моја мила,
Сачувало до данашњих дана, —
У туђинство да не потонемо,
Измеђ' сретних да с' не изгубимо?!

„Нас сачува вјера прадједовска —
„Крст и олтар светога православља,
„И са тиме гусле јаворове —
„И народни наши обичаји!
„Светиковање крснијех имена.
Јест, то нам је вазда заклон био,
Што ј' душманске жеље одбијао —
И народност милу сачувао!!!
Измеђ' свију наших обичаја,
Што на понос Србадији служе, —
Крсно име највећма нас чува :
Да нас туђе моде не окруже. —
„Крсно име“ тај аманет свети,
Ког' нам наши стари предадоше,
То је извор нади и слободи —
Што нас бољој будућности води.
Српском роду кад срећа цвјеташе —
„Крсно име“ к'о сунце сијаше ;
Па и онда када робовасмо
Кандило нам утјехе бијаше.
Крјеписмо се са тим адиђаром
И у ропству и слободи златној
Том светињом као и олтаром
Помагасмо вјери православној.
Тај „аманет“ наших прадједова
Србинштује к'о највеће благо
Тај „заштитник“ Срба чува, брани —
Да га туђа злоба не стамани!
О слављењу крснијех имена,
Код богатог а и сиромашног:

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Јечале су гусле јаворове —
Јечале су гђе год Србин живи,
Причале су славу и јунаштво
Причале су како Србин живи!
Та два наша браниоца мила:
„Јавор-гусле“ „Крсно име свето“
Свакад су нам од помоћи били
Српске синке надом кријепили!

*

А сад браћо, — пријатељи мили, —
Што сте е' овде братски искупили!
Домаћин је братски нас позвао,
Дужности се српској одазвао:
Јер он слави онај спомен мили
Кад су претци хришћанство примили,
Онај данак кад његови стари,
Признадоше олтар православни;
Он га слави, — поноси се с тиме,
Па и ми се поносимо с њиме!
И ја срцем препуним милина,

Дижем чашу пуну рујног вина,
Да изразим скромне жеље своје
Што ми с' тако око срца роје:
Побратиме! Узор свештениче!
Рода свога дични узданиче!
Буд' од сада ка' што си до сада
Своме роду узданица, нада!
Помог'о те Господ са висина,
И даров'о најбољих милина,
Све ти било весело и здраво, —
Крсно име дуго прослављао;
Светитељ ти на помоћи био,
С родбином се својом веселио!
Па у кругу породице миле —
Све ти жеље испуњене биле.
Срећно било ово српско славље,
Нек те љуби и срећа и здравље:
„Овог свјета на многаја љета“!!!

У *Правору*, 15. октобра 1891.

Одзив на чланак: „Прилог историји српске православне цркве и школе у Зеници.“

(Види „Источник“ од 1891. год. св. 4. и 5. стр. 177).

Крајње је већ вријеме, да се једном покупе сви подаци о српско-православним црквама и школама у Босни и Херцеговини. Заиста неопи-сано се обрадовах, кад сам прочитао оне ријечи вриједног госп. професора Т. Алагића, гдје каже у приказу Грбићеве књиге „Карловачког влади-чанства“: „Неки наши вриједни свештеници из околине сарајевске намислили су, да бар у неко-лико пођу примјером Грбићевим, те да по могућ-ности скупе историјску грађу за опис појединијех мјеста своје парохије или барем да покупе предање о њиховом пошанку, док је још живо у народу.“ — Боже дај, да то не буде само обећање, већ да се и оствари, те да се на тај рад вриједних свештеника сарајевске околине угледа и цијело свештенство наше Босне поносне, а и кршне земље Херцегове. Радите, браћо, још док је ври-јеме; радите, браћо, ако и мало љубите свој српски завичај — своју отаџбину. —

Још више се обрадовах, кад у нашем дич-ном „Источнику“ опазих, да је и мој брат почео скупаџати грађу за историју српске православне

школе и цркве у Зеници, у нашем родном мјесту. Само, брате, настави и даље, а ја ти ево пружам братску руку с обећањем, да ћу ти у томе раду помоћи колико узмогнем. А сада ево ти износим неколике допуне твоме чланку, које сам приби-љежио од нашег оца читајући с њим заједно онај твој чланак у 4—5 св. „Источника“ П. дио 1891. на стр. 177. и 179. — Ево ти допуна и поправака: Поп Живко Рац пребивао је у Скопљу код Сулејман-паше, који му је дао своје конаке, да у њима пребива. Он би у Зеницу долазио по потреби кад би га ко замолио, да дође кретити дијете, вјенчати, исповиједити и т. д. — није дакле у Зеници пребивао стално, јер у самој Зеници и не бијаше много српско-православног народа, пошто је тада куга (1804.—13.), много свијета поморила, те се много свијета и раз-бјегло, а Зеницу, као питома и лијепо мјесто, би-јаху већином сами Турци притисли. Како ми отац казиваше, поп Живко је дакле за стално пребивао у Скопљу код Сулејманпаше, а одатле је обилазио парохију травањску и зеничку. Даље

ми отац казује, да он управ не зна, каквим је начином поп Живко избавио сина Сулејманпашина од српске војске: да ли је туј била какова политика од стране Србије, или просто какав случај, а не да је поп Живко силом, са војеком отео од Срба сина Сулејманпашина. То ће ваљда опет когод од поштованих читатаоца знати и што више и што сигурније. То би и мене особито веселило. Даље ми отац прича, да је поп Живко Рац убијен у Скопљу у Сулејманпашиним конацима — на пријевару га Турци убише, — а да Сулејман паша ни знао није. —

Толико о попу Живку, како ми отац причаше, а мени се све чини, да ће то бити онај поп Живко Божић, кога спомиње нар. књижевник Јоксим Новић Оточанин у својој књизи: „Милошева или устанак Милоша Обреновића на Сулејман пашу Скопљака у год. 1815.“ — Нови Сад 1858. — У тој књизи у пјесми 50ј, а на стр. 64. вели Јоксим Новић:

Састале се двије поглавице
Од Србије, у равну Сријему,
У Прогари селу скровитоме,
Украј Саве украј воде ладне,
А код попа код Божића Живка.

Домаћина попа запиткују:
„Оче Живко! је л истина права,
Да се Срби дигли на оружје
Са својијем војводом Милошем?“ и тд.

Отац ми још рече, да поп Живко Рац није био први свештеник, који је травањску нахију и Травник опслуживао, већ да у Травнику још прије попа Живка бијаше неки поп Михајло, кога су Турци страшно прогањали, а можда су га као и попа Живка и убили (?). — Има ли ко у Травнику, да нам што приближежи о томе попу Михајлу и попу Живку? — Такођер и из Виокога био је неки свештеник, који је обилазио горње стране зеничких села — ко је то био — отац се не сјећа. —

Даље отац исправља и каже, да је наш дјед покојни поп Стеван дошао из Крајине 1828., а не 1829. год., те дакле до 1834. год. са попом Гавром и попом Даком заједно држао зеничку нахију на трећу пару (6 година). —

Када се зеничка нахија одвојила од травањске (1834.) бијаше то Травањлијама врло неповољно, те нијесу више дали, да се носи у зеничко село Биљешеву њихов чадор, антиминос

и све остале потребне ствари за богослужење. Пошто су Травањлије доносили свој чадор и остало на збор у Биљешево, то бише они узимали себи (својој цркви) сав приход од свега, што би пало при служби на збору Биљешевском, с тога су се Травничани љутили, када се Зеница одијели од њих. —

Зеничани дакле бијаху приморани набавити себи чадор, антиминос, књиге и све остало, те год. 1834. оде наш пок. дјед Стеван у Сарајево са овим Зеничанима: Ђоко Ђебеђија (Поповић), Митар Ђебеђија, Митар Дунђер, Крман Крмановић и Ђоко Дунђер; а из села: Ђуко Цвијановић, Ристо Трифковић из Биљешева; Вукашин Ерцеговац из Горњих Лучана; Паво Зекановић из Вратаца; Јосип Димитрић и Симо Девин са Суботиње и Ђурађ Крајишник из Бићера. Имена ових покојника, а поштених Србаља споменути и с тога, што су сви као први добротвори приложили зеничкој цркви: неки по коју књигу, неки путир, дискос, звјездицу, дарке и тд. — За то им свима од свега срца кличемо: Вјечна вам памјат, честити Срби! Бог да вас прости и помилује! —

Још ми отац причаше, да би још за попа Живка бивао збор и на „Осјечнику“ — близу Биљешева — али једном баш на збору у народу некако се заметну кавга — туде је био и поп Живко — те последије те кавге није бивао више на Осјечнику збор (већ по који пут за вријеме попа Ристе Максимовића и попа Ристе Косорића, а у новије вријеме не бива никако више на Осјечнику збор). У Биљешеву је храм св. Јован (8. маја) па би тај дан бивао на Биљешеву збор а како дођоше нови попови, окренуше збор на дан св. Јована љетњег (од године 1891. 24 јуна). У Биљешеву, гдје се чадор разациње на стар. гробљу — та је земља некога Хаџи Мух. Башагића из Сарајева и за вријеме нашег покојног дједа попа Стевана плаћало се томе Хаџи Башагићу по стотину јаја на годину — за то — бива његово земљиште, што би се туј збор одржавао. — Када дође поп Ристо Максимовић и поп Ристо Косорић на парохију зеничку, не хтједоше плаћати по стотину јаја годишње, те им Хаџи Башагић не даде више држати збора у Биљешеву. Народ бијаше с тога силно огорчен, јер наста суша, године издадоше и народ силно наваљиваше на попове, да се у Биљешеву опет збор држи и да се туј Богу моли за кишу

и за род, што и би. Па и сами Турци из Зенице и околине говораху: „За Бога људи, што не идете у Биљешево на збор — на дову, да нам Бог кише даде?“ — И веле увијек би се у вријеме суше по киши кући враћали и године би рађале. —

За сада оволико имадох примјетити на твој чланак о Зеници — о школи и цркви, а други ћу пут о тој ствари опширно писати. —

У *Биографи*, мјесеца јануара 1892.

Душан С. Поповић.

богослов II. год.

Нераспечаћено писмо.

Познавао сам једног младића из једне врло добре породице. По несрећи он је рано ступио на хрђав пут и почео је тонуту у свемогућим гријеховима; напошљетку се застиди од својих поступака и умакне из своје куће. За дуго времена јадни његови родитељи нису знали шта је с њим, али најпошље допре до њих глас да им је син отпутовао у неку далеку земљу. Добивши о томе истиниту вијест, отац му напише слиједеће писмо: „Љубазни сине! Ти си разбио срце твоје јадне мајке; врати се кући, ми ћемо ти опростити сво зло, које си нам починио. Од мог пријатеља добићеш путни трошак; дођи, ми ћемо те радо примити у своја наручја. Твој љубећи те отац.“

Ово пријатно дирљиво писмо дошло је по атреси, али га младић није распечатно. Он је познавао руку свог оца и побојао се прочитати писмо, плашећи се једких прекора, које је он замишљао у писму.

Пролазио је дан за даном а писмо је тако остало нераспечаћено. Међу тим младић је продужавао владати се раскалашно и у овом новом мјесту живљења, но напошљетку остане без трошка; јако се разболи и стани се у варошкој болници.

Осјетивши да му се приближује смрт, он замоли љекарског помоћника да му дода очево писмо из његове кутије. У писму нађе он оно, чему се није надао: опростити свих погрјешака, отворена наручја и родитељску љубав; али, ах! већ је било доцкан, — он је умирао и кроз неколико времена насагда је заклопио своје очи.

Ви ћете запитати: је ли могуће да је тај човјек могао бити тако безуман? како је могао да не распечатно писмо? бар да је прочитао његову садржину! — Да, одговорићу вам ја, — макар да је младићу савјест и шапутала да није могао очекивати ничег доброг од свога оца, али опет он је требао да се упозна бар с тим: шта

то значи бити отац; савјест му није шанула то, макар да га је корила за то, што је тако тешко згријешно против оца, али он није помислио о очинској њежности, о другим страдањима својих родитеља, који су га једнако волили, — он није распечатно родитељско писмо и усљед тога изгубио је све.

Пријатељи моји! И код вас се такође налази нераспечаћено писмо, — то је писмо Божије које се садржи у светим књигама Старог и Новог Завјета. Можда се многи од вас исто тако понашају са божанственим писмом као онај младић са писмом свог оца; он га није распечатно, није га прочитао, није помислио о њему и није учинио онако како га је молио његов отац, а међу тим да га је прочитао он би на сваки начин поступио по жељи свог оца. Али многи, ах! и не загледе у књигу божанственог писања; многи су увјерени да ће наћи у њему само осуду за себе и чак мисле да друго ништа и наћи не могу у светом Писму; њима се чини да ће наћи само на препоне, које ће им стати на пут, који су они изабрали и да више ништа за њих ни доброг ни пријатног у њему нема. То је књига Оног, Кога они доста пута вријеђају и незамишљајући да је Тај препун љубави према њима, да се Он брине о њима и да се с Њежношћу обраћа к њима.

Наш је младић знао да је оно писмо било од његовог оца, за то га он није ни распечатно, а међу тим свачије би друго писмо распечатно. Тако поступају многи од вас; ви знате да је то Слово Божије и баш из тог узрока не читате га и немислећи да се у том слову садрже изрази љубави и милосрђа према вама; ви ћете отворити и прочитати све остало — новине, причу, сваку ситницу, али само не Слово Божије. Погледајте колико се због тога може изгубити: у писму нашег младића налазило се опростити за сва по-

чињена зла и позив к повратку и средства како за живљење тако и за обратни пут и отворена наручја и увјерење о неизмјенимој љубави; све је ово било у нераспечаћеном писму и све је то изгубљено за то што писмо није прочитано. Исто то налази се у Слову Божјем; све је то за вас. Читајте дакле Слово Божје, читајте док вас оно може обратити на прави пут, читајте га сад одмах не одлажући; молите се Духу светом да би вам он дао могућности да осјетите пуне љубави ријечи Оца небесног: „вратите се, вратите

се под мој кров.“ Писмо Милостивог Оца увјерава вас да су све сметње уклоњене и вама остаје само то да предузмете обратни пут.

Читајте Слово Божје, не остављајте га више нестворена; пробајте само упознати се са његовом садржином, па ако заиста нађете у њему оно исто што је писао отац оном младићу, то вратите се под отачански кров. Бог вам нише, дакле не остављајте Његова писма нераспечаћена.

(С руског). Ур.

Пут срећи и богатству

(по Франклину).

Многи се данас жале на рђава времена, на дације и трошкове државне. Ну кад би на нама лежале само државне дације, не би осјећали толико, јер нису тако тешке. Ну на несрећу ми сами себи намећемо толике дације, да су по ето пута теже од државних и општинских. Те дације товари нам наша љеност. Љеност је као и рђа, која више поједе но што заради. Ако хоћеш срећу у животу, а ти не губи вријеме забадава. *Вријеме је скупије од свакога блага.* Губљење времена је највећи дио распикућства. Љеност прави свако дјело тешким. Гони своја дјела да она не би тебе гонила. Рано лежи, рано устај и бићеш здрав, богат и срећан.

Ко хоће да се обогати од плуга, тај је дужан сам да држи плуг. Недостатак пажње и старања много више шкоди, него недостатак знања. Око газдино корисније је за дјела, од обје руке: не пазити на раденике, значи оставити кесу отворену. Сувишно повјерење у других, узрок је што су многи пострадали. Ако хоћеш да ти је слуга вјеран, а ти служи сам себе вјерно. Изгубљен клинац, губи се потковица; изгубљена потковица квари се коњ; због немања коња, пропада седло, и све то произлази од мале не пажње — на изгубљени клинац коњске потковице.

Труду и бризи за своју цијељ, неопходно је нужно додати — *штедњу*. Ко не умје, да штеди, по мјери своје зараде, тај ће да проведе цио вијек као год и верерица у точку, и умреће, а не ће вриједити ни гроша. Ако хоћеш да будеш богат, а ти мисли онолико исто о штедњи,

колико мислиш и о добитку богатства. Ко троши више но што зарађује, тај никада не може богат бити.

Пиво, вино и ракија, или једном рјечју „*кафана*“, — нама је дражија од васпитања наше дјеце. Ви ћете рећи: „па ми помало пијемо, само колико ради друштва и разговора.“ Но не треба заборављати да *много пише по мало чини много*, и да су *многи разговори — празни послови*. Чувајте се малих трошкова. Мала протока често потопи велику лађу.

Задуживати се — то је лудост. Задужујући се, дајеш другима власт над твојом слободом. Рецимо ти немаш да платиш на уречено вријеме; тебе је стид да гледаш у очи повериоцу, ти се претвараш, лажеш. Да, задуживати се, значи учити лагати, јер лаж иде за стопама дуга.

За старост и за нужду чувај докле можеш, јутарње сунце не продужава се цјелога дана. Зарађуј што можеш и зарађено чувај. Штедња је камен, који преобраћа олово у злато. Постарај се да добијеш тај камен, и онда се не ћеш жалити на рђава времена и на своју сиротињу.

Искусство — то је скупа школа; мучно да се може љепше научити у другој школи као у овој. Али у овој школи не изучавају се сви и свакада. Своје сопствено искуство љепше је од сваког савјета, но и најбољи савјет не може да улије добро владање. Ко заборавља лекције живота и не прима добре савјете, тај нема од куда да чека за себе помоћ. И савјет најмањег, може много да научи. И малени миш, спасава живот лађу.

„Ко има уши да чује, нека чује!“

„Тежак.“

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Венеру Франкл

Пут у живот . . .

„Пшти ткоа, Господи, икажи ми, и стезамъ
ткониъ надчи ма, нагтаки ма на истинѣ
ткою и надчи ма“ (Псал. Дав. 24. 4—5.)

Пријатељу!

Живиш ли? — Може бити живиш тијелом,
а духом? . . . Е, ту знам, можда ћеш стати, па
се промислити . . . Јест прико, тако и треба. Мисли,
мисли па ми кажи. . . .

Рећи ћеш: па живим!

— Не би рек'о; јер тијелом живјети, то
није живот Тијелом живјети то је аџ —
пакао Тијелом живјети пријатељу, губиш
обличје величанства Божијег. Тијело је смрт . . .
Тијело — кад било пада — гине Тијела
нестане! . . .

О, па реци ми сад, ако тако мислиш: жи-
виш ли? . . .

— Не прико, није тако . . . Ако ти је
жив дух, онда си жив, — иначе си мртав . . .

Али стани и ту па се размисли

Дух је сила, која живи. Дух је дар од
Бога, који је човјека обдарио и поставио га
за старјешину на земљи; али само у том слу-
чају, ако живи духом живим. Духом, који чо-
вјека спаја са највећим добротвором све васионе
— Богом.

„Која је корист (човјеку) ако сав свијест за-
добие, а душу своју изгуби“? вели св. Евангел.
Матеј (16. 26.).

О, драги пријатељу!

Жив си, ако ти је душа чиста, мирна,
света, непорочна, патриотична, карактерна, љу-
бавна и т. д.

Ако није така онда си духовно мртав; само
ти се костур вуче по земљи, ужива насладе зе-
маљске, а справља се за вјечну осуду, коју
си сам заслужио, уживајући насладе тјеле-
сне

Пријатељу!

Треба да знаш „*пуш у животи*“, ако си рад,
да будеш срећан

Пут у живот казао нам је највећи учитељ
рода људског Исусе Христосе.

Сва дјела Његова казују нам лијепо „*пуш*
у животи“.

Он сам вели:

„*Ја сам животи, пуш и истина*“!

Он нам је сам приказао велика дјела науке
свете.

Наука је духовно пиће, која нашу душу
напаја и храни. Без науке, душа је наша
мртва.

Пријатељу! „*Наука је пуш у животи*“.

Али наука добра и истинита. Каква ли је
разлика између научена и проста човјека?

— Научен је жив, а прост — на против
духовно мртав . . . Ох, пријатељу! Како ли је
слатко кад научен човјек чита из сваке тварке
славу и величину Божију; колико се узноси
његов дух у горње регионе, те се напаја ми-
љем сласти, миљем духовног — вјечитог жи-
вота! . . .

Наука нигда не гине. Њу, нити ватра гори,
нити вода топи.

Сва природа јесте велика књига дјела Бо-
жијех и ту књигу ко чита, — које разумије и
проучава, тај се удостојава величине и славе
Божије! Тај у души осјећа неки: „*мир и ра-
дост, који превазилази сваки ум*“ (Фил. 4. 7.)

Онај је народ сигуран, да ће му будућност
сјајна бити, који у своме средишту гаји „*науку*“
праву.

Онај је народ духовно жив, гдје сваким
даном ради о просвјети, подижући школе и
учевне заводе . . . И онај народ зна које је „*пуш*
у животи“!

Мало је људи на свијету, који у овом добу
не теже за науком.

Па и српски народ, поносити се може, да
је и он прихватио перо и књигу у руке — Сре-
брни мач XIX. вијека, да и он напредује у про-
свјети.!

Сви културни и просветни заводи, били су Србима цркве и манастири, а свештеници једини учитељи и просвјетитељи.

Слијепи гуслари на струнама јавор-гусала пјевали су роду свом о слави и величини и јунаштву српском.... То је све било!...

Сунце залази, па се и рађа. Тако и то Србима сијну дан слободе, те се опет појавише српски књижевници и пјесници, да знањем и науком просвјетле свој народ.

Српски се народ пробуди. Његова духовитост (пјесме, приче и тако даље) уздиже га, да пробуђеном свијести може такмачити са осталијем просвећенијем народима, а многи, који до скора цијенише Србе за ништо, као варваре, добише праву слику поштеног српског срца и поштене српске душе да нам се многи морају дивити! јер није шала пет стотина година бити мртав, па оживјети.

То је знак, да српска будућност почиње, да Србин не може пасти — да живи, јер му је дух жив.....

Ове ријечи на дан св. Саве у овој новој 1892. год. истакох, да још боље прионемо, да гдје-год можемо подижемо школе и училишта, да нам синци пођу правим путем у живот.... Јер није корисет живјети тијелом, а мртви бити духом, као што рекох.

За то живимо духом и истином, а Бог нам је сам казао путеве и стазе и научио нас да истину творимо....

Слава нека је свима добротворима српске школе, а роду мом милом срећна ова година, која ће нам ако Бог да још боље показати „*Пут у живот.*“

Нека тако буде . . . ! . . .

Фоца, на Херцеговини 1892. год.

Марко С. Поповић,
учитељ.

Штујмо слогу!

Штујмо слогу! Ако ћемо
Да нам опет слава сине,
Да засија сунце јарко
Виш' миле нам домовине!

Штујмо слогу! — Само она,
Она само срећи води,
Ко год слогу свегу штује
Тај самоме Богу годи!

Штујмо слогу! — Па ће срећа
Да рашири своја крила, —
Па ће опет веселије
Процјевати српска вила!

Штујмо слогу — та све расте
Ће се штује и ће влада, —
Када слога с нама буде
Оствариће с' наша нада!

С-в.

Утјеха.

Кад ти јади срце стегну --
Савладају душу боли,
Склопи смјерно руке своје,
И вјечној се емили моли!

О моли се смјерно само
Она ће ти дати моћи,
Туга клета, јади тешки
Као у сну све ће проћи.

С-в.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Искрице.

I.

Поштено ти ради, а свој пос'о пази,
Никада у друштво хрђаво не слази,
Па ће т' добри Господ, добру судбу дати,
А на оном св'јету раја сласти слати.

II.

Праведнички живи,
Никоме не скриви,
Опроштаје ишти,
Да т' савјест не тишти.
По наредби Бога,
Врш' закона свога;
Тад ће судба твоја
Бити доброг кроја,

Што ће Господ дати,
Живот вјечни слати,
У небеском граду
У рајекоме сладу.

III.

Поштен живот, добра дјела, љубав света, чиста
душа,
Нек ти вазда то четверо са радошћу душа слуша;
Јер поштење, чиста душа, највећа су, брате блага.
Чиста душа, љубав света, добра дјела, вазда драга.
Нек те душа вазда љуби, стар или млад, брате био,
Тад ћеш онда Богу, св'јету, драги брате, бити мио.
У Мостару, на бијеле покладе 1892.

Јово Тута.

Наименовани.

Тодор Јунгић, српско-православни свештеник у централној казнионици у Зеници, по препоруци духовне власти, наименован је капеланом за Босанско-Херцеговачке чете и премјештен је у Сарајево, гдје је свршетком мјесеца децембра 1891. год. предузео службу.

Петар Лапчевић, свештеник и учитељ срп. правосл. школе у Д. Тузли, родом из Подгорја котара Вргина Моста, у бившој I. банској регементи крајишкој а у данашњој загребачкој жупанији, по препоруци духовне власти, наименован је за свештеника у централној казнионици у Зеници, гдје је већ предузео службу у почетку мјесеца јануара 1892.

Разно.

Допис. Из једног краја Херцеговине. Пошто се налази у нашем крају, то држим да их има довољан број и по другим мјестима ових покрајина, т. ј. таквих г. г. учитеља на комуналним школама, који врло слабо, или никако неће, премда су Срби, да цркву у нећељне и празничне дане посјећују, чега ради тим поводом дају савим хрђав правац нашој омладини, а такођер и народу, који се на њих доста као на своје учитеље угледа; јер како ће свештеничка проповјед имати утицаја на народ, кад школски наставници у томе неће да иду на руку? Како ће дјете да буде уљудно и мирно у св. храму Божијем, кад не види пред собом онога, од кога има мало страха? Зар може свештеник излазити из св. олтара служећи св. тајну, да на страни ђецу умирује и у ред ставља? — Ако их н. пр.

послије опомене, пријави дотичној власти, да их макар строго опомене на дужност, они се тада нађу увријеђени и почну састављати партaje, као испрактицирани адвокати, противу свештеника, и због оваквих узрока, највише има случајева да учитељи неће да живе у љубави и слози са свештенством. — Знам и то, да су многи учитељи неискусни у одговарању св. литургије, пак се баш и стиде од простог народа доћи у цркву, те с тога или долазе на свршетку, или савим изостају од похађања цркве. Али на то учитељи не треба да гледају, јер народ обикне као на сваку другу ствар, тако и то. Има доста учитеља богослова, који знају сав поредак пјенија; ако ли неки немају природног лијепог гласа, они немају ни воље да пјевају за пјевницом, али они зато долазе к цркви, ђецу уре-

ђују, и ако ништа не пјевају они барем читају „вјерују“ и „отче наш“. Но који учитељи неће баш ништа, то је зло и наопако! — Сувише пак има их и таквих безбожника, који се неће да исповједају и причешћују, већ мрее уз часне посте. За такове може свештеник слободно речи: „Несте бо от овец мојих.“ С тога би добро било да надлежне духовне власти благоизволе учинити предлог земаљској влади, нека би ова нарочиту пажњу издала у погледу тога на г. г. учитеље, како се имају владати у погледу похађања цркве. А такођер да и мјесне власти у смотрењу тога врло бордо пазе над њима, иначе ће овим досадањим начином наш свештенички рад излешан бити, кад се у стадо Христово увуку „лжехриста и лжепророци, не шчадјашчи стада.“

Са оваковим и овима подобним не треба свештеници ни да се држе, нити да имају с њима каква споразума, јер св. писмо каже: „С преподобним преподобен будеш, со избраним избран, а со строптивим развратившися.“ Зато је боље овакове учитеље, ако неби још опомену своје претпостављене власти хтјели слушати, одпустити од службе, него их држати у томе знању на штету подмлатка српског!

Један свештеник.

Јеромонах манастира Бање у Боко-каторској епархији, преподобни отац Дионисије (Миковић), сарадник нашег листа, приликом храмовске славе у Котору, на Никољ-дан 1891. год. при архијерејској служби, произведен је за Игумана од Његовог Високопреосвештенета епископа г. Герасима Петрановића, с правом ношења црвеног појаса.

Радујемо се овом одликовању и хвала епископу Петрановићу, који награђује заслужне и п дјелатељне људе, као што је овај вриједни калуђер Дионисије, који се стара о унапређењу свете обитељи манастира Бање, а поред тога неуморно ради и на књижевном пољу, необзирући се на своје порушено здравље.

И опет велимо хвала епископу Петрановићу на овом одликовању, јер такво одликовање не даје се по годинама него по вриједности и заслуги.

Зидање патријаршеског двора. Српски саборски одбор у Ср. Карловцима ријешило је да се зида патријаршески двор и предао је ту радњу Србину архитекту г. Владимиру Николићу, који

ће сазидати двор за 209.000 фор. Ова зграда мора ће доћи под кров 1. новембра 1892. год. а 1. октобра 1893. мора бити сасвим готова и предана. Нови двор ће имати преко 90 разних просторија, између којих ће једна бити и за држање народног сабора.

Српске Јавор-Гусле. Праве српске народне гусле од јавора сува, дивно израђене и вјешто удешене израђује и продаје честити брат Србин г. *Милан Тркуља*, трговац у Госпићу (Лика — Хрватска) по 2 фор. 50 новч. са паковањем 2 фор. 75 новч.

Богословско друштво. Богослови карловачке српске православне богословије основаше „Богословско књижевно друштво „Слогу.““ Правила тога друштва одобрила је с неким допунама професорска колегија карловачке богословије и штампана су у 5 броју овогодишњем „Српског Сиона.“ Цијељ је овог друштва: „да унапређује своје чланове у интелектуалном и моралном развитку њихову и усавршавању њихове спреме за будући позив.“

За споменик Сими Милутиновићу-Сарајлији. Из Сан-Франциска у Америци јављају, да је међу тамошњим православним Србима скупљена лијена свота за споменик великом српском пјеснику Сими Милутиновићу Сарајлији, који ће се у Сарајеву подићи. Живили Срби американци!

Школски фонд у Мостару. Српско-правосл. црквено-школска општина у Мостару држала је годишњу скупштину 20. јануара о. г. и на њој је између осталог основан фонд за српску школу. Тога дана пало је за фонд 25.000 фор., а за неколико дана уписало се још толико. Живица сажена Србадија Херцеговачка!

Прилог цркви. Ђуро Обрадовић тежак из села Костића, приложио је једну икону св. Николаја сиромашној цркви у Враћен Брду за спомен свој и своје породице.

Поклон цркви. Дана 6. јануара о. г. побожни Христијанин и врли Србин г. Никола Качавенда у Скендер-Вакуфу, поклонио је цркви Вранијег Брда гробље, које у Скендер-Вакуфу постоји, и којег је за свој новац у години 1885. купио. Овај спомен г. Никола уступио је цркви за спомен свој и своје породице. Ко не познаје овог Хришћанина, збиља, рекао би, да је ово мали дарак цркви. Но, ко га познаје, тај ће рећи: да је овај дар са љадама спојен, јер боље је

имати чисто хришћанско и вриједно српско срце, него ли нечије имање. Сви овдје и у околини овог мјеста знамо: да је г. Никола Качавенда почетак и утемељитељ црквеној имаовини цркве Вранијег Брда. — За то му кличемо: живио са свом својом породицом на многаја љета, и

Бог те својом милости наградио за учињена добра.

У *Скендер Вакуфу*, 26. јануара 1892.

у име срп.-прав. цркв. општине:

(М. П.)

Васо Ј. Кукуљ,
предеједник.

Књижевне вијести.

Зборник молитава за православну српску младеж прибрао и саставио Јован Петровић кр. катахета и професор на великој гимназији, реалци и учитељској школи у Загребу. Тисак и наклада Л. Хартмана у Загребу. Књига ова штампана је на црквено-славенском језику писменима и новим садањим српским правописом, а обиме 132 стране и украшена је светим иконама. Цијена јој је 35 новч. и добити се може у наклади академијске књижаре Лав. Хартмана Улица број 2 (Kugli i Deutsch,) у Загребу.

Ову књигу препоручујемо православном свештенству и учитељству, да би код родитеља српске младежи подјејетвовали да ју набаве, јер ће њиховој дјечи и мушкој и женској од користи бити, особито кад су у цркви на молитви. Тако исто није на одмет ни одраслим, из које се књиге могу научити: Како се ваља Богу молити.

Кратки типик или црквено правило. За ученике учитељске школе. По великом црквеном типик у израдио Јован Петровић, катихета и професор на кр. вел. гимназији, реалци и учитељској школи у Загребу. У Новом Саду. Штампарији А. Пајевића. 1892. Стр. 75. сред. осмине. Цијена 45 новч.

Писац овог кратког Типика у предговору вели ово: „У научној основи“, што ју је вис. зем. влада наредбом својом од 10. кол. 1889. бр. 8937. у споразумку са епархијским конеторијама за вјеронаучну наставу православних ученика на учит. школама прописала, вели се у одјељку Ц. у погледу појања и ово: „... А главни ред појања на вечерњама и јутрењама треба да се посебно каже и напише.“ А „устројни штатут“ за учитељске школе у Хрватској и Славонији у § 47. алин. 4. вели: „диктовање или писање за предавајућим учитељем искључије се из

учит. школе; већ ваља да приправници за сваки наставни предмет имају у руку пошребне школске књиге.“ И једно и друго побудило ме је да напишем овај „Кратки Типик“, у који сам из вел. Типика ставио у кратко све, што може приправнике упутити, да не погријеше проти црквеном правилу.

Ради лакшег упуства у „црквено правило“ подијелио сам цијело црквено богослужење на три дијела: *васкрсно, седмично и празнично*. Према се „суботно богослужење“ у неколико разликује од седмичног богослужења, ипак сам ради једноставности метнуо га под „седм. богослужење“, изложивши при томе она правила „суботног богосл.“ у којима би појац могао погријешити, ако упуства при руци нема. Ни за сваки поједини непокретни празник нисам писао правила с тога, што сам увјерен, да свака наша црква има „Минеј празнични,“ и „Минеј општи,“ те ће се у њима наћи шта се поји, а у I. дијелу свог Типика под рубриком „Општа правила...“ наћи ће се правило, како се поји, особито ако би ти празници пали у неђељу. Највеће је правило о Божићу, Сретенију и Благовијестима... за то сам и изложио правила овим празницима за сваки поједини случај. — Додао сам и „правило, како се нађе редовни васкрсни глас од које неђеље,“ што ће добро доћи у опште сваком појцу.

Овако састављени „Кратки Типик“ одобрио је и благословио св. Архијерејски Синод наш под 5. окт. т. г бр. м. 449. — Син: 19; а СНЦШТ, одлуком својом од 6. нов. т. г. бр. 269/185 прописао га за шк. књигу у учит. школама и препоручио Србима учитељима као ручну књигу за обављање њихове појачке дужности. Поред оваког одобрења и препоруке, излишна је свака моја ријеч у похвалу ове књиге“.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Читуља.

† Милутин Говедарица,

срп.-прав. протопрезвитер невесињски (Херцеговина), након 22 дневног боловања, у 50ој год. свога живота, 9. децембра 1891. г. у 5 сати послје подне преселио се у вјечност, пошто је сам собом узео тајну св. причешћа. Сјутра дан у 2 сата послје подне сахрањен је код олтара црквеног у Невесињу.

Бог да му души прости.

† Обрад Симић,

свештеник и парох, парохије „Сасе“ без дугога боловања, ненадном и напрасном смрћу преселио се у вјечност у Сриједу вече 11. децембра 1891. године, баш кад је вршио парохијалне дужности у селу „Обади“ своје парохије, те су га мјесни парохијани са жалости и тугом донијели у Сребреницу, гдје је живио с породицом.

Покојник је рођен у селу „Крњићи“ парохија Крњићи, протопрезвитерата сребреничкога 10. новембра 1828. год. Још у мјесту рођења почео се упознавати с књигом и причавати се уз свештенике, којих је у оно вријеме у иетом мјесту било доста, али је управо прва три разреда основне школе свршио у Зворнику, но, у које је доба не зна се.

Рукоположен је за ђакона 9. децембра 1855., а за свештеника 12. децембра и. г. од митрополита сарајевскога Проконија (1851.—1855.).

„Свидѣтелиство“ рукоположења му није се могло наћи, али је покојник наш 1883. г. то исказао, кад су и остали свештеници овога подручја позвани били да прикажу сваки свој ма и кратки животопис и да се на посебну листину забиљежи ради знања. — Само му се нашапала једна „синђелија“, коју му је издао митрополит сарајевски Дионисије 10. маја 1857. у Сарајеву. Но, то је обичај био, да, кад други владика на управу ступи и синђелије понавља.

Пречасни прото Алексеа Поповић одмах по извјештају његове смрти јавио је већини подручних свештеника и позвао их да учествују на пратњи и погребу упокојеног им брата.

На дан 13. децембра 1891. године послје подне, уз пратњу многобројнога народа — грађана и свештенства отпраћено би покојниково тијело до вјечне куће — 'ладнога гроба и од петорице свештеника опојано и сахрањено уз цркву до олтара.

Овај упокојени наш старина, за живота је свога био благе нарави, скроман и више ћутљив.

У првашње пастирско своје доба борио се доста с незгодама. Не трпећи варварска насиља често је долазио и до опасности, а највише узроком: долазећи цркви својој, која се и сад на иетом мјесту налази међу мухамеданским селима, али се знао и наћи и јуначки одбранити народ, вјеру и цркву своју.

До, на 2 дана прије смрти своје био је здрав и крјепак, те је повјерену му паству радо и често посјеђивао и потребним службама подмиривао на позив, у свако доба, што је живим примјером и доказао, давши мирно и лако, без дугих и тешких болова смјерну душу своју Богу, у кући парохијанина свога, записавши и сам у руке воштаницу.

Доста је сиромашно живио, а то је, што се и с малим добитком задовољавао, за поједине епитрахилне радње е' једне, и што му је било парохијана, да му нису хтјели достојну награду за извршену службу признати и платити с' друге стране, а при том, имајући и мало парохије од 120 кућа.

С' правом се може рећи, и ако није многе науке учио и изучио и њима се бавио, ипак је према времену и околностима, у којима се налазио, знао љубити и служити цркву и народ; искрени молитвеник његов бити и чувати га у јединству вјере и љубави.

Покојник је оставио након себе стару сугругу ожалашћену са 2 сина (1 ожењена, 1 неожењена) и три удате кћери, који ће дуго оплакивати свога родитеља.

За оваковога служитеља и молитвеника пожељимо, молимо Бога и реџимо: „вѣчный покой подаждь елиџ Господи къ некрѣпкимъ дни царствѣа твоего“

и вјечна му успомена.

Т. С. П.

добровољних прилога, за подизање споменика српском пјеснику и борцу Сими Милутиновићу, Сарајлији, који су приспјели овоме главном одбору, до 31. децембра 1891. године:

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.	ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.
Сарајево:			Пренос		
По 400 фор.:			По 10 фор.:		
г. г.: Глигорије М. Јефтановић; Васо С. Краљевић, трговац.			Архим. г. Ђорђе Магарашевић; поп Пери Максимовић; прото Петар Петровић, члан конзисторије; Јово Самоуковић, трговац; Спасоје Полић, трг.; Ристо Радуловић, трг.; Симо Прњатовић, трг.; Вуко Јанковић, трг.; Делић Вуковић, трг.; Савка покој. Станише Јовановића; Алекса Рајић, трг.; Ристо Ј. Савић, власник штампарије; Симо Јовановић; Мића Кречић, трг.; Вангел Макриде, трг.; Васо Л. Станишић, трг.; Мара М. Авакумовић; В. Саурвалд, адм. управитељ; Ед. Ајхлер, јустиц директор; Шмидмајер, министријални саветник; поп Стјепо Трифковић; поп Коста Новаковић; Антоније Јефтановић; Мића Деспић, чиновник.	2672	95
<i>Свега</i>	800		<i>Свега</i>	240	
г. Петро Т. Петровић 10% до Петрова-дана	313	65	г. Архим. Вен. Николиновић.	9	20
Српско пјевачко друштво „Слога“	307	90	г. Браћа Каркељићи, трг.	8	
г. Савка, удова Д. Јефтановића.	300		г. Васо Х. Ристић, трг.	6	
г. Ристо Ђ. Бесаровић, трговац.	110		По 5 фор. и 40 нов.:		
г. Синови М. Бесаровића, тргов.	90		г. г.: Никола Јешић, појак; Књи- жара Јакова Х. Трифковића; Тата удова Вајлер де Варшањ; Ђорђо Којић, дунђер.		
г. Јово Ђ. Бесаровић, трговац.	60		<i>Свега</i>	21	60
г. Никола Савић, трговац.	55		По 5 фор.:		
По 50 фор.:			г. г.: Доминика удова Н. Кон- стантиновић; Ђорђо Петровић, свештеник и члан конзисторије; Лазар Пупић, тајник срп. општ.; Ристо С. Самоуковић, трг.; Пе- тар Радуловић, трг.; Јово Мли- наревић, трг.; Игуман Геден Марић; Спасоје Трнчић, писар; Ристо Новокмет, трг.; Лазар Ста- нишић, терзија; Јово и Ристо Петровић, терзија; Ристо Шу- шић, механиција; Вуко Седмако- вић, трг.; Димшо Иконић, чи- новник; Ристо Бујак, опанчар; Алекса Крешталица, механиција;		
Његова преузвишеност г. Јован, барон, Апел поглавар Босне и Херцеговине; Његова преузви- шеност барон Кучера, грађански доглавник; Његово Високопрео- свештенство Митрополит Ђорђе Николајевић; г. Јефтан Деспић, трговац.	200		<i>Свега</i>	80	
<i>Свега</i>	40		г. г.: Даниел Моезе Салом трг.; Петар Пешут, трг.; Дјеца Јове и Ристе Васиљевића.		
г. Стево Млинаревић, трговац.	40		<i>Свега</i>	75	
По 30 фор.:			По 25 фор.:		
г. г.: Ристо Ђуковић, трговац; Еснаф екмешчински; Максим Ба- бић, трговац.	90		г. г.: Др. Јован Пачу; Еснаф ци- целарски; Ђорђо Х. Дамјано- вић, трговац; Јово и Сава Савић, трговци.		
<i>Свега</i>	90		<i>Свега</i>	75	
По 25 фор.:			По 20 фор.:		
г. г.: Даниел Моезе Салом трг.; Петар Пешут, трг.; Дјеца Јове и Ристе Васиљевића.			г. г.: Др. Јован Пачу; Еснаф ци- целарски; Ђорђо Х. Дамјано- вић, трговац; Јово и Сава Савић, трговци.		
<i>Свега</i>	75		<i>Свега</i>	80	
По 20 фор.:			IV. и XIX. баталијон у Сарајеву.	18	
г. г.: Др. Јован Пачу; Еснаф ци- целарски; Ђорђо Х. Дамјано- вић, трговац; Јово и Сава Савић, трговци.			г. Емил Деметровић, чиновник.	17	40
<i>Свега</i>	80		По 15 фор.:		
г. г.: Јусуф бег Филиповић, адв.; Ристо М. Бесаровић, трг.; Ана, Нико и Алекса Јосиповић, трг.; Његова преузвишеност ђенерал Хоце; Ристо и Нико Ј. Бесаро- вић, трг.; Драго Памучина, механиција; Благоје Самоуковић, трговац.	105		г. г.: Јусуф бег Филиповић, адв.; Ристо М. Бесаровић, трг.; Ана, Нико и Алекса Јосиповић, трг.; Његова преузвишеност ђенерал Хоце; Ристо и Нико Ј. Бесаро- вић, трг.; Драго Памучина, механиција; Благоје Самоуковић, трговац.		
<i>Свега</i>	11		<i>Свега</i>	80	
г. Стјепо Сркић.	11				

ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.	ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.
<p align="center">Пренос</p> <p align="center">Сарајево:</p> <p align="center">По 5 фор.:</p> <p>г. г.: Васо Дурић, механџија; Борђо Дукић, чиновник у бос. банци; Борђо Бјелановић, протођакон; Димшо Драгичевић, столар; Борђо Чабаковић, трг.; Никола Ј. Николић; Јелка удова Хаџи Луке Ђуровића; Јово Крсмановић, ћурчија; Ристо Крсмановић, ћурчија; Ђоко Илић, трговац; Мићо Авдаловић, кујунџија; Стево Сарајевчић; Дамјан Ђокић, чиновник; Коста Димитријевић; Браћа Сеферџи, трговци; Шајер, предсједник врх. суда; Шек, надсавјетник врх. суда; др. Посиловић, надсавјетник врховног суда; Михајловић, савјетник у врховном суду; Винценц Леки; Мане Хрњак, чиновник; Васо Ј. Васиљевић; Раде Цвјетичанин, рачун. савјетник; Гавро Кнежевић, гостионичар; прото Стефан Баковић; Мита Ст. Клицин, српски учитељ; Ристо Х. Костић, трговац; Ристо Максимовић, механџија; Самуило Шарац, чиновник; Јово Ђуртовић; Мајор Зарић; Петар Ђењић, свештеник.</p> <p align="right"><i>Свега</i></p>	3037	75	<p align="center">Пренос</p> <p align="center">Сарајево:</p> <p align="center">По 2 фор.:</p> <p>г. г.: Мара С. Зец; Јосиф Делијани телеграфиста; Тома Делић, трговац; Борђо Рајковић, тргов.; Стјепчо Х. Дамјановић, трговац; Петар Петровић-Шорић; Вуко Старчевић, трг.; Никола Станаревић; Борђо Сарић; Стево Томанић, трг.; Перо Поповић, трг.; Јово Далић, абација; Перо Ђокић, абација; Перо Будишић, абација; Тодор Лубура, абација; Ристо Билаловић, дунђер; Ристо Савић, дунђер; Петар Марић, дунђер; Симо Митровић, кујун.; Јефто Ристић, опанчар; надсавјетници врхов. суда: Солајтнер; Котнауер; Бадер; др. Кењелић; Загорски; др. Матић и Вонашек; Јово Богдановић, механџија; М. Летица, чиновник; Ристо Јовановић, самарџија; Милан Илић, самарџија; Ана Миљковић, примаља.</p> <p align="right"><i>Свега</i></p>	3249	75
<p align="center">По 4 фор.:</p> <p>г. г.: Ристо и Тодор Мајсторовић, абација; Ристо Станишић, терзија; Гавро Авдаловић, кујунџија; Перо Будимлић, трговац.</p> <p align="right"><i>Свега</i></p>	160		<p align="center">По 1 фор.:</p> <p>г. г.: Борђо Х. Ташковић, Македонац; Госпава Р. Цинџић, механџ.; Симо Богдановић, механџ.; Јован Матовић, механџ.; Ђока Бугариновић, дунђер; Занфо Николић, терзија; Лазар Тинторовић, механџија; Симо Савић, тежак; Васо Цмиљанић, дунђер; Лазар Шајтовчић, дунђер; Никола Ковчић, дунђер; Коста Батинић, дунђер; Илија Бошковић, дунђер; Ђура Вуђешић, дунђер; Ристо Вуковић, дунђер; Симо Гогич, дунђер; Илија Митрић, опанчар; Сава Јовановић, опанчар; Станиша Цинцо, опанчар; Ристо Шалипур, опанчар; Никола Савић, опанчар; Борђо Пијуковић, опанчар; Вукан Ђурић, опанчар.</p> <p align="right"><i>Свега</i></p>	64	1 50 1 32
<p align="center">По 3 фор.:</p> <p>г. г.: Стево Свјећар; Јово Х. Дамјановић, ћурчија; Мића Ђерић, мех.; Јован Јефтић, опанчар; Јово Андрић, кујунџија; Ристан Обрадовић, трговац; Коста Медић; Михајло М. Милановић, трг. помоћник; Никола Димитријадес; прото Стефан Баковић; Мирковић, чиновник у врх. суду; Један Србин.</p> <p align="right"><i>Свега</i></p>	16		<p align="right"><i>Свега</i></p>	36	23

ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.	ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.
<p align="center">Пренос</p> <p align="center">Сарајево:</p> <p align="center">По 1 фор.:</p> <p>г. г.: Илија Варагић, самарџија; Перо Ђурковић, механџ.; Гојко Драшковић, механџ.; Јулка Мишаиновић, учитељица; Јован Влацић, трговац; Марија Трбојевић, учитељица; Милева Павковић, учитељица; Стјепан Пушић, трговац; Трифко Драгаш, механџ.; Перо Тавоња, дунђер; Петар Требић, дунђер; Илија Нинковић, дунђер; Марко Нинковић, дунђер; Милинко Вељковић, абација; Тодор Тупајић; Мића Пикуљић, дунђер; Чофа, референт врхов. суда; Др. Навратил, референт врхов. суда; Туржански у врхов. суду; Матон у врховном суду; Н. Н.; Мића Блажујевић, тежак; Ристо Москов, самарџија.</p> <p align="right"><i>Свега</i></p>	3339	57	<p align="center">Пренос</p> <p align="center">Биоград:</p> <p>Грађанска касина. 134 50 г. Љубо Кремановић, трговац. 27 24 г. Јово Маринковић, министар у пензији. 20</p> <p align="center">Бихаћ:</p> <p>Школски одбор приход од Милутиновића забаве. 86 г. Ђорђо Калаба. 3 г. Тодор Боснић, трговац. 2</p> <p align="center">По 1 фор.:</p> <p>г. г.: Коста Ковачевић, свешт.; Ристо Савић, трговац; Паја Грбић; Павле Карастеп; Н. Н., чиновник; П. Мирковић, учитељ. <i>Свега</i> 6</p> <p>г. Сава Новаковић. 30</p>	3369	47
<p align="center">По 50 нов.:</p> <p>г. г.: Коста Петровић, механџ.; Симо Чаркић, терзија; Ристо Павловић, терзија; Станко Клешић, дунђер; Перо Николић, дунђер; Симо Мићић, опанчар; Илија Лојаница, механџ.; Шута чиновник у врховном суду; др. Хуша, чиновник у врховном суду.</p> <p align="right"><i>Свега</i></p>	23		<p align="center">Кусић (Банат):</p> <p>г. Владимир Павловић. 2</p> <p align="center">Улцињ (Црна Гора):</p> <p>г. Митрополит Х. Сава Косановић. 20</p>		
<p align="center">По 40 нов.:</p> <p>г. г.: Симат Мичић, механџ.; Симо Матић, механџ.; Милан Бугариновић, терзија; Мића Вуленић, дунђер.</p> <p align="right"><i>Свега</i></p>	4	50	<p align="center">Сијековац (Босна):</p> <p>г. Ђорђо Окановић, трговац. 5</p> <p align="center">Бос. Градишка:</p> <p>Од пододбора Милутиновићевог. 161 02 г. Прото Стево Давидовић. 2</p> <p align="center">По 1 фор.:</p> <p>г. г.: Никола Ј. Којић, свештеник; Стево Поповић, свештеник; Милош Мирјанин, свештеник; Петар Гаковић, свештеник; Васо Хаџић, свештеник; Коста Блажујевић. <i>Свега</i> 6</p>		
<p align="center">По 20 нов.:</p> <p>г. г.: Васиљ Старовла, дунђер; Јован Кокот, дунђер; Н. Н.; Ђорђо Милићевић, самарџија.</p> <p align="right"><i>Свега</i></p>	1	60	<p align="center">Вуковар:</p> <p>Српско-православна општина. 10</p>		

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.	ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.
Пренос	3854	53	Пренос	4289	91
Задар: Од администрације „Српског Гласа“ по гласу „Лисница“.	177	66	Пале (Босна): г. Ђорђо Грабеж, свештеник. Српско-православна парохија па- љанска.	10	—
Спљет: г. Никола Димитровић.	30	—	Пожега (Славонија): г. Светозар Кушевић, вел. жупан, Блашко.	5	—
Пријепоље: Српска општина манастира Бање.	5	—	Загреб (Хрватска): г. П. Јовановић, по исказу у 69. бр. „Србобрана.“	27	10
Беч: Од српског академског друштва „Зора“	151	72	г. Др. Богдан Медаковић. На састанку младих Срба, скуп- љено.	25	—
По 10 фор.: г. Милан Х. Ристић, слуш. права; г. Аристотел Петровић, слуш. оријент. академ.			По 10 фор.: Српска црквена општина; г. Вла- димир Т. Матијевић, трговац.	12	80
<i>Свега</i>	20	—	<i>Свега</i>	20	—
По 5 фор.: г. Милан Пећанац, канд. права; г. Ђорђо Р. Васиљевић, канд. права; г. Душан Васиљевић, слуш. права; г. Ђетко Радовић, правник.			По 5 фор.: г. Никола Гавела, трг.; г. Ђуро Гавела трг.		
<i>Свега</i>	20	—	<i>Свега</i>	10	—
г. Владимир Боконић, слуш. ветер. медец.	4	—	г. барон Јован Живковић. г. П. Јовановић, по исказу у 66. бр. „Србобрана.“	3	—
По 3 фор.: г. Петар Ивановић, медицинар; г. Лазар Зурнић, техничар; г. Илија Иванишевић, слуш. трг. академије; г. Анто Брзовић, слуш. агрикултуре.			г. Мих. Бастаић, трг.	2	95
<i>Свега</i>	12	—	Ср. Карловци: Српско-православно свештенство протопрезвитерата Ср. Карло- вачког.	2	—
По 2 фор.: г. Салих Аличевић, слуш. више педаг.; г. Влад. Ђурић, слуш. ветер. медиц.; г. Никола Човић, слуш. права; г. Јован Ђокић, слуш. ветер. медиц.; г. Лука Балаба, слуш. ветер. медиц.			Професорска колегија срп. велике гимназије.	10	—
<i>Свега</i>	10	—	Нова Градишка: (Славонија): По 5 фор: г. Др. Алекса Николајевић, окр. љечник; г. Гавро Пантелић, шумар.		
По 1 фор.: г. Димитрије Петровић, слуш. права; г. Никола Опалић, слуш. филозофије; г. Ђамил Карамех- медовић, правник; г. Никола Ко- вачевић, правник; г. Антоније Вуковић, слушаалац ветер. медиц.			<i>Свега</i>	10	—
<i>Свега</i>	5	—	г. Јоца Бањанин трг. г. Јефто Ивковић, трговац.	2	—
			Бос. Крупа: Школски одбор, приход од Ми- лутиновићеве забаве.	1	—
				100	—

ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.	ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.
Пренос	4560	76	Пренос	4722	97
Ст. Бечеј (Бачка): Српско-православна општина.	25	—	Калинович: По 50 новч.: г. г.: Симо Огњеновић; Филип Лаловић; Станиша Лаловић; Лазар Јеремић; Јован Лаловић; Симо Шипо; Јово Ждрале; Јока С. Лаловић; Спасоје Пуало; Секул Марић.	5	—
Чајниће (Босна): Српска општина, приход од Милутиновићеве забаве.	52	81	<i>Свега</i> По 40 новч.: г. г.: Јово Бошковић; Божо Лаловић; Јовиша Мандић; Симана Мандић.	1	60
Калинович: г. Видак Х. Авакумовић. г. Алекса Ракић. г. Митар Лаловић. г. Гоша А. Ракића.	15 10 5 4	— — — 40	<i>Свега</i> г. Ристо Лаловић.	—	30
По 3 фор.: г. Лазо Милинковић; г. Илија Андрић; г. Обрен Јанковић. <i>Свега</i>	9	—	По 20 новч.: г. г.: Јово Станић; Вучина Тепавчевић; Перо Калајџија; Којо Лаловић; Никола Елчић; Јово Тепавчевић; Видак Велетић; Ђуро Лаловић; Лазо Милетић; Лазар Мандић; Тодор Ного; Аћим Вишњевац; Лазо Ђебеџија; Лазо Глинац; Ђуро Тепавчевић; Пејо Вуковић; Митар Јањић; Ристо Бабић; Видоје Јањић; Јован Рудан; Филип Бањанин; Димитрије Милић; Митар Биљичак; Лука Трифковић; Сава Лаловић; Перо Аврам; Сава Станић; Али-бег Ченгић; Спасоје Симић; Цвијета Елеза; Симо Велетић; Срето Елез; Милан Вуковић; Јово Панђић; Митар Ждрало; Васиљ Бадњар; Илија Станковић; Спасоје Лаловић; Петар Лаловић; Марко Аврам; Митар Шушета; Раде Шушета; Новак Аврам; Никола Остоић. <i>Свега</i>	8	80
По 2 фор.: г. Ристо Павловић, свештеник; г. Стево Бановић, учитељ; г. Митар Мичић; г. Тоша Ристић; г. Вуко и Перо Копривица; г. Перо С. Кулић; г. Обрен С. Кулић; г. Мићо Лазаревић. <i>Свега</i>	16	—	По 10 новч.: г. г.: Лула Елез; Стојан Фалаџић; Трифко Елез; Тодор Елез; Трифко Елез; Сава Кезумовић; Радо Црњак; Лазо Симић; Јово Елез; Зелен Велетић; Јово Лаловић; Стана Панђића; Нико Бадњар; Трифко Бањано; Јефто Лаловић; Митар Бозало; Томо Мандић; Тодор Филиповић; Перо Лаловић; Коста Мачак; Јово Руичић; Илија Лаловић; Симана Ждралова; Божо Фалаџић; Тодор Тошовић; Митар Ђебеџија; Сава Ђерам; Стево Лаловић; Јово Лаловић; Томо Радовић; <i>Свега</i>	3	—
Пр 1 фор.: г. Панто Соколовић, свештеник; г. Лазар Бадњар; г. Стака Бановић; г. Гавро Кокић; г. Видоје Бањанин; г. Габор Лаловић; г. Митар Мандић; г. Марко Мандић; г. Ристо Станић; г. Сава Лаловић; г. Јово Велетић; г. Лазо Ждрало; г. Панто Аврам; г. Панто Панђић; г. Јово Јовановић; г. Јефто Јовановић; г. Ристо Ракић; г. Мара Т. Ристић; г. Јелка П. Скулића; г. Гавро Гргуровић; г. Марко Аврам; г. Илија Јочкић; г. Пајер, обрадџтанд; г. Пристер, обрадџтанд. <i>Свега</i> По 50 новч.: г. Саво Елез; г. Тодор Аврам. <i>Свега</i>	24 1	— —	<i>Свега</i>	—	—

ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.	ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.
<p>WWW.UNILIB.BS</p> <p>Пренос</p> <p>Калиновиќ : По 10 повч. :</p> <p>г. г.: Мара Елезовић; Јаков Јововић; Симана Ковачавић; Мара Мандића; Радо Остоић; Тодор Остоић; Обрен Шкркар; Никола Мандић; Ђука Елезовић; Божо Вишњевац; Павле Боровић; Гавро Вучибабић; Сали Ађановић; Мила Радаловић; Крето Тепавчевић; Јово Караџић; Перо Младић; Госпава Станић; Спасенија Бошковић; Сива Ждрало; Васиљ Ристовић; Никола Лаловић; Тодор Црњак; Никола Црњак; Илија Пуало; Спасоје Шкркар; Ђоко Огњеновић; Милован Павловић; Зелен Црњак; Васо Ђосовић; Перо Милидраг; Благоје Ковач; Јово Бањанин; Јован Ждрало; Видоје Јањић; Стоја Лаловић; Василија Бањанин; Митар Мадан; Илишка Тепавчевић; Никола Голинац.</p> <p style="text-align: right;">Свега</p>	4741	67	<p>Пренос</p> <p>Бос. Нови: По 1 фор. :</p> <p>г. г.: Адб. Церић; Л. Смиљанић; Ст. Опача; Георг. Мулугин; Ад. Фишер; Омл. Чавал; Стев. Тубин; Симо Рангић; Им. Начавж.; Р. Акбаба; Дане Вукчељић; Пер. Вимовић, терз.; Миле Вуиноввић, терзија; Ост. Умићевић; Ђ. Дамјановић; Н. Сучевић; Мил. Шурган; Ст. Поповић; Н. Олар; Локовца; Ј. Кривошић; Никола Зорић; Ђорђо Зец, у Бос. Костајници.</p> <p>По 60 новч. :</p> <p>г. Марошевић.</p> <p>По 50 новч. :</p> <p>г. г.: М. Родић; П. Микић; Енгибер Бајер; Вајновић; Ђ. Аџић; Ј. Тодић; Н. Видаковић; Стој. Мутић; Ост. Мутић.</p> <p>По 40 новч. :</p> <p>г. г.: Дм. Јагетић; Тоде Судчевић.</p> <p>По 30 новч. :</p> <p>г. г.: Мих. Лукић; С. Вулетић.</p> <p>По 20 новч. :</p> <p>г. г.: Т. Јованић, — теж. Пуљев; Н. Бера — Мазићи; Ст. Савић — Пољавн.; С. Бера — Мазићи; Ђ. Бера; Ђ. Згодић.</p> <p><i>Свега прихода у Б. Новом 116 ф. 70. и. За приређивање забаве и за пошту потрошено: 7 ф. 69 и.</i></p> <p style="text-align: right;">Остаје чистих :</p>	4745	67
<p>Бос. Нови: г. Перо Дрљача. 20 фор.</p> <p>По 5 фор. :</p> <p>г. г.: Раде Стојановић; Вид Јовановић; Браћа Штековић; Л. Судчевић.</p> <p>По 4 фор. :</p> <p>г. Јово П. Радетић.</p> <p>По 3 фор. :</p> <p>г. Јово Марчетић.</p> <p>По 2 фор. :</p> <p>г. г.: Бакуидак; И. Р. Зеленика; Дмитар Костадуловић; С. Шурљан; Миле Савић; В. Чугаљ; Михаил Карановић; П. Рељић; Мића Шургаћ; Ђ. Старинић; Перо Кеџман у Бос. Костајници; П. Вукмировић.</p> <p>По 1 фор. :</p> <p>г. г.: Јеврем Грабовановић; Пејовић, учитељ; Т. Кондић; Раде Еремија; Л. Стојановић; Т. Бањац; М. Николић; Ст. Бањек; М. Нипчевић; Бр. Јаношевић; Т. Прибичевић; П. Венновић; Мухб. Југовац; М. Б. Ведовица; П. Банпар.</p>	4	—	<p>По 40 новч. :</p> <p>г. г.: Дм. Јагетић; Тоде Судчевић.</p> <p>По 30 новч. :</p> <p>г. г.: Мих. Лукић; С. Вулетић.</p> <p>По 20 новч. :</p> <p>г. г.: Т. Јованић, — теж. Пуљев; Н. Бера — Мазићи; Ст. Савић — Пољавн.; С. Бера — Мазићи; Ђ. Бера; Ђ. Згодић.</p> <p><i>Свега прихода у Б. Новом 116 ф. 70. и. За приређивање забаве и за пошту потрошено: 7 ф. 69 и.</i></p> <p style="text-align: right;">Остаје чистих :</p>	109	01
<p>Дервента (Босна): г. Јован Ковачевић.</p>			<p>Рељево код Сарајева: г. г.: Петар Петрановић, ректор; Вл. Ђорђевић, економ; Тома Алагић, професор; Филип Милошевић, професор.</p> <p style="text-align: right;">Свега</p>	20	—

Пренос

4884

68

Беловар (Хрватска):

г. Филип Омчикуе, трговац.
г. Милан М. Бакић, „
г. Љубомир Бакић, месар.

10

—

5

—

2

—

По 1 фор.:

г. г.: Антоније Орлушић, посеједник; Мита Михајловић, трговац; Јован Херак, капелан; Дионисије Север, шумар; Јован Север, гостионичар.

Свега

5

—

Вараждин (Хрват):

г. Адам Дурман, патпоручник.
г. Аћим Бермановић, чиновник.

2

—

1

—

Прњавор:

По 30 фор.:

г. Браћа Трифковић.

По 10 фор.:

Српска општина.

По 8 фор.:

Црквена општина Поточани од цркве Друговићке.

По 6 фор.:

г. г.: Лука Ј. Опачић, свештеник; Ристо Миладиновић; Митар Ђерић.

По 5 фор. 50 новч.:

г. г.: Нико Стојановић; Гавро Новић.

По 5 фор.:

г. г.: Српска општина у Палачковци; Ђорђе Н. Милић; Милош Антонић; Бошко Станковић.

По 4 фор. 50 новч.:

г. Станко Петровић.

По 4 фор.:

г. г.: Јозеф Пантони, кот. судија; Томислав Ферљан, котареки управитељ.

Пренос

4909

68

Прњавор:

По 3 фор. 50 новч.:

г. Коста Којић.

По 3 фор.:

г. г.: Катинка Лукач; Симо Караћ; Василија Игњатић, свештеник; Јово Бајић.

По 2 фор.:

г. г.: Српска општина у Мравици; Јеврем Станковић, свештеник у Чечави; Францка Такач; Анто Фабијани; Анто Сандић; Цвијо Милановић, свешт. у Поточани; Симо Игњатовић, свешт. у Пребрјези; Стево Џабић, свешт. у Лепеници; Симо Јанковић, свешт. у Шаринци; Тешо Ковачевић, свешт. у Конаре; Стојан Ивановић, свештеник у Печењеговци; Тешо Модић, свешт. у Моравици; Тешо Драгојевић; Перо Јовановић, учитељ; Јово Рољић; Милан Стојановић; Мијо Миљак; Тодор Ђерић; Вид Којић; Тешо Поповић; Јефто Тодоровић; Никола Томаш; Тешо Бјегијевић; Илија Праштало; Недо Спасојевић.

По 1 фор. 50 новч.:

г. г.: Исакија Ђекић; Данило Станишић; Вјекослав Такач.

По 1 фор.:

г. г.: Никола Радошић; Тила Колб; Мато Мажар; Франц Фраувајнер; Херман Захратка; Богдан Котур; Иво Жаркић; Милош Пуцаревић; Тешо Петковић; свешт. у Каоци; Илија Миливојац; Лука Копреновић; Марко Јанковић; Ђорђе Јунгић; Фра Томо Маршић; Н. Хрушка; Алекса Симић; Алекса Марковић; Анђа Николић; Вида Тодоровић; Јока Периновић; Мара Крга; Тешо Јовановић; Јован Жемва; Феликс Грил Шулиц; Фрањо Павек; Стојко Симић; Недо Секулић; Ђорђо Малешевић; Ђорђо Јовановић; Браћа Пајић; Буро Шпарић; Јово Јовановић; Симо Вујичић; Буро Периновић; Симо Новковић; Мара Спасојевић; Бураћ Малешевић; Госпава Малешевић.

ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.	ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.
<p>WWW.UNILIB.RS</p> <p>Пренос</p> <p>4909 68</p> <p>Прњавор:</p> <p>По 1 фор.:</p> <p>г. г.: Стојадин Грујић; Триво Илишковић; Тривун Ђеркита; Шпиро Божуновић; Симо Видић; Нено Малешевић; Ђуро Ковачевић; Симеун Живанић; Филип Сибинић; Гавро Васић; Тешо Усерац; Анто Стевановић.</p> <p>По 1 фор. 30 новч.:</p> <p>г. Петар Радуловић.</p> <p>По 60 новч.:</p> <p>г. Стјепанија Малешевић.</p> <p>По 51 новч.:</p> <p>Митар Радуловић.</p> <p>По 50 новч.:</p> <p>г. г.: Рудолф Лојдл; Ахмед-бег Капетановић; Глиго Бојановић; Столе Стегић; Алекса Глишић; Андрија Симић; Цвијо Дудић; Тодор Васић; Мара Малешевић; Тешо Главендекић; Трухак Пишта; Мато Тадић; Ђурађ Милановић; Дамјан Милиновић; Мијајло Лишчић; Игњо Томић; Миле Секулић.</p> <p>По 40 новч.:</p> <p>г. г.: Никола Гатарић; Василија Божунов; Мико Ковјанић; Теша Ковјанић; Миле Ковач; Антоније Јелић.</p> <p>По 30 новч.:</p> <p>г. г.: Луиђи Ђорђети; Марко Грујић; Димитрија Јеринић; Тодор Јеринић.</p> <p>По 20 новч.:</p> <p>г. г.: Јово Турудија; Симо Подгорац; Пејо Гајић; Милан Дераић; Саво Радуловић; Благоје Банић; Јефто Грујић; Тодор Симић; Недо Јокић; Панто Ковачевић; Алекса Дујаковић; Илија Тутунџић; Јово Лазикић; Симеун Гојанић; Недо Васић; Триво Томаш; Спасоје Симић; Лазар Слатинац; Остоја Зорић; Мићо; Алекса; Симо; Раде; Милош; Мијо; Ђуро; Пејо; Теодор; Тривуна; Миле; Анђа; Јово; Лука; Симеун; Остоја; Бојо; Јока; Јово; Лазар.</p>			<p>Пренос</p> <p>4909 68</p> <p>Прњавор:</p> <p>По 10 новч.:</p> <p>Приложило је 99 особа. Свега прихода у Прњавору: 261 фор. 71 нов. Трошак око забаве: 24 фор. 71 новчић. Остаје чистих: 237 —</p> <p>Хрге код Маглаја: (Босна).</p> <p>По 9 фор. 20 новч.:</p> <p>г. Јефимија Поповић, рођ. Марковић.</p> <p>По 3 фор.:</p> <p>г. Дујко Божичковић.</p> <p>По 2 фор. 50 новч.:</p> <p>г. Ристо Стакић, парох.</p> <p>По 2 фор.:</p> <p>г. Недо Спасојевић.</p> <p>По 1 фор.:</p> <p>г. г.: Ђорђе Марковић; Васо Стакић; Љ. М. Боројевић; Марко Станковић; Митар Божић; Милан Петровић; Недо Лазаревић; Ристо Павловић; Анђа Стакић; Аница Марковић; Симо Савичић; Павле Поповић, парох; Сава Поповић; Хашим Еф. Невесињац; Душан С. Поповић; Василије Катанић, парох.</p> <p>По 60 новч.:</p> <p>г. г.: Васо Травица, надстраж.; Благоје Дабић.</p> <p>По 50 новч.:</p> <p>г. г.: Марко Пејић; Цвијетин Дробић; Живко Пашалић; Сава Лукић; Гавро Благојевић; Ђорђо Његомировић; Јово Петковић; Н. Н.</p> <p>По 40 новч.:</p> <p>г. г.: Пајо Јовић; Јела Станковић; Лука Станић; Паво Ђурић; Јово Ђурић; Петко Пецић; Станко; Сава Марковић; Адам Петровић; Живко Дробић.</p>		

ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.	ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.
<p align="center">Пренос</p> <p align="center">5146 68</p>			<p align="center">Пренос</p> <p align="center">5146 68</p>		
<p align="center">Хрге код Маглаја:</p>			<p align="center">Хрге код Маглаја:</p>		
<p align="center">(Босна).</p>			<p align="center">[Босна]</p>		
<p align="center">По 40 новч.:</p>			<p align="center">По 10 новч.:</p>		
<p>г. г.: Марко Благојевић; Јово Давидов.</p>			<p>г. г.: Марко Маљановић; Дујо Цвијетиновић; Симо Ложњаков; Петар Петровић; Марко Јовановић; Недо Зекић; Дујко Милошевић; Ристо Јовић; Недо Панић; Ђоко Симић; Зарко Симић, Ристо Остојић; Божо Дошмаковић.</p>		
<p align="center">По 30 новч.:</p>			<p align="center">По 4 новч.:</p>		
<p>г. г.: Јово Стоић; Јеремије Симић; Живко Јеличић.</p>			<p>г. Ђуро Марић. <i>Свега прихода у Хрґама: 57 фор. 24 нов. Расход: 1 фор. 04 новч.</i> <u>Остаје чистих:</u></p>	56	20
<p align="center">По 20 новч.:</p>			<p align="center">Шабац: (Србија).</p>		
<p>г. г.: Госпа Смиљић; Нико Стевановић; Божо Врачевић; Саило Марковић; Дујко Илић; Трипун Пашалић; Благоје Ђурић; Божо Стевановић; Гојко Станић; Јефто Стакић; Нико Стакић; Станко Стакић; Станко Николић; Дамјан Тодоровић; Јован Трипић; Јефто Ђоралић; Ђуро Стакић; Гавро Тодоровић; Теодор Тодоровић; Јован Стевановић; Антонија Петковић; Јевто Стакић син; Нико Грашаровић; Јово Марковић; Дамјан Никлић; Ђуро Цвијетковић; Сарафијан Николић; Божо Николић; Ђорђија Бабичкић; Ђуро Савичић; Митар Николић; Дујко Дробић; Јово Лукић; Мелентија Ђокановић; Јелисија Петровић; Тодор Стојић; Антоније Смиљић; Петар Благојевић; Тодор Дробић; Станоје Дробић; Цвијетин Стакић; Мањоло Стакић; Јово Зечевић, Јефимија Мрковљевић; Милко Јелић; Пејо Мијајловић; Илић Стјепан; Вускони.</p>			<p>Од одбора Милутиновићевог.</p>	156	—
<p align="center">По 10 новч.:</p>			<p align="center">Бугојно: (Босна).</p>		
<p>г. г.: Тодор Цетић; Станко Пашалић; Теодор Тодоровић; Нико Петровић; Ристо Стјепановић; Никола Цвијетиновић; Недо Мијајловић; Паво Пашалић; Гојко Савић; Арсо Благојевић; Дујко Јерковић; Илија Јовановић; Симо Благојевић; Нико Милиновић; Давид Ложњаковић; Недо Ђокић; Гајо Лукић; Милко Николић; Саво Стјепановић; Лука Стакић; Лазар Пејановић; Недо Савичић; Зарија Савичић; Милко Дробић; Лазо Ђурић; Симо Николић; Недо Демонић.</p>			<p>Српска општина, приход од Милутиновићеве забаве.</p>	46	37
			<p align="center">Љубушки: (Херцег.)</p>		
<p align="center">По 2 фор.:</p>			<p>г. Браћа Витковићи. 4 — г. Др. Ђ. Сладовић, кот. предет. 3 — г. Салих Еф. Садиковић, градон. 2 20</p>		
<p>г. г.: Перо Делић, трг.; Махмут-ага Махић, трг.</p>			<p align="center">По 2 фор.:</p>		
<p align="center">Свега</p>			<p>г. г.: Перо Делић, трг.; Махмут-ага Махић, трг.</p>	4	
<p align="center">Свега</p>			<p>г. Јанко Делић, трг.</p>	1	50
<p align="center">Свега</p>			<p>г. Љубомир Добрић, ц. к. капетан.</p>	1	20
<p align="center">Свега</p>			<p align="center">По 1 фор.:</p>		
<p>г. г.: Писачић, ц. к. обрлајтвант; Лука Гњато, председник српске општине; Ђуро Бела, кот. писар; Заим-ага Селимић; Васо Семиз; Михаило Ђого, трг.; Асан-ага Муминагић; Салих Еф. Беклија; Илија П. Калинић; Мићо Ботур; Ђуро Јелић.</p>			<p align="center">Свега</p>	11	—
<p align="center">Свега</p>			<p align="center">По 80 новч.:</p>		
<p>г. г.: Јово Гајшин, кот. писар; Перо Срдић, кот. писар.</p>			<p align="center">Свега</p>	1	60
<p align="center">Свега</p>					

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.	ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.
<p>www.unilib.rs</p> <p>Пренос</p> <p>5433 75</p> <p>Љубушки: (Херцег).</p> <p>г. Лазар Гњато. — 60</p> <p>По 40 новч.:</p> <p>г. г.: Шафир-ага Далипагић; Ви- ценц Мер, цестар. — 80</p> <p>Свега</p> <p>По 20 новч.:</p> <p>г. г.: М. М. Каран, стражмештар; Асан-ага Гујић. — 40</p> <p>Свега</p> <p>Чиста прихода од улазница. 16 13</p>			<p>Пренос</p> <p>5451 68</p> <p>Приједор: (Босна).</p> <p>По 2 фор.:</p> <p>г. г.: Перо Зурнић, из Санског Моста; Јово Вулић; Владимир Сте- фановић; М. Стефановић, судица; Симо Работић; Марко Требовац.</p> <p>По 1 фор.:</p> <p>г. г.: Мих. Карановић, свештеник; Симо Стојановић, свештеник; Сто- јан Стојановић, свештеник; Јосим Арнаутовић; Ристо Драгичевић; Барон Вимер, предетојник; Ја ворски, судица; Бордош, пристав; Др. Фридман, лијечник; Кажимир, судица; Јеврем Грабовановић; Ђорђе Марић; Васо Спремо; Ђорђе Јовановић; Исаило Тишма; Браћа Цвијић; Ристо Чанак; Миле Тубин; Јованка Деспотовић; Ђорђе Зурнић; Ибраим-бег Ка- петановић; Јово Чаракавац; Васо Ђосић.</p>		
<p>Приједор: (Босна).</p> <p>По 20 фор.:</p> <p>г. Миле П. Радетић.</p> <p>По 10 фор.:</p> <p>г. Васо Царевић.</p> <p>По 8 фор.:</p> <p>г. г.: Раде Стојановић; Лазар Стојановић.</p> <p>По 5 фор.:</p> <p>г. г.: Марко Добројевић, из Крупе; Ристо Кондић.</p> <p>По 4 фор. 50 новч.:</p> <p>г. Омер Еф. Чиркинагић.</p> <p>По 4 фор.:</p> <p>Перо Делић, из Санскогмоста.</p> <p>По 3 фор.:</p> <p>г. г.: Мапојло Вукић; Стево Шуш- њар; Вујо Милановић; Симо Ми- триновић; Јосип Рокић, свеште- ник; Васо Стојановић, из Санског моста; Гавро Диовић; Јефто Ко- вачевић; Лазар Т. Пољакровић Биоград.</p> <p>По 2 фор. 50 новч.:</p> <p>г. Нико Радетић.</p> <p>По 2 фор.:</p> <p>г. г.: Перо Дрљача из Бос. Но- вог; Никола Судчевић из Бос. Новог; Лазар Милиновић; Мијат Боројевић.</p>			<p>По 80 новч.:</p> <p>г. Којо Крагуљ.</p> <p>По 60 новч.:</p> <p>г. Ђорђе Баџац.</p> <p>По 50 новч.:</p> <p>г. г.: Остоја Мајкић; Јово Медич; Лазо Калафатовић; Симо Плав- шић; Браћа Димић; Нико Комне- нић; Јово Димић; Саво Косе; Алакса Лукић; Ђорђе Цавици; Перо Бабић; Нине Ђурусило; Мића Гламачанин; Јово Комосар.</p> <p>По 40 новч.:</p> <p>г. г.: Луткијевић, грађовничар; Тешо Качавенда; Миле Марин; Јово Тончић.</p> <p>По 30 новч.:</p> <p>г. г.: Миле Стефановић; Јово Ива- новић.</p>		

Пренос

4541

68

Пренос

5594

58

Приједор: (Босна).

По 30 новч.:

г. г.: Нико Билбија; Глишо Богдановић; Илија Ђирковић; Ђуро Петровић; Станко Станивукковић; Вукашин Давидовић; Стојан Латиновић; Младен Жујић; Петар Топола; Јанко Чавић; Обрад Павловић; Јово Мајкић; Јандра Дамјановић; Стојан Тубиц; Јово Драмбашић; Остоја Јајчанин; Лако Колар; Остоја Чавић; Стеван Крљић; Перо Кокорунш.

По 10 новч.:

г. г.: Јаков Марић; Остоја Рађан; Остоја Стојановић.

По 6 новч.:

г. Никсела Деспотовић.

Свега добровољних
у Приједору 151 ф. 46 нч.
Од улазница добивено 71 ф. 50 нч.

Свега прихода у
Приједору 222 ф. 96 нч.
Трошкови око забаве 80 ф. 06 нч.

Остаје чистих

142

90

Брчки: (Босна).

По 26 фор.:

г. Стеван Ковачевић.

По 22 фор.:

г. Перо Уљаревић.

По 10 фор.:

г. Митар Колаковић.

По 9 фор.:

г. Бакир-бег Тузлић из Д. Тузле.

По 5 фор.:

г. г.: Гавро Поповић, свештеник из села Мртвице; Васо Кретић шеф д. паробр. станице; Иван Шокчевић из Д. Тузле.

По 4 фор. 50 новч.:

г. Стево Цветковић

Брчки: (Босна).

По 4 фор.:

г. г.: Маке Кучера, директор бос. херцег. паробр. друштва; Јово Танасић; Коста Јовичић, прото

По 3 фор. 50 новч.:

г. г.: Марија Подградска, српска учитељица; Браћа Барњаковић; Јован Вањура, кот. предетојник.

По 3 фор.:

г.г.: Дујко Максимовић, из Брезова Поља; Душан М. Паранос; Јозеф Хофман; Ђоко Јовановић; Ђорђе Јовановић-Мандегања.

По 2 фор. 50 новч.:

г. г.: Лука Митровић; Јово Пантин; Лука Ељдуновић.

По 2 фор.:

г. г.: Петар Поповић; Јовановић и Бобаревић; Милан Паранос; Нико Накић; Мика Бенковић; Саво Лазаревић; Ђоко Человић; Томо М. Симић; Др. Вил. Цвибак; Милан Јевтић; Батанић, жанд. ритм.; М. Медаковић; Маркус Гелер; Аврам Леви; Ђоко Вуковић из Бр. Поља; Мориц Полак; Лео Рот.

По 1 фор. 50 новч.:

г. г.: Михаил Димитрић; Јово Ј. Укропина; Алекса Томић; Васо Комаковић.

По 1 фор.:

г. г.: Стево Цвијановић; Коста Нешковић; Драго Паранос; Васо Вучковић; Стјепан Димитрић; Др. Анте Докузовић; Томо Р. Ружић; Јока Јерковића; Јелка Ристич; Лазо Герун; Иван Гаић; Анго Сабљак; Милош Милошевић; Данил Штрбац; Браћа Костић; Кон, пивар; Маке Епштајн; Мих. Брњошевић; Абид Е. Садиковић; Васо Богосављевић; Мор. Хиршфелд; Стјепан Бекић; Френкл;

Пренос

6065 30

Сански Мост:
(Босна).

По 50 новч.:

г. г.: Нико Качавенда; Лазо Димић; Петар Мрђа; Јово Делић.
Свега

2 —

По 40 новч.:

г. г.: Илија Миљанац; Ђуро Вуковић; Глиша Доменовић; Остоја Гвозден; Никола Додик.
Свега

2 —
— 30

г. Алекса Ђаковић.

По 20 новч.:

г. г.: Јово Миљевић; Јово Глишић; Глиша Муњиза; Ђуро Ковачевић.
Свега

— 80
— 10
17 47

г. Алмо Алабић.
Од улазница на забаву.

Вареш: (Босна).

г. Ристо Јово браћа Симић.
г. Милутин Радаковић.

10 —
5 —

По 2 фор.:

г. г.: Јово Ефтановић; Јованка Поповић.
Свега

4 —
1 50

г. Ката Бакалић.

По 1 фор.:

г. г.: Тодор Радојчић; Јово Коловић; Сава Ђорђић; Фриш Теодор; Миле Милековић; Н. Н.; Берл Матановић; М. Салатовић; Млађен Васић.
Свега

9 —
— 80

г. Стјепо Стјепановић.

По 60 новч.:

г. г.: Перо Никитовић; Остоја Самарџија.
Свега

1 20

Пренос

6119 47

Вареш: (Босна).

г. Васо Купчевић.

— 52

По 50 новч.:

г. г.: Данило Даутовић; Јаков Пркић; Димшо Стјепановић.
Свега

1 50

По 40 новч.:

г. г.: Перо Горанчић; Илија Шабановић; Сали Колонџија.
Свега

1 20

По 30 новч.:

г. г.: Иван Лукић; Иван Рако; Цвијан Дамјановић.
Свега

— 90

По 20 новч.:

г. г.: Илија Лалић; Никола Алексић; Иван Злоушић; Иван Роко; Јефто Делипара; Перо Томић; Андрија Радић; Игњач Смиковић; Живко Стефановић; Јања Ј. Пркића; Мићо Лекић; Милован Маринковић; Симо Окиљ; Коста Пантић; Перо Станишић; Јовица Зекић; Стево Лазаревић; Стјепо Стјепановић; Никола Стјепановић; Тодор Лангура; Илија Симић; Ристић Гаврић; Митра Станишина; Ристо Лалић; Ђорђо Стјепановић; Перо Милић; Ђорђо Милинковић; Ђурица Дамјановић.
Свега

5 60

По 12 новч.:

г. г. Перо Пољкић; Лазар Лазаревић; Лазар Василић.
Свега

— 36

По 10 новч.:

г. г.: Ђорђо Капетановић; Миле Сарић; Раде Дошан; Тривко Јовановић; Милка Чемерџић; Милка Делипарић; Лука Горанчић; Божо Тривковић; Јока Јовића; Стјепо Дјаковић; Никола Делипарић; Ђорђо Јоић; Милан Милановић; Никола Бунџевац; Јефто Пантић; Јово Југурџић; Адам Петровић; Никола Дурић; Никола Благојевић; Јово Топалић; Илинка Лекина; Авдо Дураковић; Ђуро Станишић; Перо Анђић; Трифко Топалија; Милан Попара; Ђорђо Окиљ; Перо Милановић; Перо Јеврић; Никола Дурић.

Свега 3 —

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

н.ч.	00	168	30	—	2	40	3	40			
име и презиме и занимање	ВОРОШ,	Пренос	а) Властенице:	г. Р. Краљевић.	По 20 новч.: г. г.: Ал. Пекић; Лазо Ђомајан; Тод. Говедарина; Видан Ђвимо- вић; Јово Обрадовић; Вуге Гр- гаћ; Мирко Непић; Јово Андрић; Перо Ђурић; Никола Крстић; Ристо Пекић; Васо Ђмајан. Света	По 10 новч.: г. г.: Ристо Лекић; Марко Нико- лић; Лавро Каришин; Јовица Ве- ренић; Илија Ђекевић; Ђорђе Кристанковић; Павле Хорџа. Света	б) Ловици (код Властеница): г. г.: Вићентија Савић; Стеван Поповић; Мићо Поповић; Мићан Ђнекевић. Света	По 20 новч.: г. г.: Јован Куцатовић; Митар Пенан; Пурко Лукић; Тодор Ву- кајловић; Срево Мракић; Вукан Неђић; Стево Мићановић; Мркоња Вуковић; Крсто Јовић; Саво Шћербић; Тришо Старчевић; Томо Дивовић; Јово Мишић; Мијат Пе- шић; Ђоко Лукић; Лазо Миши- ћевић; Јосиф Савић. Света	По 10 новч.: г. г.: Вук Драрићевић; Вук Ми- јатовић; Спасоје Ђрдевић; Никола Вукајловић; Мато Мишић; Јовица Максимовић; Јаков Продановић; Јован Васиљевић; Васил Нико- лић; Анго Ђурић; Мато Врба; Ми- Обрен Врба; Ђорђе Врба; Марко Лутић Врба; Мило Томић; Марко Мерканић; Мато Бећановић; Ђоко Пиљановић; Ђорђе Кокић; Марко Лазић; Петар Мигановић; Лавро Лазић; Давид Васић; Марко Мекић; Остоја Петић; Јовица Ла- зић; Лазар Видовић; Трифун По- повић; Максим Дралутић; Илчић Боловић; Панто Чулурић; Стојан Милошевић; Спасоје Ђрдевић; Ристо Мишић. Света		
н.ч.	55	6132	16	06	—	20	03	—			
име и презиме и занимање	ВАРОШ,	Пренос	По 4 новч.: г. Станко Јануша Света	По 8 новч.: г. г.: Ђорђе Станишић; Јово Стр- нишић. Света	По 4 новч.: г. г.: Јово Орововић; Андрија Ми- ринковић; Миган Попара; Лавро Канетановић; Ђоко Кикић. Света	г. Мехмед Мамутовић. Света	на села: (Босна). а) Властенице: г. А. Каршевић. г. Јово Јокић. По 3 фор.: г. г.: Ђ. Марковић; парох; З. Су- нарић. Света	По 2 фор.: г. г.: А. Атанасовић; Ђуро Вур- анић. Света	По 1 фор.: г. г.: Јован Мануђер; Ф. . . ; Ђ. Бачић; Ј. Јуђековић; Томо Дра- гићевић; Ђоко Мишић; Ђоко Ми- лић; Јохан Холоши; Илија Шар- кић; Ђоко Крјунић. Света	По 50 новч.: г. г.: А. Шарич; Ј. Семан; Х. Хомински; Јаков Мирзовић; Пене Тошић. Света	По 40 новч.: г. г.: Јован Стефановић; Ниско Пер- тић; Данило Ђокановић; Илија Остојић; Лазар Ђокић. Света

н.ч.	00	168	30	—	2	40	3	40			
име и презиме и занимање	ВОРОШ,	Пренос	а) Властенице:	г. Р. Краљевић.	По 20 новч.: г. г.: Ал. Пекић; Лазо Ђомајан; Тод. Говедарина; Видан Ђвимо- вић; Јово Обрадовић; Вуге Гр- гаћ; Мирко Непић; Јово Андрић; Перо Ђурић; Никола Крстић; Ристо Пекић; Васо Ђмајан. Света	По 10 новч.: г. г.: Ристо Лекић; Марко Нико- лић; Лавро Каришин; Јовица Ве- ренић; Илија Ђекевић; Ђорђе Кристанковић; Павле Хорџа. Света	б) Ловици (код Властеница): г. г.: Вићентија Савић; Стеван Поповић; Мићо Поповић; Мићан Ђнекевић. Света	По 20 новч.: г. г.: Јован Куцатовић; Митар Пенан; Пурко Лукић; Тодор Ву- кајловић; Срево Мракић; Вукан Неђић; Стево Мићановић; Мркоња Вуковић; Крсто Јовић; Саво Шћербић; Тришо Старчевић; Томо Дивовић; Јово Мишић; Мијат Пе- шић; Ђоко Лукић; Лазо Миши- ћевић; Јосиф Савић. Света	По 10 новч.: г. г.: Вук Драрићевић; Вук Ми- јатовић; Спасоје Ђрдевић; Никола Вукајловић; Мато Мишић; Јовица Максимовић; Јаков Продановић; Јован Васиљевић; Васил Нико- лић; Анго Ђурић; Мато Врба; Ми- Обрен Врба; Ђорђе Врба; Марко Лутић Врба; Мило Томић; Марко Мерканић; Мато Бећановић; Ђоко Пиљановић; Ђорђе Кокић; Марко Лазић; Петар Мигановић; Лавро Лазић; Давид Васић; Марко Мекић; Остоја Петић; Јовица Ла- зић; Лазар Видовић; Трифун По- повић; Максим Дралутић; Илчић Боловић; Панто Чулурић; Стојан Милошевић; Спасоје Ђрдевић; Ристо Мишић. Света		
н.ч.	55	6132	16	06	—	20	03	—			
име и презиме и занимање	ВАРОШ,	Пренос	По 4 новч.: г. Станко Јануша Света	По 8 новч.: г. г.: Ђорђе Станишић; Јово Стр- нишић. Света	По 4 новч.: г. г.: Јово Орововић; Андрија Ми- ринковић; Миган Попара; Лавро Канетановић; Ђоко Кикић. Света	г. Мехмед Мамутовић. Света	на села: (Босна). а) Властенице: г. А. Каршевић. г. Јово Јокић. По 3 фор.: г. г.: Ђ. Марковић; парох; З. Су- нарић. Света	По 2 фор.: г. г.: А. Атанасовић; Ђуро Вур- анић. Света	По 1 фор.: г. г.: Јован Мануђер; Ф. . . ; Ђ. Бачић; Ј. Јуђековић; Томо Дра- гићевић; Ђоко Мишић; Ђоко Ми- лић; Јохан Холоши; Илија Шар- кић; Ђоко Крјунић. Света	По 50 новч.: г. г.: А. Шарич; Ј. Семан; Х. Хомински; Јаков Мирзовић; Пене Тошић. Света	По 40 новч.: г. г.: Јован Стефановић; Ниско Пер- тић; Данило Ђокановић; Илија Остојић; Лазар Ђокић. Света

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.	ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.
Пренос	6180	20	Пренос	6187	90
б) Ловинци (код Власеница):			д) Милићи (код Власеница):		
По 10 новч.:			г. Прото Голић и фамилија.	1	20
г. г.: Максим Пеан; Гајо Алексић; Давид Марковић; Тома Пенушиновић; Тришо Ђувић; Јосиф Жепинић; Ђетко Лазић; Петар Марковић; Трифун Петровић; Давид Кикић; Благоје Ристић.			г. Јосо Милановић.		
<u>Свега</u>	1	10	По 10 новч.:		
в) Осмаци (код Власеница):			г.г.: Лука Станишић; Илија Максимовић; Стојан Цвјетковић; Јово Новаковић; Сава Благојевић.		50
г. Никола Поповић.	1		<u>Свега</u>		
По 20 новч.:			г. Стојан Максимовић.		04
г. г.: Буро Андрић; Ристо Глигоровић; Крето Чикић; Гавро Делић; Јефто Петровић.			г. Гоша Јаловић.		01
<u>Свега</u>	1		ђ) Парохија власеничка:		
По 10 новч.:			г. Крето и Перо Тодоровић.	2	
г. г.: Стојан Делић; Милош Мићић; Стојан Станковић; Симо Ерић; Ђоко Видаковић; Тодор Пеленин; Игњат Чирковић; Михајло Лазановић; Неђо Трифковић; Јаков Милановић.			г. Јовица Видовић.	1	50
<u>Свега</u>	1		г. Митар Кекић.		
По 10 новч.:			По 20 новч.:		
г. г.: Стојан Делић; Милош Мићић; Стојан Станковић; Симо Ерић; Ђоко Видаковић; Тодор Пеленин; Игњат Чирковић; Михајло Лазановић; Неђо Трифковић; Јаков Милановић.			г. г.: Кико Станковић; Васо Андрић; Цвијетин Остојић; Беко Стојишић; Перо Матић.		
<u>Свега</u>	1		<u>Свега</u>	1	
г) Цикоте (код Власеница):			По 10 новч.:		
По 50 новч.:			г. г.: Спасоје Мајеторовић; Јеврем Мађаревић; Стјепан Шарац; Радован Ераковић; Драго Радојевић; Ристо Вукотић; Перо Лакић; Михајло Радић; Лако Јовановић; Радован Кезуновић; Алексеа Остојић.		
г. г.: Софроније Чалмић; Томо Болашић.			<u>Свега</u>	1	10
<u>Свега</u>	1		г. Василија Поповић.		04
г. Хасан-бег Ибраимбеговић.		40	Од улазница на забаву остало чистих.	21	70
По 10 новч.:			Фоча: (Херцеговина).		
г. г.: Тома Гужвић; Ђока Кандић; Цвијетин Миловановић; Периша Тасовац; Маријан Бркић; Марко Стјепановић; Јово Бобар; Лука Ступар; Ђорђо Кокић; Митар Лазић; Јован Гужвић; Спасоје Радић; Јован Ступар; Неђо Пеић; Лука Вукићевић; Илија Радић; Цвијетин Гужвић; Лазар Дубачкић; Милан Коваћевић; Маријан Милаковић; Ђоко Милошевић; Неђо Стевановић.			Српско пјевачко друштво од Милутиновића забаве.	87	51
<u>Свега</u>	2	20	Осијек: [Славонија].		
			Од српске општине.	15	

ВАРОШ, име и презиме и занимање	фор.	нч.	ВАРОШ, име и презиме и занимање.	фор.	нч.
Пренос	6319	50	Пренос	6336	70
Зовик кал.:(код Брч.)			Темишвар: [Банат].		
г. Браћа П. Павловић.	4	—	Од српског пјевачког друштва.	5	—
г. Ђуро Торбица, вједб. у Рахићу.	3	50	Интерес на новац:		
г. Ђуро Шевељић, учитељ „	1	50	Од народне бос. херцег. банке интереса по $3\frac{1}{2}\%$ до 31. децембра 1891.		
По 1 фор.:				98	53
г. г.: Тодор Ј. Јовић у Рахићу; Стојо Стојановић у Рахићу; Јован Васиљевић у Лукавцу.					
Свега	3	—	Од госп. Глигорија М. Јефтано-вића позајмљено још у почетку.	59	—
г. Тодор Никић.	—	60	Укупан приход.	6499	23
По 50 новч.:			Од тога потрошено за штампање „прогласа“ и других ствари, за марке, за благајничке књиге и књижице пододборима, за поштарину, плата послужитељу, исплаћен дуг госп. Глиг. М. Јефтано-вићу, за писаће приборе и за разне друге потребе.	490	20
г. г.: Ристо Стокић у Вучићу; Марко Галић; Ђоко Накић; Јозеф Немац; Перо Тодоровић у Маоча Каравласи; Вилетија Јовић у Лукавцу; Ђ. Манојловић у Гајеву.			Према томе остаје чистих.	6009	03
Свега	3	50	Словом:		
г. Паво Станић у Вучићу.	—	40			
г. Стојан Лазић.	—	30			
По 20 новч.:					
г. г.: Ристо Ђокић; Мићо Ђокић.					
Свега	—	40			
Износ	6336	70			

Шест хиљада девет форината и три новчића а. вр.

Сав овај новац издат је под интерес по $3\frac{1}{2}\%$ овдашњој народној босанско-херцеговачкој банци. (Књига бр. 337.)

Прилоге, који су стигли, ове 1892. године одбор ће такође у своје вријеме објавити овим путем.

У Сарајеву, 25. јануара 1891.

Перовођа:

Стево Калуђерчић, с. р.

(М. П.)

Предсједник:

Глигорије М. Јефтановић, с. р.

Благајник:

Јефтан Деспић, с. р.